

EL SANTO EVANGELIO SEGUN SAN MATEO

TU'UN VA'A NI CHAA SAN MATEO

Lista ndasa vai tata Jesucristo

1 Ya'á kúu lista ndasa vai tata Jesucristo, se'e David, se'e Abraham. ²Abraham ni sá'a-de Isaac. Te Isaac ni sá'a-de Jacob. Te Jacob ni sá'a-de Judá jíin ñaní-i. ³Te Judá ni sá'a-de Fares jíin Zara ni kaku chij Tamar. Te Fares ni sá'a-de Esrom. Te Esrom ni sá'a-de Aram. ⁴Te Aram ni sá'a-de Aminadab. Te Aminadab ni sá'a-de Naasón. Te Naasón ni sá'a-de Salmón. ⁵Te Salmón ni sá'a-de Booz ni kaku chij Rahab. Te Booz ni sá'a-de Obed ni kaku chij Rut. Te Obed ni sá'a-de Isaí. ⁶Te Isaí ni sá'a-de rey David. Te rey David ni sá'a-de Salomón ni kaku chij ña'an ní kuu ñasí'í Urías. ⁷Te Salomón ni sá'a-de Roboam. Te Roboam ni sá'a-de Abías. Te Abías ni sá'a-de Asa. ⁸Te Asa ni sá'a-de Josafat. Te Josafat ni sá'a-de Joram. Te Joram ni sá'a-de Uzías. ⁹Te Uzías ni sá'a-de Jotam. Te Jotam ni sá'a-de Acáz. Te Acáz ni sá'a-de Ezequías. ¹⁰Te Ezequías ni sá'a-de Manasés. Te Manasés ni sá'a-de Amón. Te Amón ni sá'a-de Josías. ¹¹Te Josías ni sá'a-de Jeconías

jíin ñaní-i, ná kuangoyo fuerza-i ñuu Babilonia. ¹²Te ni kuu kivi já kuangoyo fuerza-i ñuu Babilonia, te Jeconías ni sá'a-de Salatiel. Te Salatiel ni sá'a-de Zorobabel. ¹³Te Zorobabel ni sá'a-de Abiud. Te Abiud ni sá'a-de Eliaquim. Te Eliaquim ni sá'a-de Azor. ¹⁴Te Azor ni sá'a-de Sadoc. Te Sadoc ni sá'a-de Aquim. Te Aquim ni sá'a-de Eliud. ¹⁵Te Eliud ni sá'a-de Eleazar. Te Eleazar ni sá'a-de Matán. Te Matán ni sá'a-de Jacob. ¹⁶Te Jacob ni sá'a-de José, yii María, ña'an-ún ni skáku-ña Jesús, I'a nání Cristo. ¹⁷Súan vai taká tata. Ondé Abraham te ondé David ío uxí kuun tatá. Te ondé David te ondé kuangoyo fuerza-i ñuu Babilonia ío uxí kuun tatá. Te ondé kuangoyo fuerza-i ñuu Babilonia te ondé ni kaku Cristo, suni ío uxí kuun tatá.

Kivi ní kaku Jesucristo

¹⁸Te kivi ní kaku Jesucristo súan ni ío. Náa-ya, María, ja á ni kunda tu'un ja tándaa-ña jíin José, te ondé ná té ketá'an-ga-ña jíin-de, te ni juku'un se'e-ña ní sá'a Espíritu Santo. ¹⁹Te José,

yii-ñá-ún, iin cháa va'a kúu-de. Te tú ní kuní-de sándiva'a-de jíin-ña, chí sua kuní-de xndóo sa'í-de-ña. ²⁰Te nini súan nákaní iní-de, te nì cháa-ni iin ndajá'a máá Tatá nuu-dé nì ka'an-ya jíin-de jíin jáni: José, se'e David, ma yú'ú-ro kuáka-ró ñásí'í-ro María, chí ja ñú'un chíi-ña jíán, onde nuu máá Espíritu Santo vai. ²¹Te skáku-ña iin se'e yíí. Te skúnání-ró-i Jesús. Chí máá-i, nama-i taká ñayivi ká'io kuachi, áchí-ya. ²²Súan nì kuu taká ya'á, náva'a ná skíkuu tu'un nì ka'an máá Tatá jíin cháa nì jani tu'un-ya. ²³Koo iin ña'an jáá. Te juku'un se'e-ña. Te skáku-ña iin se'e yíí. Te kunání-i Emmanuel (ja kuní ka'an: Jíin máá-yó ndújíin Dios). Achí. ²⁴Te nì nata'u núu José. Te nì ndukoo-de. Te nì sá'a-de nátu'un nì tá'ú tíñu ndajá'a máá Tatá nuu-dé. Te nì jaka-de ñásí'í-de. ²⁵Te tú ní kixí-de jíin-ña, onde nì kaku se'e yíí núu-ña. Te nì skúnání-de-i Jesús.

Cháa ndíchí jíin tíñuú xíní

2 Te nì kaku Jesús iní ñuu Belén ndañúu Judea. Te kivi-ún tá'ú tíñu rey Herodes. Yúan-na te yaku cháa ndíchí, nì kikoyo-de ichi nú kána ndikandii. Te nì jakoyo-de ñuu Jerusalén. ²Te nì kaka'an-de: Ndénu kándeey rey ñayivi judío ja ní kaku. Chí nì kajini-rí tíñuú xíní-i ja ní kenda ichi núu kána ndikandii. Te vai koyo-rí ja chíñú'ún-rí-i, áchí-de. ³Te rey Herodes, nì jini tu'un-de tu'un-ún. Te nì yu'ú-de, onde jíin taká ñayivi núu Jerusalén. ⁴Te nì nastútú-de taká sutu ñá'nu jíin taká cháa káchaa tutu iní ñuu. Te nì jiká tu'ún-de cháa-ún nú ndénu

káku Cristo. ⁵Te máá cháa-ún, nì kakachi-de nuu rey: Iní ñuu Belén ndañúu Judea, chí nuu tutu ja ní chíso cháa nì jani tu'un-ya, yóso súan: ⁶Te róo ñuu Belén ndañúu Judá, na tú lúli-ga-ro núu cháa kakuñá'nu ñuu Judá, chí iní-ro kenda iin I'a tá'ú tíñu nuu-yo. Te koto-ya ñayivi núu-rí Israel, áchí tutu. ⁷Yúan-na te Herodes, nì kana sa'í-de xini cháa ndíchí-ún. Te nì ni'in vá'a-de tu'un ndé kivi ní kenda tíñuú xíní-ún. ⁸Te nì tájí-de cháa-ún kája'an-de ñuu Belén. Te nì ka'an rey: Kuángoyo-ní yúan, te kaka tu'ún vá'a-ní sikí súchí lúli-ún. Te ní nì kajini-ní nuu-í, te kastu'ún-ní nuu-ná náva'a suni ná kichiñú'ún-ná-i, áchí rey. ⁹Te súan nì kajini so'o-de tu'un nì ka'an rey. Te kája'an-de. Te máá tíñuú xíní ja ní kajini-de ichi núu kána ndikandii, yoxnúu-tí nuu-dé onde nì ja-tí núu kátuu súchí lúli-ún. Te yúan nì jukuini-tí. ¹⁰Te nuu ní kajini-de tíñuú xíní-ún, te nì kakusií xáan iní-de. ¹¹Te nì kivi koyo-de iní ve'e. Te nì kajini-de nuu súchí lúli-ún jíin náa-i María. Te nì kajukuiñí jíití-de nuu-í. Te nì kachiñú'ún-de-i. Te nì kajuña-de janu-dé. Te nì kasoko-dé oro, jíin súsia kutú, jíin súsia uá nuu-í. ¹²Te nì kaskóto jani-de. Te nì jini-de ja tú no'on-de nuu Herodes. Yúan ingá ichi káno'on-de ñuu-de. ¹³Te kája'an-de. Yúan-na te iin ndajá'a máá Tatá, nì skóto-ya José nuu kixí-de. Te nì ka'an-ya jíin-de: Ndukoo, te ki'in-ró súchí lúli jíán jíin náa-i, te ki'in-ro onde ñuu Egipto. Te kunchaa-ro yúan onde kastu'ún-rí nuu-ro. Chí a yani nandúkú Herodes súchí lúli

jián já ká'ni-dé-i. Achí. ¹⁴Te José, ni nata'u núu-dé. Te ni ndukoo-de. Te ni ki'in-de suchí lúli jíin náa-i kája'an núu-de onde nuu Egipto. ¹⁵Te ni kandee-de yúan onde ni jil'i Herodes. Te ni skíkuu tu'un ni ka'an máá Tatá jíin cháa ni jani tu'un-ya: Onde nuu Egipto ni kana-ri Se'e-ri vai-i, áchí.

Ja ní kaja'ni-dé suchí yíi lúli

¹⁶Yúan-na te Herodes ja ní jini-de ja súan ni kasákátá cháa ndíchi núu-dé, te ni kití xaan iní-de. Te ni tájí-de soldado kája'an. Te ni kaja'ni táká suchí yíi lúli úu kuia jíin já lúli-ga ká'io-i iní nuu Belén jíin táká ndañúu, nátu'un ni ni'in vá'a-de tu'un kivi ní ka'an cháa ndíchi-ún jíin-de. ¹⁷Yúan ní skíkuu tu'un ni ka'an Jeremías cháa ni jani tu'un Dios, chi ni ka'an-de: ¹⁸Iní nuu Ramá ni jini so'o-ri ja kanda'i te kánde'e kó'ó. Raquel, ndé'e-ña já sé'e-ña. Te tú kuní-ña ndúsi iní-ña, chi ni ndi'i-i, ni kánaa. Achí. ¹⁹Te vásá ní jil'i rey Herodes. Te iin ndajá'a máá Tatá, ni skóto jani-ya José onde nuu kánde-de nuu Egipto. ²⁰Te ni ka'an-ya jíin-de: Ndukoo, te ki'in-ró suchí lúli jián jíin náa-i, te no'on-ro núu Israel kunchaa-ro, chi a ni kajil'i ja káku ni ka'ni suchí jián núu. Achí. ²¹Yúan-na te ni ndukoo-de. Te ni ki'in-de suchí lúli-ún jíin náa-i. Te kuano'on-dé nuu Israel. ²²Te ni ni'in-dé tu'un ja Arquelao tá'ú tínu iní nuu Judea, ni jukuiñi-de nuu táa-de Herodes. Te ni yu'ú José ki'in-de yúan. Te Dios, ni skóto jani-ya José. Yúan kuá'an-de iin ndañúu Galilea. ²³Te ni jaa-de

iin nuu nání Nazaret. Te yúan ni kanchaa-de. Te ni skíkuu tu'un ni kaka'an cháa ni kajani tu'un Dios: Chaa nuu Nazaret kunání-yá, áchí.

Juan, cháa skuánducha

3 Te jíka kivi ní cháa Juan cháa skuánducha kándi-de nuu nú'un té'é ndañúu Judea. Te ni jani-de tu'un. ²Te ni ka'an-de: Nakani iní jíná'an-ró, chi a yani koo nuu nátu'un andívi, áchí-de. ³Chi sikí cháa yá'a ni ka'an Isaías, cháa ni jani tu'un Dios onde sáá: Iin ndajá'a, kana jaa-de onde nuu nú'un té'é: Sátu'a-ró íchi máá Jíto'o-yo, te sándóo-ró íchi-yá. Achí. ⁴Te sa'ma ní nu'un Juan, ni kuu ixi camello. Te ni nu'ni iin sánchi nii chíi-de. Te ndeyu ní yee-dé ni kuu ndikuá'yú jíin ndúxi yoko. ⁵Yúan-na te ñayivi núu Jerusalén jíin táká ñayivi núu Judea jíin táká ñayivi yúñúu Jordán, ni kenda koyo-i nuu-dé. ⁶Te ni skuánducha-dé-i iní yucha Jordán. Te kánakani ndaa-i kuachi-i yúan. ⁷Te ni jini-de ja vái koyo kua'a cháa fariseo jíin cháa saduceo nuu skuánducha-dé-ún. Te ni ka'an-de jíin: Se'e koo kákuu-ró. Ndéja ní kastá'an nuu-ro já kúnu-ró kóto-ró juicio ja cháa. ⁸Núsáa te sá'a-ró tínu ja á ni nakani iní-ro-ún. ⁹Te ma káni iní-ro ká'an-ro: Abraham kúu táa-yo. Chi ká'an-ri jíin-ró já kúu-ni sá'a Dios ja táká yuu yá'a nduu se'e Abraham. ¹⁰Te vina a kátúu tú'a hacha ja xíti yúnu onde yo'o. Te taká yunu já tú kúun nde'e vá'a, xití te kivi nuu nú'un. ¹¹Ko I'a vai ichi yatá-rí, ñá'nu-ga kúu-ya vásá rúu. Te tú kúñá'nu-ri kundiso-ri ndijan-yá. Máa-yá skuánducha-yá

róo jíin Espíritu Santo jíin ñú'un.
¹²Te tíin-ya pala chíxí'ú trigo. Te xndéché-yá te nastútú-yá trigo ndívi iní yaka-ya. Te ka'mu-ya paja-ún nuu ñú'un ja má ndá'va kuti-gá, áchí Juan.

Ja ní janducha Jesús ni sá'a Juan

¹³Yúan-na te ni kenda Jesús iní nuu Galilea. Te ni chaq-ya yúcha Jordán nuu Juan náva'a skuánducha-dé-ya. ¹⁴Ko Juan, tú ní kuní-de, chi ni ka'an-de jíin-yá: Sua kánúú ja skuánducha máá-ní náá, naja vái-ní nuu-ná núsáá, áchí-de. ¹⁵Ko ni ka'an Jesús jíin-de: Vina te sá'a-ró, chí súan kánúú skíkuu-yó táká tiñu va'a, áchí-ya. Yúan-na te vásá ní skuánducha-dé-ya. ¹⁶Te nuu ní kuu ni janducha Jesús, te ni nana-ni-ya iní nducha. Te ni nuña andíví. Te ni jini-ya Espíritu Dios júngava vai nátu'un paloma. Te ni jinu siki-yá. ¹⁷Te ni kenda iin tu'un ichi ándíví ní ka'an: Ya'á kúu Se'e-ri ja kúndá'tú iní-ri-i, te kúsi iní-ri jíin-i, áchí.

Siki já ní jito nchaq tá'an kui'na jíin-yá

4 Yúan-na te ni jaq Jesús onde nuu ñú'un té'é ní sá'a Espíritu, náva'a koto nchaq tá'an kui'na jíin-yá. ²Te uú xiko ndúú, uú xiko ñúú, ni io ndichá iní-ya. Yúan-na te vásá ní ji'i-ya sóko. ³Te ni jaq kui'na ní jito nchaq tá'an jíin-yá. Te ni ka'an jíin-yá: Te nú Se'e Dios kúu-ró, te ka'an jíin yúu yá'a ná ndúu staa, áchí. ⁴Te ni ka'an-ya jíin: Yóso núu tutú: Nasu máni máá staa kée cháa te kuchaku-de, chí suni kánúú tú'un ká'an Dios, áchí-ya. ⁵Yúan-na te

kui'na-ún, kua'an jíin-yá máá núu ii. Te yúan ni kaa jíin-yá xini torre ve'e ii. ⁶Te ni ka'an jíin-yá: Nú Se'e Dios kúu-ró, te súnгава-ró máá-ró ondé nuu ñú'un, chí yóso núu tutú: Tájí-yá ndajá'a-yá kii siki-ro, te kunu nchaq-ya róo náva'a tú stují-ro já'a-ro núu yúu, áchí. ⁷Te ni ka'an tuku Jesús jíin kui'na-ún: Suni yóso-gá nuu tutú: Ma kóto nchaq-ro máá Tatá-ro Dios, áchí-ya. ⁸Te inga jínu ni jaka kui'na-ún-ya kuá'an jíin-yá xini iin yuku súkún xaan. Te ni stá'an taká nuu luu ní ñúyivi núu-yá. ⁹Te ni kachi jíin-yá: Taká nuu yá'a ku'a-ri nuu-ro nú jukuiñi jíití-ró te chiñú'un-ró rúu, áchí.

¹⁰Yúan-na te ni kachi Jesús jíin kui'na-ún: Satanás, kuxio kuá'an, chí yóso núu tutú: Chiñú'un-ró máá Tatá Dios máá-ró, te nuu máá iin-ni-ya kuátíñu-ró, áchí-ya. ¹¹Yúan-na te ni kuxio kui'na-ún kua'an. Te ni chakoyo ndajá'a ándíví ní kajatíñu nuu-yá. ¹²Te nuu ní jini tu'un Jesús ja kánde Juan vekaa, te kuano'on-ya nuu Galilea. ¹³Te ni xndóo-ya núu Nazaret. Te ni jaq-ya núu Capernaum. Te nuu-ún ncháá yani yu'u mar ma'ñú núu Zabalón jíin núu Neftalí. Te ni kanchaq-ya yúan, ¹⁴Náva'a ná skíkuu tu'un ni ka'an Isaías chaq ni jani tu'un Dios: ¹⁵Nuu Zabalón jíin núu Neftalí ichi núu mar inga lado yucha Jordán, kúu nuu Galilea ñayivi sñin nación. ¹⁶Te ñayivi-ún káxiukú-i ñuñáa, te ni kajini-i iin luz ká'nu. Te ni kundijin nuu ñayivi kákuñi naa, áchí-de.

Ndasa ni kejá'a Jesús jáni-ya tú'un

¹⁷Onde sáá ní kejá'a Jesús jáni-ya tú'un: Nakani iní jíná'an-ró, chí

a yani koo ñuu nátu'un andíví, áchí-ya. ¹⁸Te jíka Jesús yu'u mar Galilea kua'an-ya. Te ñi jini-ya núu úu tá'an ñani, iin Simón ja nání-de Pedro, te inga Andrés ñani-de. Te káskuíta ka'nu-de ñunu-dé ini mar. Chi chaá kátiin tiyáká kákuu-de. ¹⁹Te ñi ka'an-ya jíin-de: Kundikín ruu kikoyo-ró, te ná násá'a-ri róó chaá tiin ñayivi, áchí-ya. ²⁰Yúan-na te ñi ka'ndóo-ni-de ñunu-dé. Te ñi kandikín-de-ya. ²¹Te ñi ja'a-ya yúan kua'an-ya. Te ñi jini-ya núu úu-ga tá'an ñani, Jacobo se'e Zebedeo, jíin ñani-de Juan. Te kál'iin-de ini barco jíin táa-de Zebedeo, kánaku'ni-de ñunu-dé. Te ñi kana-ya xiní-dé. ²²Te chaá-ún, ñi ka'ndóo-ni-de barco jíin táa-de. Te ñi kandikín-de-ya. ²³Te ñi jika kuu Jesús níí ñúu Galilea, ñi stá'an-ya tú'un ini ve'e sinagoga máa-de. Te jáni-ya tú'un ja kóo ñuu Dios. Te násáva'a-ya táká ñayivi káku'u jíin táká nuu ú'u-i. ²⁴Te ñi jichá tu'un-ya kuá'an níí ñúu Siria. Te nuu-yá ñi ka'inchaka-i taká ñayivi káku'u. Ñayivi káta'an tiní nuu kué'e, jíin táká ñayivi káyaji ní'ni, jíin já tá'an tachí káni, jíin já jí'i yí'í, jíin já ndúyúnú, ndí'i-i, ñi nasáva'a-ya-í. ²⁵Te kua'a ñayivi ñúu Galilea, jíin ñúu Decápolis jíin ñayivi ñúu Jerusalén, jíin ñúu Judea, jíin ñúu inga lado yucha Jordán, ñi kandikín-i-ya.

Tu'un ñi stá'an-ya ondé nuu yúku

5 Te ñi jini-ya núu ñayivi kuá'a. Te ñi kaa-ya kuá'an-ya yúku. Te ñi jungoo-ya. Te chaá káskuá'a jíin-yá, ñi jakoyo-de nuu-yá yúan. ²Te ñi stá'an-ya tú'un yá'a nuu-dé:

Tu'un xáán ndatu

³Xáán ndatu ñayivi káta'an ndá'ú ini añú-i, chí kuu kivi-i ini ñuu Dios nátu'un andíví. ⁴Xáán ndatu ñayivi kánde'e, chí ndusií ini-i sá'a-ya. ⁵Xáán ndatu ñayivi vítá ini, chí ni'in-í níí ñúyivi kúu ta'u-í. ⁶Xáán ndatu ñayivi kákuu xa'an ini-i skíkuu-i taká tiñu ndaa, chí kuu ja kákuu-i. ⁷Xáán ndatu ñayivi kákuu'ndá'ú ini tá'an, chí suni ni'in-í tu'un kundá'ú ini. ⁸Xáán ndatu ñayivi ndóo ini añú-i, chí kuu-i nuu Dios. ⁹Xáán ndatu ñayivi kánasámaní tá'an, chí kunáni-i se'e Dios. ¹⁰Xáán ndatu ñayivi kájika jínu siki já kásá'a-i tiñu ndaa, chí kuu kivi-i ini ñuu Dios nátu'un andíví. ¹¹Xáán ndatu máa-ró jíná'an-ró nú káka'an ndíva'a-i jíin-ró te káchindikín-i róó te kákaji-i róó siki rúu vasa tú kuachi-ró. ¹²Sií xa'an kóo ini-ro, chí ká'nu xa'an tá'u-ro ío onde andíví. Chí súan ñi ka'chindikín-i chaá ñi kajani tu'un Dios ñi kikoyo xna'an-ga vásá róó.

Chaá nátu'un ñii, jíin luz

¹³Máa-ró kákuu nátu'un ñii ñuyivi. Ko nú ñii-ún ná náa xikó u'a, ndasa ndu'u'a inga jínu. Tuká tiñu kuti, chí sua kacha-ro kí'in te kuañu-i siki. ¹⁴Máa-ró kákuu nátu'un luz ñuyivi. Iin ñuu kánde'e xiní yúku, ma kúu kundee sa'í. ¹⁵Ni tú skuikín-ro iin yiti te chindee-ró kayú chí nundóo, chí sua kundii nuu candelero te stúun nuu já káxiukú ini ve'e. ¹⁶Súan stá'an-ro luz máa-ró núu táká ñayivi, náva'a ná kuní-i tiñu va'a kásá'a-ró, te

ná nákana jaa-i máá Táa-ro já kánchaa-ya ondé andívi.

Sikí tú'un ley aná'an jíin tú'un Jesús

¹⁷Ma káni iní-ro jíná'an-ró já vai-ri xnáa-rí ley jíin cháa ni kajani tu'un Dios. Na tú vai-ri xnáa-rí chi sua skíkuu-ri. ¹⁸Chi jandáa ká'an-ri jíin-ró: Ondé kivi náa andívi jíin nūyívi, ni iin jota te ni iin punto ma náa kúti núu tutú ley onde nú tú skíkuu taká tu'un ká'an ley. ¹⁹Te nú iin cháa tú jándatu-de nuu iin tu'un tá'u tínu yá'a, vasa tu'un lúli kúu, te nú stá'an-de nuu sáva-ga ñayivi sá'a-i súan, cháa-ún kuu-de nátu'un iin mozo lúli iní nuu Dios nátu'un andívi. Ko nú sua jándatu-de te stá'an-de, yúan-na te kuu-de iin cháa kúñá'nu onde iní nuu Dios nátu'un andívi. ²⁰Chi a ká'an-ri jíin-ró: Nú tú va'a-ga koo tínu ndaa kásá'a máa-ró vása tínu kásá'a cháa káchaa tutu jíin cháa fariseo, te ma kivi kuti-ro iní nuu Dios nátu'un andívi.

Sikí tú'un ísiki ncháa tá'an

²¹A ni kajini tu'un-ró já ní ka'an-ya jíin cháa aná'an: Ma ká'ni-ro ndíyi, te ñani cháa nú ka'ni-dé ndíyi, te kí'in-de nuu justicia. ²²Ko ruu, ká'an-ri jíin-ró: Nú iin cháa kití iní-de nuu ñaní-de, ná kí'in-de nuu justicia. Te nú iin cháa ka'an ndíva'a-de nuu ñaní-de, ná kí'in-de nuu junta. Te nú iin cháa ka'an-de: Róo tasi, achí-de, ná kí'in-de juicio infierno. ²³Ko nú kándá'a-ró já sokó-ro ní cháa-ro jíin núu altar, te nú yúan ni nuku'un iní-ro já jito u'u ñani-ro róo, ²⁴Te skéndo-ro já sokó-ro-ún nuu altar yúan, te

kí'in-ro te ndumani-ro jíin ñaní-ro xna'an-ga. Yúan-na te vása cháa-ro te soko-ro. ²⁵Yachi ndatu'un vá'a-ró jíin cháa jito u'u róo nini ká'in-ró jíin-de ichi. Chi nú túu, te ku'a-de róo nuu juez. Te juez ku'a-de róo nuu policía, te kundee-ró vékaa. ²⁶Te jandáa ká'an-ri jíin-ró já má kenda kuti-ro yúan, onde nú tú chunáa-ro táka centavo. ²⁷Ni kajini tu'un-ró já ní ka'an-ya sáa: Ma kúsiki ncháa tá'an-ró. ²⁸Ko ruu, ká'an-ri jíin-ró, nú nd'éé iin cháa nuu iin ña'an já kusú-de jíin-ña kuní-de, yúan-na te a ni ísiki ncháa tá'an-de jíin ñá'an-ún iní añu-de. ²⁹Te nú nduchi-ro lado vá'a-ró kuní skívi róo nuu ío kuachi, tava te skána-ró ná kí'in. Chi va'a-ga ja náa iin nduchi-ro, nasu já koo ndí'i yiki kúñu-ró kí'in nuu infierno. ³⁰Te nú nda'a vá'a-ró kuní skívi róo nuu ío kuachi, xiti te skána-ró ná kí'in. Chi va'a-ga ná náa iin nda'a-ro nasu já koo ndí'i yiki kúñu-ró kí'in nuu infierno. ³¹Te suni onde sáa ní ka'an: nú ndéja kuní xndóo ñasí'í, te ná ku'a tutu ndúsiin nuu-ñá. ³²Ko ruu, ká'an-ri jíin-ró: nú xndóo iin cháa ñasí'í-de, ko nasu já tiní iní-ña, yúan-na te sá'a-de ja ísiki ncháa-ña-dé. Te nú iin cháa, natanda'a-dé jíin ñá'an-ún, te ísiki ncháa-de tá'an-de.

Sikí tú'un káka'an téyíi

³³Te suni ni jini so'o-ró tú'un ni ka'an-ya jíin cháa aná'an: ma ká'an ní'in-ró chí skíkuu-ró taká tu'un ni kee yu'u-ro núu Dios. ³⁴Ko ruu, ká'an-ri jíin-ró: Ma ká'an téyíi kúti-ro, ni sikí andívi, chí silla Dios kúu. ³⁵Ni sikí nūyívi, chí teyu

nuu káxnndí ja'a-yá kúu. Ni sikí ñúu Jerusalén, chí ñuu máá Rey ñá'nu kúu. ³⁶Te suni ma ká'an ni'in-ró sikí xiní-ro, chí ma kúu sá'a kuti-ro já ndúu ku'jín xí ndúu túún iin ixi-ro. ³⁷Ko ka'an-ro: Vee táa, túu táa, achí-ro, chí nú skáa-ga-ro ká'an-ro, tu'lun káñáá kúu. ³⁸Ni kajini tu'lun-ró já ní ka'an-ya jíin cháa aná'an: Nduchi jíin ndúchi, te nu'lun jíin nú'un ñakunáa, áchí. ³⁹Ko ruu, ká'an-ri jíin-ró: Ma kasú-ro núu cháa ñáá. Chí nú ndé cháa kuní-de stují-dé yikí núu-ro lado vá'a, te suni ku'a-ró ingá lado ná stují-dé. ⁴⁰Te nú ndé cháa kuní kanaá jíin-ró, te kuancháa-de sa'ma-ro, te suni kuu ku'a-ró tákachí-ró núu-dé. ⁴¹Te nú ndé cháa skáka-de róo iin kilómetro, te kaka-ró úu jíin-de. ⁴²Cháa jikán nuu-ro, nuu-dé ku'a-ró. Te cháa kuní ki'in núu-de nuu-ro, ma sásá'an-ró kuá'a-ró núu-dé.

Ndasa kánúu kúmaní-yo jíin cháa kájito u'u yóó

⁴³Ni kajini tu'lun-ró já ní ka'an sáa: Kundá'u iní-ro tá'an-ró, te koto u'u-ro cháa jíto u'u róó, áchí. ⁴⁴Ko ruu, ká'an-ri jíin-ró: Kundá'u iní-ro cháa kájito u'u róó. Te ka'an va'a-ró jíin cháa káka'an sikí-ro. Te sá'a va'a-ró jíin cháa kákiti iní nuu-ro. Te kakan ta'u-ro já'a cháa ká'an ndiva'a jíin-ró te káchindikín róó. ⁴⁵Náva'a ná kúu-ró sé'e máá Táa-ro já káncháa-ya ándíví, chí máá-ya já'a-ya ndíkandii sikí ñáyivi ñáá jíin sikí ñáyivi vá'a. Te skúun-ya saú sikí ñáyivi kásá'a tiñu va'a jíin sikí ñáyivi kásá'a tiñu ñáá. ⁴⁶Chí nú maní-ro jíin cháa maní jíin-ró, ñaún

ni'in-ro. Á tú suni súan kásá'a cháa xíní. ⁴⁷Te nú máni ñani-ro ká'an luu-ró jíin, te ñaún sá'a-ga-ro núsáá. Á tú suni súan kásá'a cháa sín nación. ⁴⁸Núsáá te ná sýija va'a-ró máá-ró jíná'an-ró, nátu'lun ío va'a máá Táa-ro káncháa-ya ándíví.

Cuenta caridad

6 Koto va'a-ró máá-ró. Ma sá'a ndijin-ro táká tiñu va'a-ró náva'a ndé'é ñáyivi núu-ro, chí nú súan te tú na ta'u-ro kuá'a máá Táa-ro já káncháa-ya ándíví. ²Te nú sá'a-ró caridad, ma tiví-ro corneta nátu'lun cháa uu xiní káxiukú-de iní ve'e sinagoga jíin nuyá'u. Chí súan kásá'a-de náva'a nakana jaa-i-de. Ko jandáa ká'an-ri jíin-ró já á ni kani'in-dé ta'u-dé. ³Ko nú sá'a-ró caridad, ma kuní nda'a vésé-ró ñaún sá'a nda'a vá'a-ró, ⁴Náva'a sá'a sa'i-ro caridad-ún. Chí máá Táa-ro, jiní-ya já ní sá'a sa'i-ro. Yúan-na te ma'ñú táká ñáyivi te ku'a-ya tá'u kúu-ró.

Ja jikán ta'u-yo jíin Padre Nuestro

⁵Te nú jikán ta'u-ro, te ma sá'a-ró nátu'lun cháa uu xiní. Chí máá-de, kákusiñ iní-de kakan ta'u-dé iní ve'e sinagoga jíin jikí yá'ya náva'a ná kuní ñáyivi núu-dé. Ko jandáa ká'an-ri jíin-ró ja á ni kani'in-dé ya'u-de. ⁶Ko róó nú jikán ta'u-ro, ndívi iní ve'e-ró te kasu-ro yúxé'é-ró. Te kakan ta'u-ro núu máá Táa-ro já káncháa sa'i-ya. Chí máá Táa-ro, jiní-ya já súan sá'a sa'i-ro. Yúan-na te ma'ñú táká ñáyivi te ku'a-ya tá'u kúu-ró. ⁷Te nú jikán ta'u-ro, ma kée xió kuiñí-ro ká'an-ro nátu'lun kásá'a cháa sín nación, chí

kájani iní-de ja súan ná'an ká'an-de, te vása jíni so'o-ya. ⁸Núsáa te ma sá'a-ró nátu'un kásá'a máa-de. Chí Taa-ro, a jini-ya naún ndatíñu kánandí'i-ró ondé té cha'an-ga kakān-ro núu-ya. ⁹Núsáa te sua kakān ta'u máa-ró: Taa máa-ná ja kánchaa-ní onde andíví, ná nákana jaa-ná ní jíin sí'v'i-ní. ¹⁰Te ná kóo ñuu nuu tá'ú-ní tiñu. Te ná kóo taká tiñu játa'an iní máa-ní, nátu'un ío iní andíví suni súan ná kóo iní ñuyívi yá'a. ¹¹Staa káyee-ná taká kivi, ku'a-ní nuu-ná vina. ¹²Te nátu'un kásá'a-ná tuká'nu iní-ná nuu ñáyivi kásá'a falta nuu-ná, suni súan sá'a-ní tuká'nu iní-ní nuu-ná ja sá'a-ná falta nuu-ní. ¹³Te ma skívi-ní náá koto nchaa-i náá, chí sua nama-ní náá nuu káni nuu kuí'a. Chí máa-ní kúu I'a tá'ú tíñu, te tñin-ní fuerza, chí kúñá'nu-ní nñí káni. Súan ná kóo. Amén. Achí-ro. ¹⁴Chí nú sá'a-ró tuká'nu iní nuu ñáyivi kásá'a falta jíin-ró, te suni súan máa Taa-ro ondé andíví sá'a-ya tuká'nu iní nuu falta máa-ró. ¹⁵Ko nú tú sá'a-ró tuká'nu iní nuu ñáyivi kásá'a falta jíin-ró, te suni súan máa Taa-ro ondé andíví ma sá'a-ya tuká'nu iní nuu falta-ro.

Tu'un kondichá iní-yo

¹⁶Ko nú ká'io ndichá iní-ro, te ma sá'a-ró nátu'un kásá'a chaá uú xini já kájito xí-de. Chí máa-de kástují-dé nuu-dé náva'a stá'an-de máa-de nuu ñáyivi ja ndichá iní-de. Chí jandáa ká'an-ri jíin-ró já á ni kani'in-dé ya'u-de. ¹⁷Ko máa-ró, nú ndichá iní-ro, te chí'i-ró aceite xini-ro te nakiti nuu-ro, ¹⁸Náva'a tú stá'an-ro máa-ró núu taká chaá ja

ndichá iní-ro, chí nuu máa Taa-ro já kánchaa sa'í-ya stá'an-ro máa-ró. Te máa Taa-ro já ndé'é sá'í-ya, ku'a-ya yá'u-ró kuni taká ñáyivi.

Ndasa kaya yaji

¹⁹Ma kayá-ro yají-ro iní ñuyívi yá'a, chí chaá tikixin te kana sí'in yóo, te tiví. Te suni kuu kivi ñakuí'ná te sakuí'ná kí'in jíin. ²⁰Ko kaya-ro yají-ro ondé andíví, chí yúan ma kúu chaá tikixin te ni ma kúu kana sí'in yóo já stíví. Te yúan ni ma kúu kivi ñakuí'ná já sakuí'ná kí'in jíin. ²¹Chí nuu kándeé yají-ro, yúan kúu nuu kuitú iní-ro jíin. ²²Lámpara yiki kúñu kúu nduchi. Te nú nduchi-ro ío va'a, nñí-ni yiki kúñu-ró ndíi ncháa. ²³Ko nú nduchi-ro káñáa, te nñí-ni yiki kúñu-ró kándeé ñuñáa. Súan ío te nú luz ñáva'a-ró kúu ñu'un tuún, ñasaa-ga ñuñáa kóo núsáa. ²⁴Ni ñin mozo ma kúu kuatíñu-de nuu úu jito'o. Chí kití iní-de nuu ñin te kumani-dé jíin ingá, xí kuándatu-de nuu ñin te sani'in iní-de nuu ingá. Ma kúu kuatíñu-ró núu Dios jíin núu tú'un kúká.

Ma nákani iní-yo sikí já kúchaku-yo

²⁵Núsáa te ká'an-ri jíin-ró: Ma nákani iní-ro sikí já kúchaku-ro, nú ndasa kee-ro, xí nú ndasa ko'o-ró, ni sikí yíki kúñu-ró, nú ndasa kundii kunamá-ro. A tú kánúú-gá vida-ro vása já kée-ro, te yiki kúñu-ró vása sá'ma-ro náún. ²⁶Nde'é-ró tísaa andíví tú jítu-tí, ni tú nástútú-tí, ni tú náchiva'a-tí iní yaka-tí. Chí máa Taa-ro ándíví skée-yá-tí. Á tú kánúú-ga-ro vása kítí-ún. ²⁷Ko ndé róo ja súan nákani

inì-ro te á kuu chíso-ga-ro máá-ró ñin yíkí náún. ²⁸Naja kánakani inì-ro sikí sá'ma. Nde'é ndasa ká'aju ita yuku. Tú sátiñu, ni tú táú. ²⁹Ko ká'an-ri jín-ró, ja rey Salomón kivi ní kuá'nu xa'an-dé, ni tú ní kúu ku'un-de ñin sa'ma súan nátu'un ita-ún. ³⁰Te Dios, nú súan skúnamá-ya ita yuku-ún ja ío vina te yucha'an kayu nuu ñú'un, naga ni kuu ja má skúnamá-ya róo te naja tú kákandíja va'a-ró. ³¹Núsáá, te ma nándí'i inì-ro, ndasa kee-yo, xí ndasa ku'un-yó, achi-ro. ³²Chi ñayivi sñin nación kándúkú táká ndatíñu jian. Ko máá Táa-ro ondé andívi, a jini-ya ja kánandí'i-ró táká ndatíñu yá'a. ³³Ko kánúú-gá ja ndúkú ndéé-ró kivi-ró iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Te sá'a-ró tiñu ndaa nátu'un sá'a máá-ya. Yúan-na te kuá'a-ga-ya táká ndatíñu-ún nuu-ro. ³⁴Núsáá te ma nákani inì-ro ja kúu yucha'an, chi yucha'an te nakani inì-ro jín túndó'o-ún. Chi vina kúu vina te yucha'an kúu yucha'an.

Ma nákuñndíi sikí tá'an

7 Ma nákuñndíi-ró sikí ñayivi, náva'a ma nákuñndíi-i sikí máá-ró. ²Chi nátu'un nákuñndíi-ró sikí ñayivi-ún, suni súan nákuñndíi-i sikí máá-ró. Chi jín kú'a ja káchikuá'a-ro, suni nakukuá'a-ro. ³Te naja ndé'é-ró ja kándeé m'ín ndúchi ñaní-ro. A tú nákani inì-ro ja ñin vitu kándeé nduchi máá-ró. ⁴Naja ká'an-ro jín ñaní-ro: Kundatu, ná táva-rí m'ín kándeé nduchi-ro, te tú nákani inì-ro ja kándeé ñin vitu ndúchi-ro náún. ⁵Chaa uñ xina, xna'an-ga tava-ro vitu kándeé nduchi máá-ró.

Yúan-na te kuu nde'é vá'a-ró te tava-ro m'ín kándeé nduchi ñaní-ro. ⁶Ma kuá'a-ró ndatíñu ñi núu tí'ina jíná'an-ti, ni ma skána-ró perla-ro núu kini jíná'an-ti. Chi nú súan te kuañu-ti sikí, te naxíó káva-ti ichi núu-ro te chuxíní-ti róo.

Kakan-yo núu-ya te ni'in-yo

⁷Kakan, te kuá'a-ya núu-ro. Ndúkú, te ni'in-ro. Ka'an, te ná núña ve'e kivi-ró. ⁸Chi chaa jikán, te kii nuu-dé. Te chaa ndúkú, ni'in-dé. Te chaa ká'an, te núña ve'e kivi-de. ⁹Nde ñin róo, nú se'e-ró jikán-i ñin staa núu-ro, te kuá'a-ró ñin yuu núu-í náún. ¹⁰Xí nú jikán-i ñin tiyáká te kuá'a-ró ñin koó núu-í náún. ¹¹Te nú róo, vasa chaa ñáá kákuu-ró, te kájiní-ro kuá'a-ró ndatíñu va'a nuu se'e-ró, naga máá Táa-ro ja kánchaa-ya ándívi, ja má kuá'a-ya ndatíñu va'a nuu cháa jikán nuu-ya núsáá. ¹²Núsáá te taká tiñu ja kuni-ro ja sá'a ñayivi jín-ró, suni súan sá'a máá-ró jín-i, chi súan ká'an tutu ley jín cháa ni kajani tu'un Dios.

Sikí uu ichi

¹³Kivi koyo-ró ichi yuxé'é tuu, chi jichá yuxé'é te ká'nu ichi ja kuá'an nuu náa ñayivi. Te kua'a-í kivi koyo-i kua'an-i ichi-ún. ¹⁴Chi tuu yuxé'é te lúli-ni ichi ja kuá'an nuu ni'in tá'u-í kuchaku-i. Te yaku-ni-i káni'in-í ichi-ún.

Nde'e yunu vá'a jín yunu ñáá

¹⁵Te koto-ró máá-ró núu cháa kajani tu'un tú'ún ja vái-de nátu'un rií jito-de, ko ichi iní-de kándeé yi'i kiti xa'an. ¹⁶Jín tiñu kásá'a-de

te kuni-ro-dé. Á kuu táxín-ró uva xini nú ínú, xí kúu táxín-ró mérkexe xini ínú kímí. ¹⁷Súan kúu, ja táká yunu vá'a kúun nde'ë vá'a xini, ko yunu ñáá kúun nde'ë ñáá xini. ¹⁸Íin yunu vá'a ma kúu kuun nde'ë káñáá xini. Te ni íin yunu káñáá, ma kúu kuun nde'ë vá'a xini. ¹⁹Taká yunu tú kúun nde'ë vá'a xini, ná xití, te ná kí'in nuu ñú'un kayu. ²⁰Núsáá te súan jíin ndé'ë kúun xini, te kuni-ro naún yunu kúu. ²¹Nasú ndí'i ñáyivi ká'an Táta, Táta, jíin-rí, kivi ini ñuu nátu'un andívi. Chí máni ñáyivi skíkuu tínu kuní máá Táa-ri, I'a kánchaa andívi. ²²Kivi-ún, te ka'an kua'a ñáyivi jíin-rí: Táta, Táta, nasu ní kajani-ná tu'un jíin sí'ví-ní, te ni kákiñi'in-ná tachí káni ká'ja'an ja ní kasá'a-ná kua'a tínu ñá'nu jíin sí'ví máá-ní náún. Achí-i. ²³Yúan-na te ka'an ni'in-ri jíin ñáyivi-ún: Tú ní jini kuti-rí róó. Kuxio ki'in-ro, chí chaa kásá'a tínu chál'an kákuu-ró.

Sikí úu ve'e ja síin síin íin ja'a

²⁴Te taká chaa jini so'o tu'un ká'an-ri yá'a te skíkuu-de, te kuu-de nátu'un íin chaa ndíchí. Te chaa-ún, ni jani-de íin ve'e sikí íin kava. ²⁵Te ni kuun sau, te ni jinú nducha ñú'ún, te ni kee tachí xáan, te ni kákaja vé'e-ún. Te tú ní nduá, chí kándii sikí káva. ²⁶Te taká chaa jini so'o tu'un ká'an-ri yá'a, te tú skíkuu-de, te kuu-de nátu'un íin chaa xini ñáá. Te chaa-ún, ni jani-de íin ve'e nuu ñítí. ²⁷Te ni kuun sau, te ni jinú nducha ñú'ún, te ni kee tachí xáan, te ni kákaja vé'e-ún. Te ni ndua-ni, te ni naa íi, áchí-ya jíin-i. ²⁸Te nuu ní jinú ni ka'an Jesús taká tu'un yá'a, te

taká ñáyivi kuá'a-ún, ni kanaa ini-i ká'jini so'o-i tu'un ni stá'an-ya. ²⁹Chí ni stá'an-ya núu-í nátu'un chaa ndíso tínu, nasu nátu'un chaa ká'chaa tutu.

Ja ní nasáva'a-ya íin chaa té'yu ndí'yi

8 Te ni nuu Jesús vai-ya yúku-ún. Te ni kandikin kua'a ñáyivi-yá. ²Te íin chaa té'yu ndí'yi, ni chaa-de nuu-yá. Te ni chínú'ún-de-ya, te ni ka'an-de jíin-yá: Táta, nú kuní-ní, te kuu nasándoo-ní náá, áchí-de. ³Te ni skáa Jesús nda'a-yá. Te ni kélé-yá-de. Te ni ka'an-ya: Kuní-ri, ná ndúndoo-ró, áchí-ya. Te ndí'yi té'yu-de-ún ni ndundoo-ni. ⁴Yúan-na te ni kachí Jesús jíin-de: Ma kachí kuti-ro núu ní íin-i. Ko kuá'an, te stá'an-ro máá-ró núu sutú. Te soko-ro núu-dé nátu'un ni tá'ú Moisés tínu, náv'a kuni-de ja ní ndundoo-ró, áchí-ya.

Ja ní nasáva'a-ya mozo íin chaa kúu capitán

⁵Te ni kivi Jesús ñuu Capernaum. Te ni ja'a íin chaa kúu capitán nuu-yá ká'an nda'ú-de jíin-yá: ⁶Táta, mozo-ná kátúu-í ve'e-ná ni kuyúnú-i te ndó'o xa'an-í, áchí-de. ⁷Te ni kachí Jesús jíin-de: Kí'in máá-rí te nasáva'a-ri-i, áchí-ya. ⁸Te ni ka'an capitán jíin-yá: Táta, nasu chaa va'a kúu-ná ja kivi-ní ini ve'e-ná, chí ná ká'an-ni-ní, te ná ndúva'a mozo-ná. ⁹Chí máá-ná, suni chaa ndíso tínu kúu-ná. Te náv'a-ná soldado-ná. Te ká'an-ná jíin íin-de: Kuá'an, te já'an-de. Te jíin íngá-de: Ña'an, te cháa-de. Te jíin mozo-ná:

Sá'a ya'á, te sá'a-i. Achí-de. ¹⁰Te ni jini so'lo Jesús tu'un yá'a. Te ni naa iní-ya ndé'é-yá. Te ni kachí-ya jíin ñáyivi káindikín-ya-ún: Jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja ní iní ñuu Israel tú ní jini-ri ni iin cháa kándíja súan. ¹¹Te ká'an-ri jíin-ró, ja kíkooyo kua'a ñáyivi íchi núu kána ndikandii jíin íchi núu kée ndikandii. Te jungoo-i jíin Abraham, jíin Isaac, jíin Jacob onde iní ñuu nátu'un andíví. ¹²Ko ñáyivi kákuu máa sé'e ñuu nuu tá'ú-yá tiñu, kiñi'in-ya-í ki'in-i yata ké'e nuu ñáa. Te yúan nde'e-i te nakaji-í ñii yú'u-í, áchí-ya. ¹³Yúan-na te ni kachí Jesús jíin cháa kúu capitán: Kuá'an. Nátu'un ni kandíja-ró, te kuni-ro já súan ío, áchí-ya. Te mozo-ún ni nduva'a-ni-i hora-ún.

Ja ní nasáva'a-ya náchisó Pedro

¹⁴Te ni ja Jesús ve'e Pedro. Te ni jini-ya náchisó-de kátúu-ñá yí'i kiji-ña. ¹⁵Te ni tiin-ya ndá'a-ñá. Te ni kee kiji-ún-ña. Te ni ndukoo-ña. Te ni jatíñu-ña núu-yá jíná'an-ya. ¹⁶Te nuu ní ini, te nuu-yá ni chakoyo ja kándiso ñáyivi káta'an tachí kíni. Te jíin tú'un-ni ká'an-ya, te ni kiñi'in-ya tachí-ún kája'an. Te ni nasáva'a-ya táka ñáyivi káku'u. ¹⁷Náva'a ná skíkuu tu'un ni ka'an Isaías cháa ni jani tu'un Dios onde sáa: Máa-yá, ni naki'in-ya kué'e-yo, te ni janchaa-ya já ndó'o-yó, áchí.

Uu cháa ndúkú-de kundikín-de-ya

¹⁸Te ni jini Jesús ja ní jíkó ndúu kua'a ñáyivi ká'iin-i xiin-yá. Te ni tá'ú-yá tiñu ja ná já'a-i ki'in-i inga lado. ¹⁹Te nuu-yá ni ja iin cháa cháa tutu. Te ni ka'an-de:

Maestro, kundikín-ná ní vasa ndé onde ki'in-ní, áchí-de. ²⁰Te Jesús ni kachí-ya jíin-de: Taká ñukuii, ká'io yaú kava káy'i-ti, jíin tísaa andíví, ká'io taka-ti. Ko máa Sé'e cháa, túu nuu kusú-ya, áchí-ya. ²¹Te inga cháa skuá'a jíin-yá, ni ka'an-de jíin-yá: Táta, kua'a-ní tu'un ná kíchinduji-ná táa-ná xna'an-ga, áchí-de. ²²Te ni kachí Jesús jíin-de: Kundikín ruu ná kí'on. Skéndoo taká ndíyi-ún ná chinduji tá'an ndíyi jíná'an. Achí-ya.

Ja ní jukuñi tachí xáan ní sá'a-ya

²³Te ni kivi-ya iní iin barco. Te cháa káskuá'a jíin-yá, ni kundikín-de-ya kája'an-de jíin-yá. ²⁴Te nuu mar ni ndonda iin tachí xáan, te su'ma ndúcha-ún, ni jasú siki barco. Ko máa-yá kixí-ni-ya. ²⁵Te cháa káskuá'a jíin-yá, ni jakoyo-de nuu-yá. Te ni kaxndúkoo-de-ya. Te káka'an-de: Táta, nama-ní yóo, chi naa-yo, áchí-de. ²⁶Te ni kachí-ya jíin-de: Naja káyu'ú-ro. Tú kákandíja va'a-ró náún, áchí-ya. Yúan-na te ni ndukoo-ya. Te ni ka'an-ya núu tachí xáan-ún jíin núu ndúcha mar. Te ná'in yúu-ni ni kuu. ²⁷Te ni kayu'ú taká-de. Te káka'an-de: Ndé cháa kúu cháa yá'a, ja onde tachí jíin mar kájandatú nuu-dé, áchí-de.

Cháa káta'an tachí kíni onde ndañú Gadara

²⁸Te ni ja-ya ingá lado mar ndañú Gadara. Te onde ve'e añú ni kenda uu cháa káta'an tachí kíni. Te ni chakoyo-de nuu-yá. Te ja xáan-dé, te tú ni iin ñáyivi jíka-i íchi-ún. ²⁹Te ni kákana ja-de:

Naún kuní-ní jíin-ná Jesús, Se'e Dios. Ní chaa-ní yá'a ja xndó'o-ní náá vasa té jaa-ga kivi náún, áchí-de. ³⁰Te onde jíká jíin máá-de ío iin tiku'ni kiní kájitu-ti. ³¹Te tachi káni-ún, ni kaka'an nda'ú jíin-yá: Nú kiñi'in-ní náá, te tájí-ní náá ná kivi koyo-ná iní tiku'ni kiní ká'iin yúan, áchí. ³²Te ni kachi-ya jíni jíiná'an: Kuángoyo núsáá, áchí-ya. Te ni kenda kaja'an, te kuángoyo nuu tiku'ni kiní-ún. Te tiku'ni kiní-ún ni kajungoyo-ti iin yukáva onde iní mar. Te nuu mar ni kaji'i-ti. ³³Te chaa kándito-ti yúan, ni kajinu-de. Te ni jakoyo-de onde nuu. Te ni kajani-de taká tu'un jíin já ní kuu chaa ni kata'an tachi káni-ún. ³⁴Yúan-na te ndivii ñáyivi ñúu-ún, ni kenda koyo-i kuata'an-i Jesús. Te ni kajini-i nuu-yá. Te ni kaka'an nda'ú-i jíin-yá ja ná kúxio-ya kí'in-ya ñúu-i.

Ja ní nduva'a chaa ni kuyúnú

9 Yúan-na te ni kivi-ya iní iin barco. Te ni naja'a-ya kuá'an-ya ingá lado mar. Te ni naja-ya ñúu-ya. ²Te nuu-ya yúan ni kakinchaka-i iin chaa ni kuyúnú kátúu-dé nuu iin jito. Te ni jini Jesús ja kákandíja-de. Te ni ka'an-ya jíin chaa ni kuyúnú-ún: 'Ijo, sándéé iní-ro. A ío tuká'nu iní nuu taká kuachi-ró, áchí-ya. ³Te yaku chaa káchaa tutu, ni kajani iní-de: Chaa yá'a ká'an ndiva'a-de. ⁴Te ni jini Jesús ja súan kájani iní-de. Te ni ka'an-ya jíin-de: Naja kájani ñáá iní-ro. ⁵Te ja úu tu'un yá'a, ndéja yíi-ga káa. Á ka'an-ri: A ío tuká'nu iní nuu taká kuachi-ró. Xí ká'an-ri: Ndukoo, te kaka-ró.

⁶Ko náva'a ná kuní-ro já máá Sé'e chaa ndíso-ya tínu nuu ñúyivi yá'a ja sá'a-ya túká'nu iní nuu kuáchi, te ná ká'an-ri inga tu'un jíin chaa ni kuyúnú yá'a núsáá: Ndukoo, te naki'in-ró jito yuu-ro, te no'on-ro vé'e-ró, áchí-ya jíin-de. ⁷Yúan-na te máá chaa-ún, ni ndukoo-ni-de. Te kuano'on-dé ve'e-de. ⁸Te kua'a ñáyivi ká'iin-ún, ni kajini-i ja súan ni sá'a-ya. Te ni kayu'ú-i. Te ni kanakana jaa-i Dios ja súan ni ja'a-ya fuerza nuu ñáyivi.

Ja ní kana-ya xiní Mateo

⁹Te Jesús, ni ja'a-ya kuá'an-ya yúan. Te ni jini-ya núu iin chaa nání Mateo kánchaa-de nuu kútútú xú'ún ñúu. Te ni ka'an-ya jíin-de: Kundikin-ro rúu. Te ni ndukuiñi-de, te ni ndikin-de-ya. ¹⁰Yúan-na te ni yee-yá staa iní ve'e-de. Te suni kua'a chaa xiní jíin chaa ká'io kuachi, ni jakoyo-de. Te ni kayee-dé staa jíin Jesús jíin chaa kásku'a jíin-yá. ¹¹Te ni kajini chaa fariseo. Te ni kaka'an-de jíin chaa kásku'a jíin-yá: Naja yée Maestro máá-ró jíin chaa xiní jíin chaa ká'io kuachi, áchí. ¹²Yúan-na te ni jini so'lo Jesús. Te ni ka'an-ya: Chaa ká'io ndáján, tú kánandi'i-de chaa táná, chi chaa kaku'u kuu ja kajinu ñú'ún yúan. ¹³Kuá'an jíiná'an-ró núsáá. Te skuá'a-ró naún tu'un kuu: Ná kúndá'ti iní tá'an-i kuní-ri. Nasu já sokó-i nuu-ri, áchí onde sáá. Chi tú vai-ri kana-ri xiní chaa ndaa, chi chaa ká'io kuachi kána-ri xiní já ná nákani iní-de. Áchí-ya.

Siki já kóndichá iní

¹⁴Yúan-na te nuu-yá ni jakoyo chaa kásku'a jíin Juan. Te ni

kaka'an-de: Náá jíin cháa fariseo, ká'io ndicha iní-ná. Te cháa káskuá'a jíin-ní, naja tú ká'io ndicha iní-de, áchí-de. ¹⁵Te nì ka'an Jesús jíin-de: Á kuu kondichá iní ñayivi ká'lin viko tánda'a, te nú nini kánchaa yii jíin-i. Ko cháa ñin kivi já kúxio yii-ún nuu-í. Yúan-na te kuu koo ndichá iní-i. ¹⁶Tú ni ñin nachu'un sa'ma jáá núu sú'nu tu'ú. Chi ja ní nuku'un jáá-ún ka'nchaa-ga ja tu'ú-ún. Te ja te'ndé-ún, ví'í-gá te'nde. ¹⁷Te tú káchu'un ñayivi vino jáá iní ñii tú'ú. Chi nú súan, te ndata ñii-ún, te kati vino, te naa ñii-ún. Ko káchu'un-i vino jáá iní ñii jáá. Yúan-na te kendoo va'a ndendúú. Achí-ya.

Ja ní nachaku sesí'í Jairo

¹⁸Te nini ká'an-ya tú'un yá'a jíin-de, te ñin cháa kúñá'nu nì jaá-de nuu-yá. Te nì chiñú'ún-de-ya. Te nì ka'an-de: Sesí'í-ná, sáá ní ji'í-i. Ko ki'on te xndée-ní nda'a-ní siki-í, te ná náchaku-i. Achí-de. ¹⁹Te nì ndukuiñi Jesús. Te nì ndikjin-ya-dé, jíin cháa káskuá'a jíin-ya kája'an-de jíin-ya.

Ja ní nasáva'a-ya ñin ña'an kú'u kue'e niñi

²⁰Te yúan nì kenda ñin ña'an kú'u-ña já ní kuu uxí uú kuia játi niñi-ña. Nì jaa-ña íchi yatá-yá. Te nì ké'é-ña yúsá'ma-yá. ²¹Chi nì ka'an máá-ña: Nú ná ké'é-rí vasté sá'ma-yá, te kaku-ri, áchí-ña. ²²Te nì xíó káva Jesús. Te nì jini-ya núu-ña. Te nì ka'an-ya: Sándée iní-ro, 'lja. Nì kandíja-ró te yúan ní kaku-ró. Achí-ya. Te máá ñá'an-ún, nì nduva'a-ni-ña hora-ún. ²³Te nì

jaá Jesús ve'e cháa kúñá'nu-ún. Te nì jini-ya núu cháa kátivi xkuili jíin ñayivi kuá'a kákuva-a-i. ²⁴Te nì kachi-ya jíin-i: Kuxio jíná'an-ró, chi suchí sí'í yá'a tú ní jí'í-i, chi kixí-ni-i, áchí-ya. Te nì kasákátá-i nuu-yá. ²⁵Te nì kiñi'in-ya ñayivi kuá'a-ún kua'an-i. Te nì kivi-ya iní ve'e. Te nì tiin-ya ndá'a súchí sí'í-ún. Te nì ndukoo-ni-i. ²⁶Te nì jichá tu'un-ún kua'an ní ñuu yúan.

Uu cháa kuá'a

²⁷Te nì ja'a Jesús yúan, kua'an-ya. Te uu tá'an cháa kuá'a, nì kandikin-de-ya, kákana kó'ó-de xini-yá: Se'e David, kundá'ú ini-ní náá vii, áchí-de. ²⁸Te nì najaa-ya vé'e. Te nì chakoyo cháa kuá'a-ún nuu-yá. Te nì ka'an Jesús jíin-de: Á kákandíja-ró já kúu sá'a-ri, áchí-ya. Kuu Táta, áchí-de. ²⁹Yúan-na te nì xndée-ya ndá'a-yá siki ndúchi-dé. Te nì ka'an-ya: Nátu'un nì kákandíja-ró, súan ná kúu núsáa, áchí-ya. ³⁰Te nduchi-dé, nì kanaanuña-ni. Te Jesús, nì ka'an nì'in-ya jíin-de: Nde'é vá'a-ró já tú ni ñin kuni tu'un, áchí-ya. ³¹Ko máá-de, nì kákenda-de kája'an-de. Te nì kajachá xa'an-dé tu'un-ya ní ñuu yúan.

Ñin cháa ñi'ín

³²Te nuu ní kenda-de kája'an-de, te nì chakoyo ñayivi jíin ñin cháa ñi'ín tá'an-de tachí kini. ³³Te nì kiñi'in-ya tachí kini-ún kua'an. Te cháa ñi'ín-ún, nì naka'an-de. Te ñayivi kuá'a-ún, nì kakee nuu-í kánde'é-i. Te nì kaka'an-i: Ni tú kájiní kuti-yo súan iní ñuu Israel, áchí-i. ³⁴Ko cháa fariseo, nì

kaka'an-de: Jín tachí káni nã'nu
kiñi'in-de tachí káni kája'an, áchí-de.

Cuenta cháa ka'nu trigo-ya

³⁵Te ni jika kuu Jesús taká ñuu
jín taká rancho. Te suni iní ve'e
sinagoga ni stá'an-ya tú'un nuu-í. Te
ni jani-ya tú'un va'a ndasa koo ñuu
nuu tá'ú Dios tiñu. Te ni nasáva'a-ya
ñáyivi káku'u nani kue'e. ³⁶Te ni
jini-ya núu ñáyivi-ún. Te ni kundá'ú
ini-ya-í. Chi ni kajicha nuu-i, te
kákuxí iní-i nátu'un rií, kiti tú
jito'o-ti. ³⁷Yúan-na te ni ka'an-ya
jín cháa káskuá'a jín-yá: Trigo
ta'nu, jandáa kúu ja kuá'a ío, ko
cháa ka'nu, yakú-ni-de ío. ³⁸Kakan
ta'u-ro núu máa Tatá, I'a xín trigo
núsaá, náva'a ná táji-yá cháa ka'nu
kikoyo-de nuu trigo-ya. Achí Jesús.

Ja ní kaji-ya uxí uu cháa skuá'a jín-yá

10 Yúan-na te ni kana-ya xiní
ndí'uxí uu cháa káskuá'a
jín-yá. Te ni ja'a-ya fuerza iní-de
ja kúndé-de jín tachí káni, náva'a
kiñi'in-de ki'in fuera, te nasáva'a-de
ñáyivi káku'u taká nuu kué'e.
²Te ndí'uxí uu cháa apóstol súan
kájnaní-de: Cháa iin kúu Simón
(cháa-ún, suni nání-de Pedro) jín
ñaní-de Andrés, te sava-ga-de:
Jacobo, se'e Zebedeo, jín ñaní-de
Juan, ³Felipe, jín Bartolomé;
Tomás jín Mateo, cháa xíní; Jacobo
se'e Alfeo, jín Lebeo, cháa ja súni
nání-de Tadeo; ⁴Te suni Simón ñuu
Caná, jín Judas Iscariote, cháa ni
nastúu-ya.

Ja ní táji-yá-de kája'an-de

⁵Te ni táji Jesús uxí uu cháa
yá'a kája'an-de. Te ni tá'ú-yá tiñu

nuu-dé: Ma kíngoyo-ro íchi ñáyivi
sín nación, ni ma kívi koyo-ro iní
ñuu Samaria. ⁶Xna'an-ga ki'in-ro
iní ve'e Israel, nuu rií, kiti ní kanaa.
⁷Te nú kua'an-ro te kani-ró tú'un:
A yani koo ñuu nátu'un andívi,
achí-ro. ⁸Te nasáva'a-ró ñáyivi
káku'u. Te sándoo-ró já káte'yu.
Naschakú-ro ndívi. Kiñi'in-ró
tachí káni ki'in. Chi ni ni'in sáni-ró,
te suni súan kuá'a sáni-ró. ⁹Ma
kúndiso-ró xú'ún iní bolsa-ro, ni
oro, ni plata, ni xu'ún kuáchí. ¹⁰Ni
ñunu já kúu ichi, ni uu su'nu já
kú'un-ró, ni ndijan-ro, ni vara. Chi
cháa sátiñu, yúan ni'in-dé kee-dé.
¹¹Te nani ñuu xí rancho nú ni kivi
koyo-ró, te yúan ndúkú-ró iin cháa
va'a ini-de iní ñuu-ún. Te kendo-ro
yúan onde kenda-ró kí'in-ro. ¹²Te
nuu kivi-ró vé'e-ún, te ka'an-ro ná
sándéé iní ñáyivi-ún. ¹³Te nú va'a
iní ñáyivi-ún, te tu'un ndéé ní
ka'an-ro-ún ná jáa siki-í. Ko nú tú
va'a ini-i, te tu'un ndéé-ún ná nája
nuu-ro. ¹⁴Te nú ío ñáyivi tú játá'ú
róo, ni tú jini ná'in tú'un ká'an-ro,
ná kenda koyo-ró vé'e-ún xí ñuu-ún,
te skóyo-ró tákachá iní ja'a-ro.
¹⁵Jandáa ká'an-ri jín-ró, ja vítá-ga
koo kuachi siki ñuu Sodoma jín
ñuu Gomorra kivi kii juicio, vasa
siki ñuu-ún.

Tundó'o jito cháa jáni tu'un

¹⁶Kuni so'o chi táji-rí róo ki'in-ro
nátu'un rií ma'ñú yí'i. Núsáa te
koo ndíchí-ró nátu'un koo, te koo
vítá ini-ro nátu'un paloma. ¹⁷Te
koto va'a-ró máa-ró núu ñáyivi
chi nastúu-i róo nuu junta. Te iní
ve'e sinagoga-i xndó'o-i róo. ¹⁸Te
onde nuu gobernador jín núu rey

kinchaka-i róo ja sikí rúu, náva'a kani ndaa-ro tú'un nuu-dé jíin núu cháa sáin nación. ¹⁹Ko nú ni nastúu-i róo, ma nákaní xaan iní-ro ndasa ka'an-ro. Chi suni máa hora-ún te kuá'a-ya tú'un nuu-ro ndasa ka'an-ro. ²⁰Chi nasu máa-ró kakuu ja ká'an, chi Espíritu máa Taa-ro kúu ja ká'an jíin yú'u-ro. ²¹Te ñani jíin ñaní nastúu tá'an ja kúu, te taa nastúu se'e. Te se'e-ún ndonda sikí taa, te ka'ni tá'an. ²²Te ndivii-í, koto u'u-i róo ja sikí rúu. Ko chaa kundii ñi'in onde kiví jínu, chaa-ún kaku-de. ²³Ko nú káchindikín-i róo iní ñuu yá'a, te kunu-ró kí'in-ro ingá ñuu. Chi jandaa ká'an-ri jíin-ró, ja má kúyachi-ro kaka kuu-ró táka ñuu Israel, onde jaá máa Sé'e chaa. ²⁴Íin chaa skuá'a, nasu ñá'nu-ga kúu-de vasa maestro-de. Ni chaa játiñu, nasu ñá'nu-ga kúu-de vasa jito'o-de. ²⁵Chaa skuá'a, súan-ni koo-de, nátu'un maestro-de, te chaa sátiñu, nátu'un jito'o-de. Chi nú máa cháa kúu taa-ún ni kaskúnání-i-de Beelzebú, naga ni kuu ja má skúnání-i se'e ja ío iní ve'e-de núsaa.

Ja ní ka'an-ya tú'un ndéé iní jíin-de

²⁶Núsaa te ma yú'ú-ro-í, chi tú ni ñin naún yíndi'u, ja má kenda ndijín, ni tú ni ñin ja yísa'í, ja má kuní-ro núu. ²⁷Ja ní ka'an-ri jíin-ró núñaa, kani ndijín-ro tú'un. Te ja ní jini tu'un-ró, onde xiní vé'e kundii-ro te kani-ró tú'un. ²⁸Te ma yú'ú-ro koto-ró ñáyivi já'ni yíki kúñu-yó, chi ma kúu ka'ni-í añú-yo. Ko sua yu'ú-ro koto-ró já kúu xnáa ndúu añú-yo jíin yíki

kúñu-yó núu infierno. ²⁹Tú kúya'u uu tísaa ja íin xu'ún náún. Te ni ñin-ti tú júngava-ti núu ñú'un, nú tú jiní máa Taa-ro. ³⁰Chi a ni ka'u-ya onde taká ixi xiní-ro. ³¹Núsaa te ma yú'ú-ro jíná'an-ró, chi kánúu-ga-ro vasa kuá'a tísaa. ³²Ko nú ndé chaa jáni ndaa-de tu'un-ri nuu ñáyivi, suni súan nakani ndaa-ri tu'un-de nuu máa Taa-ri kánchaa-ya ándívi. ³³Te nú ndé chaa ské'ichi-de ruu nuu ñáyivi, te suni súan ské'ichi-ri-de nuu máa Taa-ri kánchaa-ya ándívi. ³⁴Ma káni iní-ro jíná'an-ró já vai-ri ja koo ná'in-ni iní ñuyívi yá'a. Tú vai-ri ja koo súan, chi sua yuchi koo. ³⁵Chi vai-ri ja skuatá'an-ri taká chaa jíin taa-de, te ses'í jíin náa-i, te sejanú jíin náchisó-ña. ³⁶Te ja koto u'u chaa kúu ja koo iní ve'e-de. ³⁷Nú ñin chaa maní-gá-de jíin taa-de xí jíin náa-de vasa jíin-rí, tú va'a chaa kúu-de ja kúndikín-de ruu. Te nú ñin chaa maní-gá-de jíin sé'e yí-de, xí jíin sés'í-de, tú va'a chaa kúu-de ja kúndikín-de ruu. ³⁸Te chaa tú kánda-de jíin túndó'o kii sikí-dé, te kundikín-de ruu kii-de, tú va'a chaa kúu-de ja kúndikín-de ruu. ³⁹Te chaa jítú iní-de kaku-de chi túndó'o kii sikí-dé, te naa-dé. Ko nú kuu ñin chaa ja sikí rúu, te kuchaku-de. ⁴⁰Te ñáyivi kuatá'ú róo jíná'an-ró, ruu kuatá'ú-i. Te ñáyivi kuatá'ú rúu, kuatá'ú-i I'a ni tájí rúu vai-ri. ⁴¹Nú ndé ñáyivi kuatá'ú ñin chaa jáni tu'un Dios, chi chaa jáni tu'un Dios kúu-de, te máa-i, ni'in-í ya'u chaa jáni tu'un Dios. Te nú ndé ñáyivi kuatá'ú cháa ndaa, chi chaa ndaa kúu-de, te máa-i, ni'in-í ya'u chaa ndaa. ⁴²Te nú ndé chaa kuá'a-de

iin yajin ndúcha vjijn ko'o iin suchí yá'a, chi suchí skuá'a kúu-i, jandáa ká'an-ri jíin-ró ja má xnáa-dé ya'u-de.

11 Te súan ni jinu ni tá'ú Jesús tiñu nuu uxí uu chaa káskuá'a jíin-yá. Te ni kenda-ya yúan kua'an-ya já stá'an-ya, te kani-ya tú'un ini ñuu máa-de jíin'an-de.

Uu chaa ni táji Juan nuu-yá

²Te kánde Juan ini vekaa. Te ni jini tu'un-de káka'an-i taká tiñu sá'a Jesús. Te ni táji-de uu tá'an chaa káskuá'a jíin-de ja kaká tu'un-de-ya: ³Máa-ní kúu chaa kii-ún, xí kúndatu-yó ingá-de náún, áchí-de. ⁴Te ni ka'an Jesús. Kuá'an te kastu'un-ró núu Juan taká tu'un kájiní so'o-ró jíin tíñu kájiní-ro. ⁵Chaa kuáa, kándundijin nuu-dé. Te chaa rengo, kánakaka-de. Chaa té'yu ndi'yi, kándundoo-de. Te chaa só'ó, kánakuni so'o-de. Te chaa ni jí'i, kánachaku-de sá'a-ri. Te suni jáni-ri tu'un va'a Dios nuu ñáyivi ndá'ú. ⁶Te xáan ndatu kúu chaa ja tú náyu'ú-de jíto-de ruu, áchí-ya jíin-de. ⁷Te káno'on chaa-ún. Te ni kej'á Jesús ká'an-ya tú'un Juan nuu ñáyivi-ún: Naja ní kenda-ró ní kaja'an-ro ondé nuu ñú'un té'é. Ja ndé'é-ró ichá ja kandá sá'a tachi náún. ⁸Ko naja ní kenda-ró ní kaja'an-ro. Ja ndé'é-ró núu iin chaa ñú'un sa'ma ndúchá náún. Nde'é, chaa káñu'un sa'ma ndúchá, máni ini ve'e rey káxiukú-de. ⁹Ko naún ndé'é-ró ní kakenda-ró. Iin chaa jáni tu'un Dios náún. Suni ká'an-ri jíin-ró, kúñá'nu-ga Juan vasa iin chaa jáni tu'un Dios. ¹⁰Chaa yá'a

kúu chaa yóso tú'un-de nuu tutú: Kuni so'o-ró chi táji-rí ndajá'a-rí kuxnúu-de jaa-de. Te chaa-ún sátu'a-de ichi-ro vasa jáa-ro. Achí.

¹¹Jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja ini ñuyivi yá'a tú ío ni iin chaa jáni tu'un Dios ja kúñá'nu-ga máa-de vasa Juan chaa skuánducha. Ko chaa lúli-ga ini ñuu nátu'un andívi, chaa-ún kúñá'nu-ga-de vasa Juan. ¹²Onde kivi ní kenda Juan chaa skuánducha, te onde vina, te chaa ni'in nda'a, fuerza kákuni-de kivi-de ini ñuu nátu'un andívi, te tá'ú máa-de tiñu yúan kákuni-de. ¹³Chi máa ley jíin taká chaa ni kajani tu'un Dios, ni kajani-de tu'un yá'a onde kivi ní chaa Juan. ¹⁴Te nú kákuni-ro kuatá'ú-ró tú'un, máa-de kúu Elías chaa kii-ún. ¹⁵Chaa ío so'o kuni ná'in, te ná kúni so'o-de. ¹⁶Naún tu'un yátá skétá'an-ri jíin ñáyivi yá'a. Kákuu-i nátu'un suchí lúli káxiukú nuyá'u ja súan kákana kó'ó-i xini tá'an-i. ¹⁷Ni kaxndé'e-ri xkuili nuu-ro, te tú ní kájita já'a-ró. Ni kanda'i-ri nuu-ro te tú ní kánduku'á ini-ro, áchí-i. ¹⁸Chi ni kii Juan tú ní yée-dé tú ní jí'i-de. Te káka'an-ro: Tá'an-de tachi kini. ¹⁹Ko máa Sé'e chaa yée-yá jí'i-ya. Te káka'an-ro: Yá'a ío iin chaa yáji téyí te jí'i xaan-dé vino; chaa jini tá'an jíin cháa xini jíin cháa ká'io kuachi kúu-de, áchí-ro. Ko iin chaa ndíchi, máni tiñu ndíchi sá'a-de, te súan kuni-ro jandáa ndíchi-de. Achí-ya.

Ja ní kana jíin-yá nuu sáva ñuu

²⁰Yúan-na te ni kej'á-yá kána jíin-yá nuu taká ñuu nuu ní sá'a-ya kuá'a tiñu ñá'nu, chi tú ní nákani

iní-i jíná'an-i. Te nì ka'an-ya: ²¹Naka ndá'ú kuu róó ñuu Corazín. Naka ndá'ú kuu róó ñuu Betsaida. Chì nú inì ñuu Tiro jíin inì ñuu Sidón nì sá'a-ri tiñu ñá'nu ja ní sá'a-ri nuu máa-ró núú, inga kivi te a nì kanakani inì ñayivi-ún. Te ku'un-i sa'ma ndái te ku'u-í yaa núu-í núú. ²²Ko ká'an-ri jíin-ró, ja vítá-ga koo kuachi sikì ñuu Tiro jíin ñuu Sidón kivi kíi juicio vása sikí róó jíná'an-ró. ²³Te róó ñuu Capernaum, a nì kuá'nu xaan-ro náún. Ko onde infierno najinu-ro, chì nú inì ñuu Sodoma ní sá'a-ri tiñu ñá'nu ja ní sá'a-ri nuu-ro yá'a núú, te a nì kendo ñuu yúan onde vina núú. ²⁴Ko ká'an-ri jíin-ró, ja vítá-ga koo kuachi sikì ñayivi ñuu Sodoma kivi kíi juicio vása sikí-ro. ²⁵Te suni kivi-ún nì ka'an Jesús: Taa, Jito'o andívi jíin ñuyívi kúu máa-ní. Te ná kúta'u-ná nuu-ní ja ní jasú-ní taká tu'un yá'a nuu cháa ndíhí jíin núu cháa kájuky'un inì, te nì stá'an ndijin-ní nuu cháa súchí inì jíná'an-de. ²⁶Chì súan nì jata'an inì-ní, Taa, áhí-ya. ²⁷Taká ndatíñu nì ja'a Taa-ri nuu-rí. Te tú ni ñin-i jíní-i nuu máa Sé'e, chì máni máa Taa jíní-ya. Ni tú jíní ni ñin-i nuu máa Taa, chì máa Sé'e jíní-ya, jíin núu cháa ja kuní máa Sé'e te stá'an ndijin-ya núu-dé. ²⁸Taká róó ja kásatíñu-ró te kándiso-ró ja vée, ña'an nuu-rí jíná'an-ró te xndétatú-ri róó. ²⁹Kundiso-ró yugo-ri jíná'an-ró, te skuá'a-ró tú'un ká'an-ri jíin-ró, chì I'a ndá'ú jíin I'a vítá inì añú kúu-ri. Te ni'in-ro núu ndétatú añú-ro jíná'an-ró. ³⁰Chì ñama-ni yugo-ri te tú ve'e carga-ri ja kúndiso-ró, áhí-ya.

Ja ní kachachi-de yoko trigo kivi ndétatú

12 Te ñin kivi ndétatú nì ja'a Jesús kua'an-ya ñin nuu káa trigo. Te cháa káskuá'a jíin-yá, káji'i-de soko. Te nì kakejá'á-de kákachi-de yoko káyee-dé. ²Te nì kajini cháa fariseo. Te nì kaka'an-de jíin-yá: Naún kúu jian, chi cháa káskuá'a jíin-ró kásá'a-de súan kivi ndétatú, te tú ío ley, áhí-de. ³Te máa-yá, nì ka'an-ya jíin-de: Tú ní káka'u-ró tutú ndasa nì sá'a David náún. Chì máa-de jíin cháa nì kaxiukú jíin-de, nì kaji'i-de soko ñin kivi. ⁴Te nì kivi-de inì ve'e Dios. Te nì yee-dé statilá kaxiukú ndijín, ja tú ío ley kee-dé, ni cháa ká'jin jíin-de, chì máa-ni sutu káyee núú. ⁵Xí té ka'u-ga-ro núu tutú ley ndasa kásá'a sutu inì ve'e i kivi ndétatú, chì tú káskíkuu máa-de ley-ún. ⁶Chì a ká'an-ri jíin-ró ja ñá'nu-ga kúu ñin cháa kándii yá'a vása ja kúu máa vé'e i. ⁷Ko nú a nì kajuky'un inì-ro tú'un yá'a: Kuní-ga-ri ja ná kúndá'ú inì tá'an-ró, nasu ja sokó-ro kíti núu-rí, áhí, yúan-na te ma ndóna-ró sikí cháa tú ká'io kuachi núú. ⁸Núsáa te máa Sé'e cháa, suni Jito'o kivi ndétatú kúu-ya, áhí-ya.

Ñin cháa nì ichi nda'a-dé

⁹Te nì kenda-ya yúan. Te nì ja-ya inì ve'e sinagoga-de jíná'an-de. ¹⁰Te yúan nì io ñin cháa nì ichi kájan ñin nda'a-dé. Te nì kajika tu'un-de Jesús ja ndúkú-de kuachi sikí-ya kákuñi-de, te nì kaka'an-de: Á kuu sá'a-yó taná kivi ndétatú, xí túu, áhí-de. ¹¹Te máa-yá, nì ka'an-ya jíin-de: Ndé róó ñáva'a-ró ñin rií, te

nú kiti-ún jungava-ti iní iin tunchi kivi ndétatú, te tú tiin-ró-tí te natava-ro-tí náún. ¹²Te xaan-gá ya'u ncháá iin cháa vásá iin rií. Núsáá te ío va'a ja vá'a sá'a-yó kivi ndétatú, áchí-ya. ¹³Yúan-na te ni ka'an-ya jíin cháa-ún: Skáa nda'a-ro, áchí-ya. Te ni skáa-de nda'a-dé. Te ni nduva'a ii-ní nátu'un káa inga. ¹⁴Ko cháa fariseo, ni kenda-de kája'an-de. Te ni kandatú'un-de ndasa ka'ni-dé-ya.

Tu'un máa-yá ni ka'an
Isaías onde sáá

¹⁵Ko ni jini Jesús ja súan kájani ini-de. Te ni kuxio-ya yúan kua'an-ya. Te kua'a ñáyivi ní kandikin-i-ya. Te ni nasáva'a-ya ndívi-i. ¹⁶Te máa-yá, ni ka'an xaan-yá jíin ñáyivi-ún ja ná tú stá'an ndíjin-i-ya. ¹⁷Náva'a ná skíkuu tu'un ni ka'an Isaías, cháa ni jani tu'un Dios: ¹⁸Yá'a ío mozo-ri ja ní nakaji-ri, áchí Dios, áchí Isaías, te maní-ri jíin-i. Te kúsi iní-ri jíin-i. Te kua'a-ri Espiritu-ri siki-í. Te kastú'un-i nuu ñáyivi sáin nación ja kí juicio siki máá jíná'an. ¹⁹Ma kútíxín sé'e-ri, ni ma nákata-i. Te ni iin ma kúni tu'un ja kána jíin-i ini ichi. ²⁰Ma ká'nu-i iin nukúá ní taxín, ni ma ndá'va-i iin mecha kayú ñú'má, chí onde ná kúni'in tu'un ndaa sá'a-i. ²¹Te kuñukuu ini ñáyivi sáin nación tiñu sá'a Se'e-ri. Achí.

Iin cháa kuáá ñí'ín tá'an tachí kíni

²²Yúan-na te nuu-yá ni kákinchaka-i iin cháa tá'an tachí kíni, ja kuáá-de te ñí'ín-de. Te ni nasáva'a-ya-dé. Te cháa kuáá

ñí'ín-ún, ni naka'an-de te ni nakuni-de. ²³Te ni kanaa iní taká ñáyivi-ún kánde'é-i. Te ni kaka'an-i: Á se'e David kúu cháa yá'a náún, áchí-i. ²⁴Ko cháa fariseo, ni kajini so'o-de ja súan ni kaka'an-i. Te ni kaka'an-de: Cháa yá'a, nú tú ndújíin-de jíin Beelzebú, te ma kúu kiñi'in-de tachí kíni ki'in núú, chí ja kúñá'nu nuu tachí kúu-ún, áchí-de. ²⁵Ko Jesús, ni jini-ya ja súan kájani ini-de. Te ni ka'an-ya jíin-de: Taká nación ja sásáin máá te kánakuatá'an máá, naa. Te taká nuu xí vé'e ja sásáin máá, te kánakuatá'an máá, ma kúni'in. ²⁶Te nú Satanás sásáin máá, te kíni'in máá já'an, ndasa kuni'in nuu tá'ú tiñu máá núsáá. ²⁷Te nú ndújíin Beelzebub jíin-ri ja kíni'in-ri tachí kíni. Núsáá te se'e-ró, ndé jíin kákiñi'in máá-i tachí-ún. Ja yúan, máá-i, ná nákuñdii-i siki-ro. ²⁸Ko nú jíin Espiritu Dios kíni'in-ri tachí kíni kája'an, jandáa kúu ja núu-ro ní cháa nuu nuu tá'ú Dios tiñu núsáá. ²⁹Chí ndasa kuu kivi iin ñáyivi iní ve'e cháa kándáján, te sakuí'ná-i ndatíñu-de, te nú tú xna'an-ga ku'ni-i-de. Yúan-na te kuu sakuí'ná-i ndatíñu-de. ³⁰Nú ndé cháa tú ndújíin-de jíin-ri, te jíto u'u-de ruu. Te cháa tú nástútú jíin-ri, máni jachá-de.

Tu'un ndiva'a siki Espiritu Santo

³¹Súan ká'an-ri jíin-ró: Siki táka kuachi jíin táka tu'un ndiva'a, sá'a-ya tóká'nu ini. Ko tu'un ká'an ndiva'a siki Espiritu Santo, ma sá'a kuti-yá tuká'nu ini. ³²Te nú ndé iin cháa ka'an-de siki máá Sé'e cháa, sá'a-ya tóká'nu ini nuu-dé. Ko nú

ndé iin cháa ka'an-de sikí Espíritu Santo, ma sá'a kuti-yá tuká'nu iní nuu-dé, ni kua yá'a, ni kua cháa. ³³Kuu-ró yúnu vá'a ja vá'a nde'e, xí kúu-ró yúnu káñáá, ja ñáá nde'e. Chí jíin nde'e te jiní-yo naún yunu kúu. ³⁴Se'e koj kákuu-ró. Ndasá kuu ka'an-ro tú'un va'a, te nú ñayivi ñáá kákuu-ró. Chi tu'un nú'un iní añú cháa, máni tu'un-ún ká'an-de. ³⁵Cháa va'a, sá'a-de tiñu va'a, chí ío va'a iní-de. Te cháa ñáá, sá'a-de tiñu ñáá, chí káñáá iní-de. ³⁶Ko ruu, ká'an-ri jíin-ró, ja táká tu'un sáni káka'an cháa, naku'a-a-de cuenta tu'un-ún kivi cháa juicio. ³⁷Chí sikí tú'un ká'an-ro, te kendoj va'a-ró. Te suni sikí tú'un ká'an-ro, te ta'nu ndatu-ro, áchí-ya.

Ja ní kajikan-i iin tuni

³⁸Yúan-na te yakú cháa káchaa tutu jíin cháa fariseo, ni kaka'an-de jíin-yá: Maestro, kákuu-ná ja sá'a-ní iin tuni nde'e-ná, áchí-de. ³⁹Te ni ka'an-ya jíin-de: Ñayivi ñáá ja káisi kicháa-i Dios, kajikan-i tuni. Ko ma kuá'a-ri nuu-í, chí tuni Jonás, cháa ni jani tu'un Dios, kúu ja kuá'a-ri nuu-í. ⁴⁰Chí natu'un ni kandee Jonás chí tiyáká ká'nu uní ndúú uní núú, suni súan kundee Se'e cháa chí nu'un uní ndúú uní núú. ⁴¹Taká cháa nuu Nínive, nachaku-de jíin ñayivi yá'a kivi kii juicio. Te nakuxndí-de sikí-í. Chí máá-de, ni kanakani iní-de kivi ní jani Jonás tu'un nuu-dé. Te vina ví'í-gá kúñá'nu I'a kándij yá'a vásá Jonás. ⁴²Te reina onde ichi sur, nachaku-ña jíin ñayivi yá'a kivi kii juicio. Te nakuxndí-ña sikí-í. Chí onde jiká xaán ní kii-ña

ní jini so'o-ña tú'un ndíchi ní ka'an Salomón. Te vina ví'í-gá kúñá'nu I'a kándij yá'a vásá Salomón. ⁴³Nú ni kenda tachi kini iní iin cháa. Te jiká kuu nuu nú'un té'é ndúkú núu júngo. Te tú ní'in. ⁴⁴Yúan-na te ká'an tachi-ún: Ná nó'on-ri ve'e nuu ní kenda-ri, áchí. Te nú ni najaa, te jiní ja iin ve'e sáni kúu. Te ni nduluu ve'e-ún ja ní nastaa iní. ⁴⁵Yúan-na te ki'in tachi-ún, te kuaka tá'an jíin usiá-ga tachi ñáá-ga vásá máá. Te kivi koyo te kaxiukú yúan. Núsáá te ví'í-gá tá'an cháa yúan onde sandí'í-na vásá ja xnañúú núú. Te suni súan ta'an ñayivi ñáá yá'a. Achí-ya.

Náa-ya jíin ñaní-ya

⁴⁶Te nini súan ká'an-ya jíin ñayivi-ún, te ni ja náa-ya jíin ñaní-ya ká'iin-ña íchi yatá vé'e, kákuu-ña ká'an-ña jíin-yá. ⁴⁷Te ni kachi iin cháa jíin-yá: Yúan nde'é-ní, ni cháa náa-ní jíin ñaní-ní ká'iin-ña yatá vé'e, te kákuu-ña ká'an-ña jíin-ní, áchí-de. ⁴⁸Te ni ka'an-ya jíin cháa ni ka'an súan jíin-yá: Ndéja kúu náa-ri, te ndéja kákuu ñani-ri. Achí-ya. ⁴⁹Te ni skaa-ya ndá'a-yá onde nuu kaxiukú cháa káskuá'a jíin-yá. Te ni ka'an-ya: Yá'a nde'é-ró núu náa-ri jíin núu ñaní-ri. ⁵⁰Chí ñayivi skíkuu tiñu kuní máá Taa-ri kanchaa-ya onde andívi, jian kúu kuá'a-ri kúu náa-ri. Achí-ya.

Tu'un yatá sikí cháa sáka trigo

13 Te kivi-ún ni kenda Jesús ve'e-ún te kua'an-ya. Te ni ja-ya ní jungo-ya yú'u mar. ²Te ni kataka kua'a xaán ñayivi núu-yá. Te ni kivi-ya iní iin barco.

Te ni jungoo-ya. Te taká ñayivi-ún ni kəkəndoo-i yu'u mar. ³Te ni ka'an-ya kuá'a tú'un yátá jíin-i: Kuni so'o te kuni-ro. Iin chaa sáka trigo, ni kenda-de sáka-dé. ⁴Te sáka-dé kua'an-de. Te iin nuni-ún, ni jungava yu'íchi. Te ni chaa tisaá te ni kakókó-tí. ⁵Te inga ni jungava nuu nú'un yúu núu tú ío kua'a nú'un. Te ni kana yachi-ni chi tú ío kókon ñu'un. ⁶Te nuu ní kana ndikandii, te ni kasun-ni. Te ni ichi, chi tú yo'o ní ío. ⁷Te inga ni jungava ma'ñú iñu. Te ni ja'nu iñu-ún. Te ni jasú nuu. ⁸Te sava ni kajungava nuu nú'un vá'a. Te ni kuun nuni, iin ja iin ciento, inga ja uní xiko, te inga ja okó uxi. ⁹Chaa ío so'o kuni ná'ín, te ná kúni so'o-de. Achí-ya. ¹⁰Yúan-na te ni chakoyo chaa kaskuá'a jíin-yá. Te ni kaka'an-de jíin-yá: Naja ká'an-ni tu'un yátá jíin ñáyivi yá'a, áchí-de. ¹¹Te ni ka'an-ya jíin-de: Róo, chi a kuajuku'un ini-ro tú'un yísa'í yá'a sá'a Dios, ndasa koo ñuu nátu'un andívi. Ko máá ñáyivi yá'a, ma júku'un ini-i. ¹²Chi chaa ja á ñáva'a, te kii-ga nuu-dé sá'a-ya. Te kuñáva'a-de kua'a xa'an-gá. Ko chaa ja ná tú ñáva'a, vasa ja á ñáva'a-de-ún, te kuxio kil'ín. ¹³Ja yúan ká'an-ri tu'un yátá jíin-i. Chi vasa kánde'é-i, ko tú kájin-i. Te vasa kájin-i so'o-i, ko tú kájin-i ná'ín-i ni tú kájuku'un ini-i. ¹⁴Ñáyivi yá'a kaskíkuu-i tu'un ni ka'an Isaiás: Vasa kájin-i ná'ín vá'a-ró, ko ma júku'un ini-ro. Te vasa kánde'é ndí'i-ró, ko ma kuni-ro. ¹⁵Chi xa'an ní kakuni'in ini ñáyivi yá'a. Te xa'an ú'u kájin-i so'o-i. Te kájasu-i nduchi-í náva'a ma kuni-í jíin ndúchi-í, te

ma kúni ná'ín-i jíin só'o-i, te ma júku'un ini-i, te ma nájío káva ini-i, te ma násáva'a-ri-i. Achí. ¹⁶Ko xa'an ndatu máá-ró jíná'an-ró, chi kánde'é-ró jíin ndúchi-ro, te kájin-i ná'ín-ró jíin só'o-ró. ¹⁷Chi jandaa ká'an-ri jíin-ró ja tiní chaa kájin-i tu'un Dios jíin tiní chaa va'a, ni kakuni-de nde'é-de nuu ja kánde'é máá-ró, ko tú ní kájin-i-de. Te suni ni kakuni-de kuni so'o-de ja kájin-i so'o máá-ró, ko tú ní kájin-i so'o-de. Achí-ya. ¹⁸Kuni ná'ín jíná'an-ró tú'un yátá chaa sáka núsáa. ¹⁹Nú iin chaa jíni so'o-de tu'un ñuu Dios, te nú tú júku'un ini-de, yúan-na te chaa kui'na te kuanchaa-ni tu'un ni saka iní añú-de-ún. Chaa yúan kúu nuni ní jungava yu'íchi. ²⁰Te nuni ní saka núu nú'un yúu, yúan kúu chaa jíni so'o-de tu'un, te kúsi-ní ini-de jíin. ²¹Ko tú nuu káka yo'o iní-de, te yaku-ni kivi kánda. Te nú ni ndonda tundó'o siki-dé, xí nú ni sándiva'a-i jíin-de siki tú'un-ún, te náyu'ú-ni-de. ²²Te nuni ní saka má'ñú iñu, yúan kúu chaa jíni so'o-de tu'un. Ko kutéñu-de jíin ndátíñu-de. Te kuni-de kuu kúká-de. Te xndá'ú-de máá-de jíin. Ndí'i ya'á jasú nuu tú'un-ún, te tú kúun nuni. ²³Ko nuni ní saka núu nú'un vá'a, yúan kúu chaa jíni so'o-de tu'un te júku'un ini-de. Te bueno já'a-de nuni, iin-de ciento, inga-de uní xiko, te inga-de okó uxi, súan kája'a-de nuni. Achí-ya.

Tu'un ndikin lazo

²⁴Ío inga tu'un yátá ní ka'an-ya jíin-de; Nuu nátu'un andívi kúu nátu'un iin chaa ni chi'i itu va'a nuu nú'un-dé. ²⁵Ko nini kixi-de, te

n̄i jāa chāa jíto u'u tá'an jíin-de. Te n̄i chí'i tuku ndikin lazo nuu trigo-de, te kua'an. ²⁶Ko nuu ní kana yukú itú-ún, te kúun nuni, yúan-na te suni n̄i kana lazo. ²⁷Te n̄i jakoyo mozo máá táa, chāa x̄iin. Te n̄i kaka'an-i jíin-de: Táta, á tú ní chí'i-ní nuni vá'a nuu ñú'un-ní yá'a. Te ndénu ní ni'in-ní lazo yá'a núsáa. Achí-i. ²⁸Te n̄i ka'an-de jíin mozo-de: ĩn chāa jíto u'u ruu n̄i sá'a ya'á, áchí-de. Te n̄i kaka'an mozo-ún jíin-de: Núsáa te kuní-ní ja ná kítu'un-ná náún, áchí-i. ²⁹Te máa-de n̄i ka'an-de: Túu, chí nání tú'un-ró lazo-ún te sanaa te tu'un-ró trigo jíin. ³⁰Ná kuá'nu máá jíná'an onde kiv̄i tá'nu. Te kiv̄i-ún te tá'ú-rí tiñu nuu cháa ka'nu: Stútú xna'an-ga lazo jian, te sá'a-ró nú'n̄i náva'a ka'mu-yó. Ko trigo yá'a, nastútú-ró ná k̄ivi in̄i yaka-ri. Achí-de, áchí-ya.

Tu'un ndikin yuá mostaza

³¹Ió inga tu'un yátá ní ka'an-ya jíin-de: Nuú nátu'un andívi kúu nátu'un ndikin yuá mostaza, ja ní ki'in ĩn chāa te n̄i chaa-de nuu ñú'un-dé. ³²Te jandáa ĩn ndikin lúlí-ga kúu vásá taká-ga tata. Ko nú n̄i ja'nu, te kúu ká'nu-ga vásá taká-ga yua. Te kuu ĩn yunu ká'nu. Te chāa tisāa andívi, te vātu-ni sá'a-t̄i taká-t̄i chíi nda'a-ún. Achí-ya.

Tu'un yujan ía

³³Ió inga tu'un yátá ní ka'an-ya jíin-de: Nuú nátu'un andívi kúu nátu'un yujan ía já ní ki'in ĩn ña'an. Te n̄i chisa'í-ña chíi un̄i tiyii yúchi onde n̄i ndí'i n̄i kuu ía ní sá'a. Achí-ya. ³⁴Taká tu'un yá'a n̄i ka'an

Jesús jíin ñáyivi kuá'a-ún. Te nú túu tu'un yátá te tú ká'an-ya jíin-i, ³⁵Náva'a ná skíkuu tu'un n̄i ka'an chāa n̄i jani tu'un Dios: Ka'an-ri tu'un yátá, te kachi-ri tu'un yísa'í onde kiv̄i ní jungoo ñuyívi, áchí.

Ja ní ka'an káji-yá tu'un ndikin lazo

³⁶Yúan-na te n̄i nakuatá'ú Jesús nuu ñáyivi-ún. Te n̄i ndívi-ya in̄i ve'e. Te n̄i jakoyo chāa káskuá'a-ún nuu-yá. Te n̄i kaka'an-de jíin-yá: Kani káji-ní tu'un yátá lazo nuu-ná, áchí-de. ³⁷Te n̄i ka'an-ya jíin-de: Ja sáka tata va'a-ún kúu máá Sé'e chāa. ³⁸Te ñu'un-ún kúu ñuyívi. Te tata va'a-ún kákuu se'e Dios. Te lazo-ún kákuu se'e kui'na. ³⁹Te chāa u'u ja ní chí'i lazo-ún kúu kui'na. Te kiv̄i tá'nu-ún kúu kiv̄i jínu ñuyívi. Te chāa ka'nu-ún kákuu ndajá'a Dios. ⁴⁰Te nátu'un kutútú lazo, te kayu nuu ñú'un, súan kuu kiv̄i jínu ñuyívi. ⁴¹Te máá Sé'e chāa, táji-yá ndajá'a-yá ki'in. Te nastútú-yá taká ñáyivi kásá'a kuachi jíin ñáyivi kásá'a tiñu ñáa. ⁴²Te taan-yá-i kayu-i nuu ñú'un. Te yúan nde'e-i te nakaji-í ñii yú'u-í jíná'an-i. ⁴³Yúan-na te ñáyivi vá'a-ún, ndii ncháa-i nátu'un ndikandii, kuxiukú-i jíin máá Táa-i in̄i ñuu nuu tá'ú-yá tiñu. Chāa ío so'o kuni ná'in, ná kúni so'o-de.

Tu'un janu xú'ún, jíin tú'un perla, jíin tú'un ñunu

⁴⁴Ñuu nátu'un andívi kúu nátu'un ĩn janu xú'ún já yísa'í chíi ĩn ñu'un, te n̄i ndenda n̄i sá'a ĩn chāa, te jasú tuku-de sik̄i, te kúsiĭ in̄i-de jíin, te kua'an-de, te xíkó ndí'i-de naún ñáva'a-de, te jáan-de

ñu'un-ún. ⁴⁵Suni ñuu nátu'un andíví kúu nátu'un iin cháa jaan-de te xíkó-de ja ndúkú-de perla luu. ⁴⁶Te ni jini-de iin perla ja xaan yá'u. Te ni kee-de kua'an-de. Te ni xíkó ndí'i-de taká ndatíñu-de. Te ni jaan-de perla-ún. ⁴⁷Suni ñuu nátu'un andíví kúu nátu'un iin ñunu já júkuíta ka'nu ini mar. Te tñin tñi nuu títáká. ⁴⁸Te nuu ní chítú ñunu-ún, te ni kanatava-dé yundúcha. Te ni kajungoo-de. Te ni kakaji-de kiti vá'a-ún kivi-ti ini jika. Te ni kaskána-de kiti ñáá-ún kua'an. ⁴⁹Suni súan koo kivi jinu ñuyívi. Chi kenda koyo ndajá'a-yá. Te kaji-ya ñáyivi ñáa ma'ñú ñáyivi vá'a. ⁵⁰Te taan-yá-i kayu-i nuu ñú'un. Te yúan nde'e-i te nakaji-í ñii yú'u-í. Achí-ya. ⁵¹Te ni kachi Jesús jíin-de: Ni kajuku'un ini-ro taká tu'un yá'a náún, áchí-ya. Te ni kaka'an-de jíin-yá: Jaan Táta, áchí-de. ⁵²Te ni kachi-ya jíin-de: Ja yúan ío cháa káchaa tutu jini-de sa'an ñuu nátu'un andíví, te máa-de kúu nátu'un iin cháa xíin vé'e, te onde ini yaka-de táva-dé ndatíñu jáa jíin ndatíñu aná'an, áchí-ya. ⁵³Te súan ni jinu ni ka'an Jesús tu'un yátá yá'a. Te ni kenda-ya yúan kua'an-ya.

Ja ní kaské'ichi-i-ya ini ñuu Nazaret

⁵⁴Te ni najaa-ya ñuu-ya. Te ni stá'an-ya núu-dé ini ve'e sinagoga máa-de jíná'an-de. Te ni kanaa ini-de ni kande'é-de nuu-yá. Te ni kaka'an-de: Ndénu ní ni'in cháa yá'a tu'un ndíchi yá'a jíin tñu ñá'nu sá'a-de yá'a. ⁵⁵Nasu sé'e cháa carpintero kúu ya'á náún. Á nasu María nání naa-de. Te taká ñani-de káináni Jacobo, José, Simón, jíin

Judas. ⁵⁶Te tú ká'jin kua'a-de jíin-yó yá'a náún. Te ndénu ní ni'in-dé taká tu'un yá'a núsáa. Achí-de. ⁵⁷Te súan ni kakujá'a ini-i jíin-yá. Te Jesús, ni ka'an-ya jíin-i: Chaa jáni tu'un Dios, máni ñuu-de jíin ini ve'e-de kúu ja tú kaka'an tu'un jíin-ún jíin-de, áchí-ya. ⁵⁸Te tú ní sá'a-ya kuá'a tñu ñá'nu yúan, chi tú ní kákandíja-i.

Ja ní ji'i Juan, cháa skuánducha

14 Te suu kivi-ún te Herodes cháa tá'u tñu, ni jini tu'un-de tu'un Jesús. ²Te ni kachi-de jíin mozo-de: Chaa yá'a kúu Juan ja skuánducha. Ni nachaku-de ja ní ji'i-de, te ja yúan sá'a-de tñu ñá'nu yá'a. Achí-de. ³Chi Herodes, ni tiin-de Juan. Te ni ju'ni-de. Te ni chindee-de cháa vekaa ja kuáchi Herodías ñas'í Felipe ñani máa Herodes. ⁴Te Juan, a ni kana jíin-de nuu Herodes: Tú ío ley kuaka-ró-ña, áchí-de. ⁵Te Herodes, ni kuni-de ka'ni-dé Juan. Ko ni yu'ú-de ni jito-de ñayivi, chi kájani ndaa ini-i ja iin cháa jáni tu'un Dios kúu Juan. ⁶Te iin kivi ní sá'a Herodes iin viko kivi ní kaku-de. Te ses'í Herodías ni jita já'a-i nuu ñayivi. Te ni kusii ini Herodes jíin-i. ⁷Te ni jat'u'un téyí-de ja kuá'a-de taká naún kakán-i nuu-dé. ⁸Te naa-i, a ni jani íchí-ña-í, te ni ka'an-i: Kua'a-ni xini Juan, cháa skuánducha-ún nuu-ná kúndee nuu iin ko'o, áchí-i. ⁹Yúan-na te máa rey-ún, ni kuxí ini-de. Ko siki já ní jat'u'un téyí-de jíin siki já ní kajini so'o cháa káyee staa jíin-de-ún, te ni tá'u-de tñu ná kuá'a soldado nuu-í. ¹⁰Te ni táji-de soldado ni ja'an. Te ni xiti xini

Juan in_i vekaa. ¹¹Te n_i chaa xini-dé kándeé nuu _{ín} ko'ó. Te n_i ja'a soldado nuu súchí sí'í-ún. Te máá-i, n_i janchaka-i nuu náa-i. ¹²Yúan-na te n_i jakoyo chaa káskuá'a jíin-de. Te n_i kandaña-a-de yiki kúñu Juan. Te n_i kach_indu_{ji}-de. Te n_i kee-de kája'an-de. Te n_i kakastu'ún-de nuu Jesús.

Ja ní skée-yá u'un mil ñayivi

¹³Te n_i jini tu'un Jesús. Te n_i kuxio-ya kuá'an-ya yúan in_i _{iin} barco onde nuu ñú'un té'é kándeé síin-ya. Te n_i kajini tu'un ñayivi jíná'an-i. Te onde taká ñuu n_i kandik_{in}-i-ya kájika já'á-i jíin-yá. ¹⁴Te n_i kenda Jesús kua'an-ya. Te n_i jini-ya núu ñáyivi kuá'a xáan. Te n_i ndukuí'a in_i-ya jíin-i. Te n_i sá'a-ya taná taká ñayivi káku'u. ¹⁵Te nuu ní ini te n_i chakoyo chaa káskuá'a jíin-yá nuu-yá. Te n_i kaka'an-de: Yá'a ch_i máá ñú'un té'é kúu, te a n_i kee ndikandii. Tájí-ní-i ná kíngoyo-i taká ñuu. Te ná kuáan máá-i staa kée-í, áchí-de jíin-yá. ¹⁶Te n_i kach_i Jesús jíin-de: Tú níni kí'in-i jíná'an-i: Kua'a máá-ró já ná kée-í, áchí-ya. ¹⁷Te máá-de, n_i kaka'an-de jíin-yá: Tú ñaun káñava'a-ná ch_i u'un-ni statilá jíin úu-ni tiyáká, áchí-de. ¹⁸Te máá-yá, n_i kach_i-ya jíin-de: Kua'a ná kí nuu-rí yá'a, áchí-ya. ¹⁹Te n_i tá'ú-yá tiñu nuu ñáyivi-ún n_i kajungoo taká-i nuu ichá. Te n_i ki'in-ya ndí'ú'un statilá jíin úu tiyáká-ún. Te n_i ndakoto-ya íchi ándíví. Te n_i jikan ta'u-yá ja'a státilá. Te n_i sákuáchi-yá. Te n_i ja'a-ya núu cháa káskuá'a jíin-yá. Te chaa-ún, n_i kajani-de nuu ñáyivi-ún. ²⁰Te ndivii-í n_i kayee. Te n_i kanda'a

ch_i-i. Te n_i kanastútú-de ux_i uu jika staa kuáchi-ún ja ní ndendoso. ²¹Te jínu u'un mil chaa n_i kayee-ún, te síin-ga kúu ñasí'í jíin súchí lúlí.

Ja ní jika já'á-yá nuu mar

²²Yúan-na te n_i skandá-ni Jesús chaa káskuá'a jíin-yá, n_i kivi koyo-de in_i _{iin} barco. Te ná kúxnúu-de kíngoyo-de inga lado yu'u mar sá'a-ya, ch_i kuéé jachá-ya ñáyivi kuá'a-ún. ²³Te n_i jacha-ya ñáyivi-ún kája'an-i. Te n_i kaa síin-ya kuá'an-ya yúku, kuákakan ta'u-yá. Te n_i ini, te kándeé máá _{iin}-ni-ya yúan. ²⁴Te barko-ún, a kándeé ma'ñú mar. Te ká'ú xaan ní ndonda su'ma ndúcha sikí-dé, ch_i sua n_i nana nuu tach_i. ²⁵Te tíkuáan-na kúu. Te n_i jaa Jesús nuu-dé, jika já'á-yá nuu mar. ²⁶Te chaa káskuá'a-ún, ja ní kajini-de-ya, já jika-ya núu mar, te n_i kayu'ú-de. Te kaka'an-de: Añú kúu, áchí-de. Te kákana kó'ó-de ja káyu'ú-de. ²⁷Yúan-na te Jesús, n_i ka'an-ni-ya jíin-de: Sándéé iní-ro. Máá-rí kúu. Ma yú'ú-ro, áchí-ya. ²⁸Yúan-na te n_i ka'an Pedro jíin-yá: Táta, te nú máá-ní kúu, te tá'ú-ní tiñu ná káka-ná nuu mar yá'a ja-ná nuu-ní, áchí-de. ²⁹Te n_i ka'an-ya: Ña'an, áchí-ya. Te n_i nuu Pedro in_i barco. Te n_i jika-de nuu ndúcha-ún kua'an-de nuu Jesús. ³⁰Ko nuu ní jini-de ja xaan kée tach_i, te n_i yu'ú-de. Te n_i kejá'á-de sá'u-de ch_i nducha. Te n_i kana kó'ó-de: Táta, nama-ní náá, áchí-de. ³¹Te n_i skáa-ni Jesús nda'a-yá. Te n_i tiin-ya-dé. Te n_i kach_i-ya jíin-de: Chaa tú kándíja va'a kúu-ró. Naja jáni sikí iní-ro. Achí-ya. ³²Te

ni ndivi-ya iní barko-ún jíin-de.
Te ni kuná'ín-ni tachí xáan-ún.
³³Yúan-na te cháa ká'jin ini
barko-ún, ni chakoyo-de nuu-yá. Te
ni kachiñú'ún-de-ya. Te káka'an-de:
Jandáa ndíja máa-ní kúu Se'e Dios,
áchí-de.

Ñayivi káku'u ini nuu Genesaret

³⁴Te ni kaja'a-ya kuá'an-ya ingá
lado. Te ni chakoyo-ya nú'un
íchi núu Genesaret. ³⁵Te cháa
nuu-ún, ni kanakuni-de-ya. Te
ni katáji-de tu'un ní núu-ún. Te
ni kakinchaka-de ñayivi káku'u
nuu-yá. ³⁶Te ni kaka'an ndá'u-i
jíin-yá ja ná kél'é-i vasté yúsá'ma-yá.
Te taká ñayivi ní kak'é
sá'ma-yá-ún, ni kanduva'a-i.

Ndasa kuchá'an ñayivi

15 Yúan-na te yaku cháa
fariseo jíin cháa káchaa tutu
ini nuu Jerusalem, ni jakoyo-de
nuu-yá. Te ni kaka'an-de jíin-yá:
²Cháa káskuá'a jíin-ró, naja
káské'ichi-de taninu cháa aná'an.
Chi tú kánandá'a-de te káyee-dé
staa. Achí-de. ³Te máa-yá, ni
ka'an-ya jíin-de: Te máa-ró, suni
naja káské'ichi-ro tínu ni tá'u Dios
nuu-ro núsáa, chi ja sikí taninu
máa-ró. ⁴Chi ni ka'an Dios:
Kuandatú nuu táa-ro núu náa-ro, te
ndéja ká'an ndiva'a nuu táa nuu náa,
ná kúu nú kuu, achí. ⁵Ko máa-ró
káka'an-ro: Nú ío ndatínu ja xíin
iin cháa, te a kuu ni'in tínu ja kuni
táa-de xí náa-de, te nú xna'an-ga
ka'an-de: A ni soko-rí ndatínu-ún
nuu Dios, achí-de. ⁶Yúan-na te
tuká kánúu skíkuu-de ku'a-a-de
nuu táa-de nuu náa-de, achí-ro.

Te súan kástívi-ró tú'un Dios
jíin táninu ni kajakin-ro. ⁷Chaa
uu xini kákuu-ró. Bueno ni jani
Isaías tu'un siki-ro súan: ⁸Ñayivi
yá'a, jíin yú'u-i kachiñú'ún-i ruu,
ko jíin añú-i chí jíká-ni kúu ini-i
jíto-i ruu. ⁹Te kachiñú'ún sáni-i
ruu, chí kástá'an-i tu'un jáni ini iin
chaa, achí Isaías. Achí-ya. ¹⁰Te
ni kana-ya xini ñayivi-ún. Te ni
ka'an-ya jíin-i: Kuni so'o jíná'an-ró,
Te chu'un ini-ro tú'un ká'an-ri:
¹¹Nasu já kivi ini yu'u cháa
kuchá'an-de sá'a, chi ja kenda ini
yu'u-dé, yuán kúu ja kúchú'an-de
sá'a, achí-ya. ¹²Yúan-na te cháa
káskuá'a jíin-yá, ni chakoyo-de
nuu-yá. Te ni kaka'an-de: Á jiní-ní
ja ní kakiti ini cháa fariseo ja ní
kajini so'o-de tu'un yá'a, xí túu,
áchí-de. ¹³Ko máa-yá, ni ka'an-ya:
Taká yunu já tú ní náchu'un máa
Táa-ri andívi, te tu'un-ri ki'in. ¹⁴Sía
jíná'an-ró ná kí'in-de. Chaa kuáa
kástá'an ichi núu sáva-ga cháa
kuáa kákuu-de. Chi nú iin cháa
kuáa stá'an-de ichi núu ingá cháa
kuáa, te ndendúu-de jungoyo-de
ini xa'va. Achí-ya. ¹⁵Te ni ka'an
Pedro jíin-yá: Kastu'un káji-ní tu'un
yátá yá'a nuu-ná jíná'an-ná, achí-de.
¹⁶Te ni kachi Jesús: Te suni onde
róo tú kájuku'un ini-ro náun. ¹⁷Á
tú kájuku'un ini-ro já taká ja kée-i
kivi kua'an chi-i, te ndenda-ni
kua'an. ¹⁸Ko ja kenda yu'u-i, chí
onde ini añú-i vai, te yuán kúu
ja kúchá'an-i sá'a. ¹⁹Chi onde ichi
iní añú-i kenda ja jáni náa ini, ja
já'ni ndíyi, ja ísíki ncháa tá'an, ja
kuaxán iní, ja sakuí'ná, ja ká'an
tu'un tú'ún, ja ká'an ndiva'a. ²⁰Taká
tu'un yá'a kúu ja kúchá'an-i sá'a.

Ko nú tú nándá'a-i te kee-í staa, tú kúchá'an-i sá'a. Achí-ya.

Tu'un sesí'í ña'an núu Caná

²¹Te ni kenda Jesús yúan kua'an-ya íchi ndáñúu Tiro jíin Sidón. ²²Te iin ña'an núu Caná, ni kenda-ña ndáñúu yúan. Te ni kana kó'ó-ña: Táta, Se'e David, kundá'ú ini-ní náá, chí sesí'í-ná ká'ú xaan tá'an-i iin tachí kíni, áchí-ña jíin-yá. ²³Ko máa-yá, tú ní ká'an kuti-yá jíin-ña. Yúan-na te ni jakoyo chaa káskuá'a jíin-yá. Te ni kaka'an nda'ú-de jíin-yá: Ka'an-ní jíin-ña ná kí'in-ña, chí kána kó'ó-ña vái-ña íchi yatá-yo, áchí-de. ²⁴Te ni ka'an-ya: Mání nuu ríi, kiti ní kanaa, ká'iin se'e Israel, ni táji-yá ruu vai-ri, áchí-ya. ²⁵Yúan-na te ni chaq-ña núu-yá. Te ni chiñú'ún-ña-yá. Te ni ka'an-ña: Táta, chindéé chítuu-ní náá, áchí-ña. ²⁶Te ni ka'an máa-yá: Tú ío va'a ja kuánchaa-yo staa sé'e-yó te skána-yó núu lúsu, áchí-ya. ²⁷Te ni ka'an-ña: Jandaa ká'an-ní, Táta, ko lúsu-ún, ichi chíi mesa náchii-tí staa kuachí kóyo yu'u jíto'o-tí yáji-tí, áchí-ña jíin-yá. ²⁸Yúan-na te ni ka'an Jesús: Nána, xaan vá'a ni kandíja-ní, ná sá'a-ná jíin-ní nátu'un kuní-ní, áchí-ya. Te máa hora jian ní nduva'a-ni sesí'í-ña.

Ja ní nasáva'a-ya kuá'a ñáyivi kú'u

²⁹Te ni ja'a Jesús kua'an-ya yúan. Te ni jaa-ya yú'u mar nuu Galilea. Te ni kaa-ya kuá'an-ya yúku-ún. Te yúan ni jungoo-ya. ³⁰Te ni jakoyo kua'a ñáyivi núu-yá jíin ñáyivi rengo, ja kuáa, ja ní'ín, ja tókú'lu, jíin sáva-ga-i ja káku'u. Te

ni kajakin-i-ún núu já'a Jesús. Te ni nasáva'a-ya-í jíná'an-i. ³¹Te ni kakee nuu ñáyivi-ún kánde'é-i ja súan ni kajini-i náka'an ñáyivi ní'ín, ndúva'a ñáyivi tókú'lu, nákaa ñáyivi rengo, ndúndijin nuu ñáyivi kuáa. Te ni kanakana jaa-i Dios ñáyivi Israel.

Ja ní skée-yá kuun mil ñáyivi

³²Te ni kana Jesús xiní chaa káskuá'a jíin-yá. Te ni ka'an-ya jíin-de: Kúndá'ú ini-ri ñáyivi yá'a, chí a ni kuu uní kivi káxiukú-i jíin-rí, te tú naún káji-í. Te tú kuní-ri natáji-rí-i no'on ndicha-i, chí nú súan te sava ichi te kuítá ií-í. Achí-ya. ³³Yúan-na te chaa káskuá'a jíin-yá ni kaka'an-de jíin-yá: Te ndénu ní'on staa kuá'a kée ndá'a chíi ñáyivi kuá'a yá'a, chí mání nu'un té'é kúu yá'a, áchí-de. ³⁴Te ni ka'an Jesús jíin-de: Nasa staa kándiso-ró, áchí-ya. Te ni kaka'an-de: Usia-ni, te yaku tiyáká lúli, áchí-de. ³⁵Yúan-na te ni tá'ú-yá tiñu nuu ñáyivi-ún ni kajungoo-i nuu nú'un. ³⁶Te ni ki'in-ya ndí'usiá staa jíin cháká-ún, te ni jikan ta'u-yá, te ni sakuáchí-yá, te ni ja'a-ya núu chaa káskuá'a jíin-yá, te ni kajani-de nuu-í. ³⁷Te ni kayee táká-i. Te ni kanda'a chíi-i. Te ni kanastútú-de ja ní kendo kuáchí-ún, usia ndo'o chítú ndíi. ³⁸Te ñáyivi ní kayee-ún, jínu onde kuun mil chaa, te siin-ga kúu ñasí'í jíin táká suchí lúli. ³⁹Yúan-na te ni jacha-ya ñáyivi-ún kuangoyo-i. Te ni ndívi-ya iní barco. Te ni jaa-ya ndáñúu Magdala.

Ja kájikán-i tuni nuu-yá

16 Te ni jakoyo chaa fariseo jíin chaa saduceo nuu-yá,

chí koto nchaá-de-ya kákuni-de. Te ní kajikan-de tuni ichi ándíví núu-yá te kuni-de. ²Ko máá-yá ní ka'an-ya jíin-de: Nú ní ini, te káka'an-ro: nandii ndáxín, chí ío viko kuá'á ándíví, áchí-ro. ³Te jañá'an káka'an-ro: Vina te kuun sau, chí íin náá viko kuá'á ándíví, áchí-ro. Chaa uu xiní kákuu-ró. A kájiní-ro naún kuni ka'an viko ándíví, ko tú kájuku'un ini-ro tuni kivi yá'a. ⁴Nayivi náá yá'a ja káisiki ncháa-i Dios, kájikán-i tuni nuu-rí. Ko ma kuá'a-ri ni íin nuu-í, chí máni tuni Jonás, chaa ni jani tu'un Dios, kuu ja kuá'a-ri. Achí-ya. Te ní skéndooyá-dé jíin'an-de. Te kua'an-ya.

Cuenta yujan ía cháa fariseo

⁵Te ní jakoyo chaa káskuá'a-ún inga lado mar. Te ní kánaa iní-de kundiso-de staa. ⁶Te ní kachi Jesús jíin-de: Koto va'a-ró máá-ró núu yujan ía cháa fariseo jíin cháa saduceo, áchí-ya. ⁷Te kádatu'un máá-de: Sikí ja tú kándiso-yó staa ká'an-ya núsáá, áchí-de. ⁸Te ní jini Jesús ja súan kádatu'un-de. Te ní ka'an-ya: Chaa káandíja yaku-ni kákuu-ró. Naún kádatu'un-ró. Ja tú ní kándiso-ró staa náún. ⁹Onde vina tú kájuku'un ini-ro náún. Á tú kánuku'un ini-ro ja ní kuu jíin ú'un staa jíin ú'un mil chaa, te nasaa jika ní kanastútú-ró-sa. ¹⁰Ni ja ní kuu jíin usía staa-ún jíin kúun mil chaa, te nasaa ndo'o ní kanastútú-ró. ¹¹Te naja tú kájuku'un ini-ro, chí tú ní ká'an-ri tu'un státilá jíin-ró, chí sua ja kóto va'a-ró máá-ró núu yujan ía cháa fariseo jíin cháa saduceo. Achí-ya jíin-de. ¹²Yúan-na te ní

kájuku'un ini-de ja tú ní ká'an-ya jíin-de ja kóto-de máá-de nuu yujan ía státilá, chí sua ja má kándíja-de sa'an kástá'an chaa fariseo jíin cháa saduceo.

Tu'un ni ka'an ndaa Pedro

¹³Te ní ja Jesús ichi ndánuú Cesarea de Filipo. Te ní jika tu'un-yá chaa káskuá'a jíin-yá: Naún chaa kuu máá Sé'e chaa káka'an nayivi jíin'an-i, áchí-ya. ¹⁴Te máá-de ní kaka'an-de: Juan, chaa skuánducha, káka'an sava-i. Te sava-ga-i, Elías, te sava-ga-i, Jeremías, xí íin chaa ni jani tu'un Dios onde sáá, áchí-i. Achí-de. ¹⁵Te máá-yá ní ka'an-ya jíin-de: Te róo, na chaa kuu-ri káka'an-ro, áchí-ya. ¹⁶Te ní ka'an Simón Pedro: Máá-ní kuu Cristo, Se'e Dios, I'a chakú, áchí-de. ¹⁷Yúan-na te ní kachi Jesús: Xáan ndatu-ro, Simón se'e Jonás, chí nasu íin chaa ní kástu'un tú'un yá'a nuu-ro, chí sua máá Táa-ri I'a kánchaa ándíví ní stá'an-ya núu-ro. ¹⁸Ko ruu, suni ká'an-ri jíin-ró ja máá-ró kuu Pedro, te sikí káva yá'a kundii tikuní kándíja-i nuu-rí sá'a-ri. Te ja kándeé infierno ma kúndéé jíin-i. ¹⁹Te nuu-ro kuá'a-ri ndakáa máá núu nátu'un ándíví. Te taká ja kú'ni-ro iní nuyívi yá'a, kunu'ni iní ándíví. Te taká ja ndáji-ró iní nuyívi yá'a, ndaji iní ándíví. Achí-ya. ²⁰Yúan-na te ní ka'an xa'an-yá jíin cháa káskuá'a jíin-yá, ja tú ni íin nuu kachí-de ja máá-yá kuu Jesucristo.

Jíin kivi ní ka'an-ya ja kuu-ya

²¹Te máá hora jian ní kej'á Jesús ní kastu'un ndaa-ya núu

cháa káskuá'a jíin-yá ja jínu nū'ún kí'in-ya nūu Jerusalem te ndo'o xaan-yá. Te cháa ni kayii jíin táká sutu nā'nu jíin cháa káchaa tutu, ma kuátú'ún-de-ya te ka'ni-dé-ya. Te nuu uní kivi te nachaku-ya. Achí-ya. ²²Yúan-na te Pedro, ni kiñi'in siin-de-ya. Te ni kejá'a-de ká'an xaan-dé jíin-yá: Ma kúu Táta, tú kuti na modo ja tá'an-ní tundó'lo yá'a, áchí-de. ²³Yúan-na te ni jíó káva Jesús nuu Pedro. Te ni kachi-ya jíin-de: Satanás, kuxio kí'in-ro, chi cháa sáká núu kúu-ró nūu-rí. Chi tú ká'an-ro tú'un Dios, chi sa tu'un cháa ká'an-ro. Achí-ya.

Tu'un ndó'o cháa kákandíja

²⁴Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Nani cháa nú kuni-de kii-de yata-rí, ma kúndá'ú ini-de máa-de, te ná kuándéé ini-de jíin tundó'lo kii sikí-dé, te ná kúndik'in-de ruu kii-de. ²⁵Chi cháa jítú ini-de kaku-de chií tundó'lo kii sikí-dé, naa-dé. Te vasa ná kúu iin cháa ja sikí ruu, ko kuchaku-de. Achí-ya. ²⁶Chi naún ní'in cháa vasa ná kúndéé-de ní'in-dé ní nūyivi, te nú xnáa-dé añú-de. Xí na jíin chúnáa cháa añú-de. ²⁷Chi máa Sé'e cháa, ndii-ya jíin táká ndajá'a-yá. Te nduñá'nu-ya sá'a Taa-ya. Yúan-na te cha'u-ya iin iin ñayivi nú ndasa káa tiñu ni kasá'a máa-i. ²⁸Jandáa ká'an-ri jíin-ró: Ió sava cháa ká'jin yá'a ja má kúu kuti-dé onde nú tú kuni-de nuu máa Sé'e cháa ndii-ya nūu-ya.

Sikí já túku ni nduu-ya

17 Yúan-na te nuu iñú kivi te ni jaka-ya Pedro jíin

Jacobo jíin ñani-de Juan, kua'an siin-ya jíin-de iin yuku súkún. ²Te yúan, tuku ni nduu-ya nūu-dé. Te ni nandii ncháa nuu-yá nátu'un ndikandii. Te sa'ma-yá ni kandukiyi nátu'un ndua luz ja nándii ndáxín. ³Te yúan ni kandenda Moisés jíin Elías, kádatu'ún-de jíin-yá, ni kajini-de. ⁴Te ni ka'an Pedro: Táta, va'a-ga ná kéndoo-yó yá'a. Nú kuni-ní te sá'a-ná uní ve'e kuii. Iin kuu máa-ní, inga kuu Moisés, te inga kuu Elías, áchí-de jíin Jesús. ⁵Te nini ká'an-de, te ni cháa iin viko nu'ún. Te ni jasú ní nūu-dé. Te ni kenda luz chií. Te ni kenda iin tu'un ja ní ka'an: Yá'a kúu Se'e-ri, ja kúndá'ú ini-ri-i. Te kúsi ini-ri jíin-i. Ná kuni ná'in-ró tú'un ká'an-i núsáa. Achí Dios. ⁶Te tu'un yá'a ni kajini so'lo cháa káskuá'a-ún. Te ni kandua ndee-ni-de, chi ni kayu'tú xaan-dé. ⁷Yúan-na te ni ja Jesús. Te ni skandá-ya-dé. Te ni ka'an-ya: Ndukoo, ma yú'ú-ro jín'an-ró, áchí-ya. ⁸Te ni kandakoto-de. Te tuká ni iin naún ní kájin-de, chi máa iin-na Jesús. ⁹Te kánuu-de yuku-ún. Te Jesús ni ka'an xaan-yá jíin-de: Ma kachí-ro nūu ní iin ja súan ni kajini-ro, chi onde ná náchaku máa Sé'e cháa ma'ñú ndíyi, áchí-ya. ¹⁰Yúan-na te cháa káskuá'a jíin-yá, ni kajika tu'ún-de-ya: Te cháa káchaa tutu, naja káka'an-de ja kánúu ndíi Elías xna'an-ga, áchí-de. ¹¹Te ni ka'an Jesús jíin-de: Jandáa kúu ja ndíi Elías xna'an-ga, te nasájáa-de taká ndatíñu. ¹²Ko ká'an-ri jíin-ró, ja á ni ndii Elías, te tú ní kánakuni-i-de. Te ni kasá'a-i taká ja ní kakuu ini-i jíin-de. Te suni súan xndó'o-i máa Sé'e

chaa. Achí-ya. ¹³Yúan-na te chaa káskuá'a-ún, ni kajuku'un ini-de ja tú'un Juan, chaa ni skuánducha, kúu ja ní ka'an-ya jíin-de.

Sikí súchí jí'i yí'í

¹⁴Te ni najakoyo-ya núu ñáyivi kuá'a-ún. Te ni chaa iin chaa nuu Jesús. Te ni jukuini jíi-de nuu-yá. ¹⁵Te ni ka'an-de: Táta, kundá'u ini-ní se'e-ná, chí jí'i yí'í-i, te ndó'o xaan-í. Te tini jínu nduá-i nuu nú'un, te tini jínu nduá-i nuu ndúcha. ¹⁶Te ni kinchaka-ná-i nuu cháa káskuá'a jíin-ní, te tú kákuu sá'a-de tana-í, áchí-de. ¹⁷Te ni ka'an Jesús: Ñáyivi xaán ní'in ini kákuu-ró ja tú kákandíja-ró. Nasaa-ga kivi kunchaa-ri jíin-ró. Te nasaa-ga kivi ndó'o-ri jíin-ró. Kuá'a-i ná kí-i, áchí-ya. ¹⁸Te Jesús, ni ka'an xaán-yá nuu tachí kini-ún, te ni kenda kua'an ini suchí-ún. Te ni nduva'a-ni-i máa hora-ún. ¹⁹Yúan-na te ni jakoyo sáin chaa káskuá'a-ún nuu Jesús, te ni kaka'an-de: Naja tú ní kákuu kiñi'in-ná ki'in, áchí-de. ²⁰Te ni kachi Jesús jíin-de: Sikí ja tú kákandíja va'a-ró ní kuu yuán. Chí ká'an ndaa-ri jíin-ró, ja nú kákandíja-ró, vasté iin tí'li nátu'un iin ndikin yuá mostaza, te kachi-ro kúni yuku yá'a: Kuxio yá'a te kuá'an onde yúan, achi-ro, te ki'in. Te kuu sá'a-ró táka tínu súan. ²¹Ko iin tá'an yuán ni ma kenda kuti kí'in, te nú tú kakan ta'u-yo te kondicha ini-yo. Achí-ya.

Jíin kivi ní ka'an-ya ja kúu-ya

²²Te nini ká'in-ya ini nuu Galilea, te ni kachi Jesús jíin-de: Máa Sé'e

chaa natu-ya núu ndá'a sáva-ga chaa. ²³Te ka'ni-dé-ya. Ko nuu ini kivi te nachaku-ya, áchí-ya. Te máa-de, ni kanduku'a xaán ini-de.

Sikí xú'un póniná

²⁴Te ni jakoyo-ya núu Capernaum. Te chaa kájukan poniná, ni chakoyo-de nuu Pedro. Te ni kaka'an-de: Te Maestro máa-ró, tú kua'a-de poniná náun, áchí-de. ²⁵Te Pedro: Kuu, áchí-de. Te ni ndivi-de ini ve'e. Te ni ka'an Jesús xna'an-ga jíin-de: Naún kachí-ro. Taká chaa rey ini ñuyivi yá'a, ndénu kájukan-de poniná. Á nuu sé'e-de xí núu cháa sáin ve'e, áchí-ya. ²⁶Te ni kachi Pedro jíin-yá: Nuú cháa sáin ve'e kájukan-de, áchí-de. Te ni kachi Jesús jíin-de: Te se'e-de ká'io libre-i núsáa. ²⁷Ko náva'a tú skiti ini-yo-dé, te kuá'an onde yu'u mar, te skívi-ró gancho, te katiin-ró tíyáká kenda xna'an-ga. Te ndika-ro yú'u-tí. Te yúan ni'in-ro iin peso. Te kuá'a-ró núu-dé ja kúu ruu jíin róo. Achí-ya.

Ndéja kúná'nu-ga ini nuu nátu'un andívi

18 Te suni kivi-ún ni chakoyo chaa káskuá'a-ún nuu Jesús. Te ni kaka'an-de jíin-yá: Ndé chaa kúná'nu-ga ini nuu nátu'un andívi, áchí-de. ²Te ni kana Jesús xini iin suchí lúli. Te ni jani-ya-í ma'nú-de. ³Te ni kachi-ya: Jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja nú tú naxió káva ini-ro te nduu-ró nátu'un iin suchí lúli, ma kivi kuti-ro ini nuu nátu'un andívi. ⁴Chí nú ndé chaa sásúchí-de máa-de nátu'un suchí lúli yá'a, chaa-ún kúná'nu-ga ini nuu nátu'un andívi. ⁵Te chaa

ja jíin sí'ví-rí játá'ú-de iin sūchí lúli nátu'un sūchí yá'a, te ruu játá'ú-de.

⁶Te nú iin sūchí lúli yá'a kándíja-i ruu, te kivi-i kuachi sá'a iin chaa, te va'a-ga nú ní nú'ni iin yosó ká'nu sukun cháa-ún, te kee-de ki'in-de xuu ndúcha mar núú.

⁷Naka ndá'ú ñayivi iní ñuyívi, chí kájito ncha-de-i kásá'a-i kuachi, te jínu nú'ún já koo kivi-ún. Ko naka ndá'ú chaa ja skívi-de-i iní kuachi. ⁸Núsáa te nú nda'a-ro xí já'a-ro kuní skívi róo nuu ío kuachi, xiti te skána-ró ná kí'in. Va'a-ga ja koo rengo-ro xí koo tiku'lu-ró kúchaku-ro ní káni, nasu já koo ndendúú nda'a-ro xí ndendúú ja'a-ro kí'in-ro núu nú'un ní káni.

⁹Te nú nduchi-ro kuní skívi róo nuu ío kuachi, tava te skána-ró ná kí'in. Va'a-ga ja kúchaku-ro jíin iin-ni nduchi-ro, nasu já koo ndendúú nduchi-ro kí'in-ro núu nú'un infierno. ¹⁰Koto-ró máa-ró jíná'an-ró. Ma sájá'a ini-ro núu iin sūchí lúli yá'a. Chí a ká'an-ri jíin-ró já ndájá'a-i ká'io andívi, nene kájiní-ya núu máa Táa-ri ja kánchaa-ya onde andívi.

Siki rií kiti ní sana

¹¹Chí máa Sé'e chaa, ni kii-ya já náma-ya táka ñayivi já á ni naa.

¹²Ndasa kájani ini-ro. Nú iin chaa ñáva'a-de iin ciento rií, te skuíta-de iin-ti. Á tú xndoo-de kuun xíko xia'un kuun-gá-ti, te ki'in-de onde yuku kínanúku-de kiti ní sana-ún.

¹³Te nú ni nani'in-dé-ti, jandaa ká'an-ri jíin-ró ja kúsi-gá ini-de jíin kiti-ún vásá jíin kúun xíko xia'un kuun-gá kiti tú ni kásana-ún. ¹⁴Te súan máa Táa-ro I'a kánchaa onde

andívi, tú jata'an ini-ya já náa ní iin tá'an sūchí lúli yá'a.

Ndasa kuu ñani sá'a kuachi

¹⁵Núsáa te nú ñani-ro ní sá'a-de kuachi siki-ro, te kuá'an, te kastu'ún sá'í-ro núu-dé ñaún kuachi ni sá'a-de. Te nú ni chu'un ini-de tu'un ká'an-ro jíin-de, yúan-na te a ni ndumani-dé jíin-ró sá'a-ró.

¹⁶Ko nú tú ní chú'un ini-de tu'un ká'an-ro, te kuaka uu xí uní-ga ñayivi kí'in jíin-ró, náva'a jíin tú'un ká'an uu xí uní testigo te kundaa taká tu'un. ¹⁷Te nú tú ní chú'un ini-de tu'un ká'an chaa-ún, te kastu'ún-ró núu tiku'ni kándíja. Te nú suni tú ní chú'un ini-de tu'un ká'an tiku'ni-ún, te sía-ro-dé ná kúu-de nátu'un iin chaa sáin nación xí iin chaa xini. ¹⁸Jandaa ká'an-ri jíin-ró, taká ja kú'ni-ro iní ñuyívi yá'a, kunu'ni ini andívi. Te taká ja ndájí-ró iní ñuyívi yá'a, ndaji iní andívi. ¹⁹inga tu'un ká'an-ri jíin-ró, ja nú uu tá'an-ro iní ñuyívi yá'a, koo conforme-ro siki iin tu'un ja kájikān ta'u-ro, te máa Táa-ri onde andívi skíkuu-ya tú'un-ún jíin-ró.

²⁰Chí nú ni kanataka uu xí uní ñayivi káchi'nú-ún-i ruu jíin sí'ví-rí, te yúan kánchaa-ri ma'ñú-i, áchí-ya.

Siki tú'un sá'a tuká'nu ini

²¹Yúan-na te ni ja Pedro nuu-yá. Te ni ka'an-de jíin-yá: Táta, nasaa jínu sá'a-ná tuká'nu ini nuu ñani-ná ja sá'a-de kuachi nuu-ná. Onde usia jínu náun, áchí-de. ²²Te ni kachi Jesús: Tú ká'an-ri jíin-ró já onde usia jínu, chí onde kuun ciento kuun xíko uxí jínu. ²³Ja yúan máa núu nátu'un andívi kúu nátu'un iin chaa

kúu rey, ja ní kuni-de sánda-a-de cuenta jíin mozo-de. ²⁴Te ni keja'á-de nás'a-a-de cuenta. Te yúan ni jaá iin cháa taú iin millón peso nuu-dé. ²⁵Te tú ní kúu chunáa cháa yúan. Te ni tá'ú tíñu jito'o-de ja ná kúya'u-de jíin sé'e-de jíin nás'í'-de jíin táká ndatíñu ñáva'a-de te nakunáa xú'ún taú-de. ²⁶Yúan-na te ni jukuiñi jíti mozo-ún. Te ni ka'an nda'ú-de jíin rey-ún: Táta, kundatu-ní, te vásá ná chúnáa ndí'i-ná xu'ún-ní, áchi-de. ²⁷Te máá jito'o-ún, ni kundá'ú ini-de mozo-de. Te ni sí-a-de kua'an. Te ni sá'a-de tuká'nu ini ja taú mozo-de-ún. ²⁸Ko mozo-ún nuu ní kenda-de kua'an-de, te ni ketá'an-de jíin iin tá'an mozo-de ja taú uxi peso nuu-dé. Te ni katiin cháa-ún. Te ni kiti-dé sukun cháa-ún. Te ni ka'an-de: Chunáa ndí'i ja taú-ro núu-rí, áchi-de. ²⁹Yúan-na te tá'an mozo-de-ún, ni jukuiñi jíti núu-dé. Te ni ka'an nda'ú jíin-de: Kundatu te vásá ná chúnáa ndí'i-ri xu'ún-ró, áchi mozo-ún. ³⁰Ko máá-de, tú ní kuni-de, chi ni chindee-de cháa-ún vekaa onde kivi ní nakunáa ja taú cháa-ún nuu-dé. ³¹Te ni kajini tá'an mozo-de-ún ja ní ta'an-de. Te ni kakuxí xaa ini-de. Te ni chakoyo-de. Te ni kanakani ndí'i-de tu'un nuu jito'o-de ja ní ta'an cháa-ún. ³²Yúan-na te jito'o-ún, ni kana-de xiní mozo ñáá-ún ni jaá. Te ni ka'an-de: Mozo ndiva'a kúu-ró, chi taká ja taú-ro-ún ni sá'a-ri tuká'nu ini nuu-ro, chi ni ka'an nda'ú-ro jíin-rí. ³³Te nátu'un ni kundá'ú ini-ri róo, suni súan ní kundá'ú ini-ro tá'an mozo-ro núu, áchi-de. ³⁴Yúan-na te ni kiti ini

jito'o-ún nuu-dé. Te ni chi'i-de cháa nda'a justicia, onde ni nachunáa-dé taká ja taú-de. ³⁵Suni súan sá'a máá Táa-ri andívi jíin-ró te nú tú sá'a-ró tuká'nu ini-ro núu taká ñani-ro, onde jíin ini jíin añu-ro nú naún kuachi sá'a-de jíin-ró, áchi-ya jíin-de.

Ja ní kandikin kua'a-í-ya

19 Te ni ndí'i ni ka'an Jesús taká tu'un yá'a. Te ni kenda-ya ini ñuu Galilea kua'an-ya. Te ni jaá-ya yúñuu Judea, inga lado yucha Jordán. ²Te kua'a ñáyivi, ni kandikin-i-ya kuá'an-i jíin-yá. Te yúan ni nasáva'a-ya-í jíná'an-i.

Sikí tú'un tú xndóo tá'an

³Yúan-na te ni jakoyo yaku cháa fariseo nuu-yá, ja kóto nchaa-de-ya kákuñi-de. Te ni kaka'an-de: Vatu-ni kuu xndóo iin cháa nás'í'-de ja sikí ñani kuachi kúu, xí túu, áchi-de. ⁴Ko máá-yá, ni ka'an-ya: Á tú ní kaka'u-ró tutú ndasa ni sá'a Dios cháa onde xnáñúu, chi ja yí jíin ja sí'í ní sá'a-ya. Achí. ⁵Yúan-na te ni ka'an Dios: Ja yúan xndóo cháa táa-de náa-de, te ketá'an-de jíin nás'í'-de. Te iin-na ñayivi kúu ndendúu-de. Achí Dios. ⁶Súan kúu ja ná tuká kúu uu, chi iin-na kúu. Núsáa te ma sásin iin cháa ja á ni sketá'an Dios, áchi-ya. ⁷Te ni kakachi-de jíin-yá: Te Moisés, naja ní tá'ú-de tíñu ja kúva'a akta ndusin, te ndoo-ña núsáa, áchi-de. ⁸Te ni ka'an-ga-ya jíin-de: Sikí ja ní'in ini añu-ro jíná'an-ró, yuán ní jatu'un Moisés ja xndóo-ró nás'í'-ro. Ko onde xnáñúu, tú súan ní kúu. ⁹Ko ruu, ka'an-ri jíin-ró, nú ndé

chaa xndóo-de ñasí'í-de, nasu já tiní iní-ña, te tanda'a-dé jíin ingá-ña, ísíki ncháa-de ñasí'í-de. Te chaa tanda'a jíin ñá'an ní ndoo, suni ísíki ncháa-de-ña, áchí-ya. ¹⁰Te ni kaka'an chaa káskuá'a jíin-yá: Nú súan ío tiñu taká chaa jíin ñasí'í-de, va'a-ga ma tánda'a-dé núsáa, áchí-de. ¹¹Yúan-na te ni ka'an-ya jíin-de: Nasu taká chaa juku'un iní-de tu'un yá'a, chi chaa ni ja'a-ri tu'un nuu-dé, chaa yúan kájuku'un iní-de. ¹²Ió chaa kákuu eunuco onde kivi ní kaku-de chi náa-de, te ío chaa kákuu eunuco ni sá'a inga chaa jíin-de, te ío chaa kákuu eunuco ni kasá'a máa-de ja síki ñuu nátu'un andívi. Chaa ja kuu juku'un iní-de, ná juku'un iní-de núsáa. Achí-ya.

Jesús jíin súchí lúli

¹³Yúan-na te ni chakoyo ñayivi jíin súchí lúli-i, ja ná cháa-ya ndá'a-yá xini-í, te ná kakán ta'u-yá ja'a-í. Te chaa káskuá'a jíin-yá, ni kaka'an xa'an-dé jíin ñayivi-ún. ¹⁴Te ni ka'an Jesús: Sía ná kíkoyo suchí lúli núu-rí, te ma kasú-ro íchi-í, chi nátu'un suchí yá'a kákuu ja kuu kivi iní ñuu nátu'un andívi, áchí-ya. ¹⁵Te ni chaa-ya ndá'a-yá xini-í jíná'an-i. Te ni kuxio-ni-ya yúan kua'an-ya.

Chaa kúká

¹⁶Te yúan ni jaa iin chaa súchí núu-yá, ni ka'an-de jíin-yá: Chaa va'a kuu-ní Maestro. Naún tiñu sá'a-ná te ni'in tá'u-ná kuchaku-ná ní káni. Achí-de. ¹⁷Te ni kachi-ya jíin-de: Naja ká'an-ro cháa va'a jíin-rí. Tú ni iin chaa va'a ío,

chi máa iin-ni Dios. Nú kuní-ro kúchaku-ro, te skíkuu-ró tíñu ni tá'ú-yá. Achí-ya. ¹⁸Te ni kachi-de jíin-yá: Ndéja kuu núsáa, áchí-de. Te Jesús, ni ka'an-ya: Ma ká'ni-ro ndíyi, ma kúsíki ncháa tá'an-ro, ma sakuí'ná-ró, ma ká'an-ro tú'un tú'ún, ¹⁹Kuandatu nuu táa-ro nuu náa-ro, te kundá'ú iní-ro tá'an-ró nátu'un kundá'ú iní-ro máa-ró, áchí-ya. ²⁰Te ni kachi chaa súchí jíin-yá: Taká tiñu yá'a, a ni skíkuu-ná onde ná lúli-ná. Naún sá'a-ga-ná núsáa. Achí-de. ²¹Te ni kachi Jesús jíin-de: Nú kuní-ro kéndoo va'a-ró, kuá'an, te xikó-ró já ñava'a-ró, te kua'a-ró núu ñayivi ndá'ú. Te onde andívi koo yaji-ro. Yúan-na te kii-ró kúndikin-ro rúu ki'on, áchí-ya. ²²Te chaa súchí-ún ja ní jini so'o-de tu'un yá'a, te kua'an-de kúxí iní-de, chi kua'a xa'an ndátíñu ñava'a-de. ²³Yúan-na te ni kachi Jesús jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Jandaa ká'an-ri jíin-ró, ja xa'an ú'u kivi iin chaa kúká iní ñuu nátu'un andívi. ²⁴Ko ruu ká'an-ri jíin-ró, ja yachi-ga ja'a iin camello yau yiki tkuí, vásá iin chaa kúká kivi-de iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, áchí-ya. ²⁵Ko chaa káskuá'a jíin-yá, súan ni kajini so'o-de tu'un yá'a, te ni kayu'ú xa'an-dé. Te ni kaka'an-de: Ndé chaa kaku núsáa, áchí-de. ²⁶Te ni ndakoto Jesús nuu-dé. Te ni ka'an-ya jíin-de: Jíin cháa ma kuu kuti, ko taká-ni tiñu ndí'i-ni kuu sá'a Dios, áchí-ya. ²⁷Yúan-na te ni ka'an Pedro jíin-yá: Náa, ni kaskéndoo-ná taká ndatíñu-ná, te káindikín-ná ní vai-yó. Naún ní'in-ná núsáa, áchí-de. ²⁸Te ni ka'an Jesús jíin-de: Jandaa ká'an máa Sé'e chaa

jíin-ró jíná'an-ró, ja kivi kúnchaa-ri mesa-ri te nduñá'nu-ri ini ñuyívi jáá, kivi-ún te kunchaa-ro núu uxí uú silla. Te sánda-a-ro tíñu ndí'uxí uú tata chaa Israel, chi kándikin-ro rúu. ²⁹Te chaa skéndo ve'e-de, xí ñaní-de, xí kuá'a-de, xí táa-de, xí náa-de, xí sé'e-de, xí ñú'un-dé ja sikí rúu, te nani'in-dé iin ciento vuelta. Te suni ni'in tá'u-dé kuchaku-de ní káni. ³⁰Te kua'a cháa kúnúu, nduu-de sandí'í-na. Te chaa sandí'í-na, ndunúu-de.

Chaa kásatiñu nuu itú

20 Chi ñuu nátu'un andívi kúu nátu'un iin chaa kúu jito'o ve'e, ja ní kenda-de iin jañá'an, ndúkú-de chaa sátiñu nuu itú-de. ²Te ni sánda-a-de jíin cháa kásatiñu-ún ja chá'u-de iin peso ja kivi. Te ni táji-de chaa-ún kuangoyo-de nuu itú-de. ³Te suni ni kenda-de nátu'un ka'iin. Te ni jini-de nuu sava-ga chaa ká'iin sáni-de nuyá'u. ⁴Te ni kachi-de jíin cháa-ún: Kuangoyo nuu itú-ri, chi chá'u va'a-ri róó, áchí-de. Te máa cháa-ún kuangoyo-de. ⁵Te ni kenda tuku-de nátu'un ka'uxí uú jíin ká'unj. Te suni súan ni sá'a-de. ⁶Te a yani ka'u'un ni kenda tuku-de. Te ni ketá'an-de jíin yakú-ga chaa ká'iin sáni. Te ni kachi-de jíin cháa-ún: Naja ká'iin kúxi-ró yá'a ní ncháka ncháa, áchí-de. ⁷Te ni kakachi chaa-ún jíin-de: Kuachi ja tú ñáun ká'an jíin-ná ja sátiñu-ná. Te ni kachi-de jíin máa cháa-ún: Kuangoyo nuu itú-ri, chi chá'u va'a-ri róó, áchí-de. ⁸Te nuu ní ini kivi-ún, te ni kachi jito'o itú-ún jíin mandador: Kana xini cháa ká'iin

nuu tíñu te chá'u-ró-de, onde chaa ni chaa sandí'í-na te onde chaa ni chaa núu, áchí-de. ⁹Te ni chaa chaa ni jakoyo onde ka'u'un aini-ún. Te ni kachi-in-de peso peso ya'u-de ja iin iin-de. ¹⁰Te ni chaa chaa ni jakoyo núu yúan. Te káani ini-de ja ví'í-gá ki'in ya'u-de. Ko suni iin peso ni kachi'in iin iin-de jíná'an-de. ¹¹Te ni kachi'in-de ya'u-de-ún. Te ni kandonda va-a-de káka'an-de sikí jito'o ve'e-ún. ¹²Chaa sandí'í-na yá'a iin hora-ni ni kasátiñu-de, te iin núu-ni ni chá'u-ní-de jíin-ná ja xáan ní'ni te ni'in ni kasátiñu-ná ncháka ncháa, áchí-de. ¹³Te máa jito'o ni kachi-de jíin iin-de: Amigo, tú sá'a ndiva'a-ri jíin-ró. Nasu ní sánda-a-yo ja iin peso ki'in-ró náun. ¹⁴Ki'in ya'u-ró te no'on-ro, chi ruu kuni-ri chá'u-ri chaa sandí'í-na yá'a nátu'un ni chá'u-ri róó. ¹⁵Tú kuu sá'a-ri ja kuni-ri jíin ja xiin máa-ri náun, xí kúkuásun ini-ro ja vá'a ni chá'u-ri-de. ¹⁶Súan kúu ja táka chaa núu, nduu-de sandí'í-na. Te chaa sandí'í-na-ún, nduu núu-de. Chi kána-ya xini kuá'a ñáyivi, ko yaku-ni-i káji-ya. Achí-ya.

Jíin kivi ní ka'an Jesús ja kúu-ya

¹⁷Te ni kaa Jesús kua'an-ya íchi ñúu Jerusalén. Te ni jaka sán-ya ndí'uxí uú chaa káskuá'a jíin-yá. Te nini kája'an-ya te ni ka'an-ya jíin-de: ¹⁸Ná kuni-ro, chi kaa-yó ki'in-yo ñúu Jerusalén. Te yúan natuu máa Sé'e chaa nuu táka sutu ñánu jíin núu cháa káchaa tutu, te ka'ni-dé-ya. ¹⁹Te nachí'i-de-ya ndá'a ñáyivi sán nación, náva'a sákátá-i nuu-yá. Te ku'a-a ta'u-yá. Te ka'ni-i-ya jiká cruz. Ko nuu uní kivi te nachaku-ya. Achí-ya.

Favor jikán iin náa ja'a sé'e-ña

²⁰Yúan-na te ni jaꝝ náa se'e Zebedeo nuꝝ-yá jíin sé'e-ña. Te ni chiñú'ún-ña-yá, jikán-ña iin favor nuꝝ-yá. ²¹Te máá-yá, ni ka'an-ya jíin-ña: Naún kuní-ro, áchí-ya. Te ni kachí-ña jíin-yá: Kua'a-ni xiin-ni kuxiukú ndéndúú se'e-ná yá'a jíin-ní, iin-i ichi ndává'a-ní, te inga-i ichi ndávésé-ní, kivi tá'ú-ní tiñu iní nuꝝ-ní, áchí-ña. ²²Yúan-na te ni ka'an Jesús: Tú kájiní-ro naún kúu ja kájikān-ro. Á kuu ndo'o ta'an-ro jíin-rí jíin túndó'o kii sikí-rí, xí kúu kuanducha-ro núú ní janducha-rí. Achí-ya. Te máá-de ni kaka'an-de: Kuu sá'a-ná, áchí-de. ²³Te ni ka'an-ya jíin-de: Jandáa ja ndó'o ta'an-ro jíin-rí jíin túndó'o kii sikí-rí, te nuꝝ ní janducha-rí, kuanducha-ro. Ko ja kúxiukú-ró ichi ndává'a-ri jíin ichi ndávésé-rí, nasu máá-rí tá'ú tiñu ja kuá'a-ri nuꝝ-ro, chí máá Táa-ri jini ndé cháa ni'in, chí a ni sátu'a-ya ja kúxiukú cháa-ún. Achí-ya. ²⁴Te uxi-ga cháa-ún, ni kajini so'o-de tu'un yá'a. Te ni kakiti iní-de nuꝝ úú ñani-ún. ²⁵Yúan-na te Jesús, ni kana-ya xiní-dé. Te ni kachí-ya jíin-de: Kájiní-ro ja cháa kakuñá'nu nuꝝ ñáyivi sñin nación, tá'ú téyí-de tiñu nuꝝ-í. Te ja kakuñá'nu sikí máá-de, suni kátjin ni'in so'o-de. ²⁶Ko sikí róo jíná'an-ró, na tú súan koo. Chí nú ndé róo kuní kuñá'nu nuꝝ tá'an-ró, te róo kúu ja kuátíñu nuꝝ tá'an-ró. ²⁷Te nú ndé róo kuní kunúú, yuán ndúu mozo nuꝝ táká-ro. ²⁸Nátu'un máá Sé'e cháa, chí tú vai-ya ja kuátíñu ñáyivi núu-yá, chí sua játiñu-ya núú ñáyivi, te kataña-ya

máá-yá kuꝝ-ya ja nákuuan-ya kuá'a ñáyivi, áchí-ya.

Sikí úú cháa kuáá

²⁹Yúan-na te ni kenda koyo-ya iní ñuu Jericó. Te kua'a xaꝝ ñáyivi, ni kandikin-i Jesús. ³⁰Te yuán káxiukú úú cháa kuáá yú'ichi-ún. Te ni kajini so'o-de ja ní ja'a Jesús kua'an-ya, te ni kakana kó'o-de: Táta Se'e David, kundá'ú iní-ní náá, áchí-de. ³¹Te ñáyivi-ún, ni kaka'an xaꝝ-í jíin-de ja ná kasú-de yu'u-dé. Ko máá-de, ví'í-gá ni kakana jaa-de: Táta Se'e David, kundá'ú iní-ní náá, áchí-de. ³²Te ni jukuiñi Jesús. Te ni kana-ya xiní-dé. Te ká'an-ya jíin-de: Naún sá'a-ri jíin-ró kákuni-ro, áchí-ya. ³³Te ni kaka'an-de jíin-yá: Táta, ja ná ndúndijin nduchi-ná kákuni-ná, áchí-de. ³⁴Yúan-na te Jesús ni kundá'ú iní-ya-dé. Te ni ké'é-yá nduchi-dé. Te ni kandundijin-ni nduchi-dé. Te ni kandikin-de-ya kuá'an-de jíin-yá.

Ja ní kivi Jesús ñuu Jerusalén

21 Te nuꝝ ní kakuyani-ya ñuu Jerusalén, ni jakoyo-ya ñuu Betfagé chí yuku Olivos. Yúan-na te ni táji Jesús uꝝ cháa káskuá'a jíin-yá kua'an-de. ²Te ká'an-ya jíin-de: Kua'an onde ñuu kánchaꝝ nuꝝ-ro ján, te ni'in-ro iin burro nú'ni-ti jíin iin burro yákin jíin-ti. Te ndáji-ró-ti, te kunchaka-ró-ti kii-ró jíin-ti nuꝝ-rí yá'a. ³Te nú ndé cháa ka'an jíin-ró, te kachí-ro kúni-de: máá Jito'o-yo jínu ñú'ún-yá-ti, achí-ro. Yúan-na te sía-ni-de-ti, áchí-ya. ⁴Te súan ni kuu taká yuán náva'a skíkuu tu'un ni ka'an cháa ni jani tu'un

Dios: ⁵Kachí nuu sésíí nūu Sion: Yá'a nde'lé-ró chí Rey máá-ró vai-ya nūu-ro. Vitá iní-ya. Te yóso-yá ñin burro yíkin se'e kiti ndíso, áchí. ⁶Te cháa káskuá'a-ún kája'an-de. Te nī kasá'a-de nátu'un nī tá'ú Jesús tiñu nuu-dé. ⁷Te káinchaka-de burro jíin burro yíkin-ún nī najaa-de nuu-yá. Te nī kachúkú-de tikachí-de sikí-tí. Te nī jukoso-yá-tí. ⁸Te ñayivi kuá'a-ún, nī kajakin-i tikachí-i iní ichi. Te sava-ga-i nī kaja'nu-i nda'a yúnu. Te nī kajakin-i iní ichi-ún. ⁹Te ñayivi kája'an ichi nūu-yá jíin ñayivi kándikin ichi yatá-yá, nī kaka'an jaa-i: Xáán va'a Se'e David. Ná nákana jaa-yó-yá, chí ndíso-ya tiñu máá Tatá. Xáán va'a l'a kúu-ya ondé andívi. Achí-i. ¹⁰Te nī kivi-ya iní nūu Jerusalem. Te nī kuvaá taká ñayivi nūu-ún. Ndé cháa kúu cháa yá'a, áchí-i. ¹¹Te nī kaka'an ñayivi-ún: Cháa yá'a kúu Jesús cháa jáni tu'un Dios. Te onde nūu Nazaret ndañúu Galilea vai-de. Achí-i.

Já ní sándoo-ya vé'e ij

¹²Te nī kivi Jesús iní ve'e ij Dios. Te nī kiñi'in-ya ñayivi kájaan, káxikó, ñin iní ve'e ij-ún, kája'an. Te nī skuíó káni-ya mesa cháa káxndáji xu'ún, jíin silla cháa káxikó paloma. ¹³Te nī ka'an-ya jíin-i: A yóso nūu tutú: Ve'e-ri, chí ve'e nuu kájikan ta'u-í nání, áchí tutu. Ko máá-ró, a nī kanasá'a-ró yaú kava ñáku'í'ná. Achí-ya. ¹⁴Yúan-na te ñayivi kuáá jíin ñayivi rengo, nī jakoyo-i nuu-yá iní ve'e ij. Te nī nasáva'a-ya-í. ¹⁵Ko sutu ñá'nu jíin cháa káchaa tutu, nī kajini-de taká tiñu ñá'nu sá'a-ya, jíin nūu súchí lúli kákana

jaa-i iní ve'e ij-ún: Xáán va'a Se'e David, áchí-i. Te nī kakiti iní-de. ¹⁶Te nī kaka'an-de jíin-yá. Á tú jíni so'o-ró já káka'an súchí yá'a, áchí-de. Te nī ka'an Jesús jíin-de: Á té ka'u-ga-ro tutú ndasa ká'an: Súchí lúli jíin súchí kájaxin, va'a kánakana jaa-i níí, sá'a-ní, áchí. ¹⁷Te nī xndóo-ya-dé. Te nī kenda-ya nūu kua'an-ya ondé nūu Betania. Te yúan nī kendo-ya ákuáa-ún.

Tu'un mérkexe

¹⁸Te jañá'an kivi xían-ún kuano'on-yá onde nūu, te jí'i-ya sóko. ¹⁹Te nī jini-ya nūu ñin mérkexe kándii yu'íchi-ún. Te nī jaa-ya nūu mérkexe-ún. Te tú kuti naún ní ni'in-yá, chí máá núma-ní ío. Te nī ka'an-ya jíin: Ma kúun kuti-gá nde'e xiní-ro, áchí-ya. Te nī ichi kájan-ni mérkexe-ún. ²⁰Te cháa káskuá'a jíin-yá, nī kanaa iní-de ja ní kajini-de tiñu yá'a. Te nī kaka'an-de: Ndasa nī sá'a-ya já ní ichi kájan-ni mérkexe-ún, áchí-de. ²¹Te nī ka'an Jesús: Jandáa ká'an-ri jíin-ró, nú kákandíja-ró te tú jáni sikí iní-ro, nasu máá ñin tiñu mérkexe yá'a kuu sá'a-ró, chí suni kuu nú ka'an-ro jíin yúku yá'a: Kuxio te jungoo-ró onde nuu mar kundee-ró, te kuu súan. ²²Te taká ja kakán ta'u-ro, te nú kákandíja-ró, te ni'in-ro. Achí-ya.

Sikí tiñu ndíso Jesús

²³Te nī najaa-ya iní ve'e ij. Te nini stá'an-ya tú'un, te sutu ñá'nu jíin cháa nī kayii iní nūu, nī jakoyo-de nuu-yá. Te nī kajika tu'un-de-ya: Nā jíin tú'un sá'a-ró tiñu yá'a. Te ndéja ní ka'an jíin-ró sá'a-ró súan.

Achí-de. ²⁴Te n̄i ka'an Jesús: Suni ná kaká tu'un-rí róó iin tu'un. Te nú kuu xndíó káni-ró, yúan-na te kachi-ri nuu-ro na jíin tú'un sá'a-ri tiñu yá'a. ²⁵Ja ní skuánducha Juan sáá, ndé onde n̄i kii tu'un-ún. Onde andíví xí ondé cháa, áchí-ya jíin-de. Yúan-na te n̄i kandatú'ún máá-de: Nú ka'an-yo já ondé andíví, te kachi-de kuni-yó: Naja tú ní kákandíja-ró núu-dé núsáá. ²⁶Te nú ka'an-yo já ondé cháa, te káyu'ú-yo ñáyivi, chí ndivii-í kájani in̄i-í ja cháa n̄i jani tu'un Dios n̄i kuu Juan. Achí-de jíin tá'an-de. ²⁷Te n̄i kaka'an-de: Tú kájin̄i-ri, áchí-de jíin Jesús. Te suni n̄i ka'an-ya jíin-de: Ni ruu, tú kachi-ri nuu-ro na jíin tú'un sá'a-ri taká tiñu yá'a.

Sikí úu se'e yíi

²⁸Ko ndasa kájani in̄i-ro. Iin cháa n̄i io uu se'e yíi-de, te n̄i jaa-de nuu iin-i. Te n̄i kachi-de jíin-i: Hijo, kuá'an te sátiñu-ró núu itú vina, áchí-de. ²⁹Te n̄i ka'an-i: Ma kí'in-ná, áchí-i. Ko n̄i kunúu, te n̄i nakani in̄i-í te kua'an-i. ³⁰Te táa-ún, n̄i jaq-de nuu ingá-i. Te suni súan n̄i ka'an-de jíin-i. Te n̄i ka'an-i: Bueno, ná kí'in-ná táta, áchí-i. Ko tú ní já'an-i. ³¹Ja ndéndúu-i, ndé iin-i n̄i skíkuu tiñu kuní táa-i, áchí-ya. Te n̄i kaka'an-de: Suchí iin, áchí-de. Te n̄i ka'an Jesús jíin-de: Jandáa ká'an-ri jíin-ró ja cháa xíní jíin ñá'an téné, xna'an-ga-ún kivi in̄i ñuu nuu tá'ú Dios tiñu vásá róó jíná'an-ró. ³²Chi n̄i kii Juan, n̄i stá'an-de ichi ndáa nuu-ro, te tú ní kákandíja-ró tú'un ká'an-de. Ko cháa xíní jíin ñá'an téné, n̄i kákandíja-ún tú'un n̄i ka'an-de. Te máá-ró, vasa ndé'é-ró

tíñu yá'a, te tú ní kánakani kuti in̄i-ro náv'a'a kandíja-ró núu-dé.

Sikí cháa kásatiñu nuu itú uva

³³Kuni so'lo inga tu'un yátá jíná'an-ró. N̄i io iin cháa, táa in̄i ve'e kúu-de. Te n̄i nachu'un-de iin itú uva. Te n̄i jasú-de jakú, te n̄i jacha-de iin yaú nuu kaxín-de. Te n̄i ndukani-de iin torre, te n̄i xndóo-de nuu cháa kásatiñu jíin. Te n̄i kee-de kua'an jíká-de. ³⁴Te n̄i cháa kivi ndútútú ndé'e uva. Te jito'o itú uva, n̄i táji-de mozo-de kája'an nuu cháa kásatiñu ja náki'in nde'e uva. ³⁵Ko cháa kásatiñu, n̄i kákatiin-ún mozo-de. Iin-de n̄i kastují, inga-de n̄i kaja'ni, te inga-de n̄i kaja'a yuu xiní-dé. ³⁶Te máá jíto'o, n̄i natájí tuku-de yakú-ga mozo-de kája'an, kua'a-gá vásá já xnáñúú. Te suni súan n̄i kasá'a-ún jíin mozo-de. ³⁷Te onde sandí'i-na, te n̄i táji-de se'e yíi-de kua'an. Ná kóo ja jíñú'ún núu sé'e-ri, áchí-de. ³⁸Ko ja kásatiñu-ún, ja ní kájin̄i nuu sé'e máá jíto'o, te n̄i kaka'an: Cháa yá'a xiin tá'u. Ná chó'o, te ná ká'ni-yo-dé. Te ná ndóo ta'u-dé kuu-yó, áchí. ³⁹Te n̄i kákatiin-ún máá sé'e. Te n̄i kákiñi'in-ún-de yata itú uva. Te n̄i kaja'ni-ún-de. ⁴⁰Te nú n̄i cháa jito'o itú uva. Te ndasa sá'a-de jíin cháa kásatiñu-ún, áchí-ya jíin-de. ⁴¹Te n̄i kaka'an-de jíin-yá: Xnáa íi-dé cháa ñáá-ún. Te ku'a-de itú uva-de-ún nuu ingá cháa kásatiñu. Te kivi kúun nde'e, te naku'a mozo-de nde'e-ún nuu-dé. Achí-de. ⁴²Te n̄i ka'an Jesús jíin-de: Té ka'u-ga-ro tutú ií yá'a náun. Yuu já ní kaské'ichí cháa káchutá'an, yuán kúu máá yúu ndíso fuerza jiki. Máá

Tatá Dios ni sá'a-ya súan. Te kánaa iní-yo ndé'é-yó tíñu yá'a. ⁴³Núsáá te ká'an-ri jíin-ró, ñuu nuu tá'ú Dios tíñu kuxio nuu-ro jíiná'an-ró. Te kuá'a-ya tá'u-ún nuu ingá ñayivi, náva'a kuá'a-i nde'e vá'a. ⁴⁴Chaa ndua siki yúu-ún, ta'nu-de. Te nú ndé siki júngava máá yúu-ún, te kukuáchí sá'a. Achí-ya. ⁴⁵Te sutu ñá'nu jíin cháa fariseo ni kajini so'lo-de tu'un yátá ní ka'an-ya-ún. Te ni kajuku'un iní-de ja siki máá-de ni ka'an-ya. ⁴⁶Te ni kandúkú-de modo tiin-de-ya. Ko ni kayu'ú-de ni kajito-de ñayivi, chí kájani iní-i ja ñin chaa jáni tu'un Dios kúu-ya.

Tu'un viko tánda'a

22 Te ni ka'an Jesús ingá tu'un yátá jíin-de jíiná'an-de: ²Ñuu nátu'un andívi kúu nátu'un ñin rey ja ní sá'a-de ñin viko tánda'a já kúu se'e-de. ³Te ni tájí-de mozo-de kuakana xini táká ñayivi ní kastu'ún-de nuu, ná kí-i. Ko ñayivi-ún, tú ní kákuñi-i kii-i. ⁴Te ni tájí tuku-de yaku-ga mozo-de kája'an. Te ni ka'an-de: Kachí nuu ñáyivi ní kana-ri xini-ún: A ni sátu'a-ri ja kúxini-yó. Ni ja'ni-rí xndikí-rí jíin kíti xá'an, te ndí'i a ío tu'a. Ña'an viko tánda'a jíiná'an-ró. Achí-ro. ⁵Ko ñayivi-ún, tú ní kájítú iní-i. Te kája'an-i tíñu máá-i, ñin-i ichi rancho-i, te ingá-i nuu ndátíñu-i. ⁶Te sava-ga-i, ni kákatíin-i mozo-de, te ni kaja'a-i tuka nuu-dé, te ni kaja'ni-í-de. ⁷Te ni jini tu'un rey. Te ni kití iní-de. Te ni tájí-de soldado-de kája'an. Te ni xnáa-dé ñayivi ní kaja'ni ndíyi-ún. Te ni ja'mu-de ñuu-i. ⁸Yúan-na te

ni ka'an rey jíin mozo-de: Jandáa, ja víko tánda'a, a ío tu'a. Ko ñayivi ní kana-ri xini-ún, tú va'a ñayivi kákuu-i. ⁹Núsáá te kuá'an jíiná'an-ró onde nuu náketá'an ichi yatá ñuu. Te kana-ró xini nasaa ñayivi ní'in-ro, ná kí-i nuu víko tánda'a yá'a. Achí-de. ¹⁰Te ni kenda koyo mozo-de kája'an taká-ni ichi. Te ni stútú-de nasaa ñayivi ní kani'in-dé: ñin jinu-ni ñayivi vá'a jíin ñáyivi ú'u. Te viko tánda'a-ún ni chítú ndí jíin ñáyivi. ¹¹Te ni kivi rey iní ve'e ja ndé'é-de nuu ñáyivi ní kataka. Te ni jini-de nuu ñin chaa ja tú ñú'un-de sa'ma víko tánda'a. ¹²Te ni kachí-de jíin cháa-ún: Amigo, ndasa ni kivi-ró yá'a ja ná tú ñú'un-ró sá'ma víko tánda'a, áchí-de. Te máá cháa-ún, tú ní ká'an kuti-dé. ¹³Yúan-na te ni ka'an rey jíin cháa kájatíñu-ún: Tíin-ró te ku'ni-ro ndá'a-dé ja'a-dé, te kiñi'in-ró-de ná kí'in-de nuu ñaa yata ké'e. Yúan nde'e-de te nakaji-dé ñii yú'u-dé. ¹⁴Chi ni kana-ri xini kuá'a-í, ko yaku-ni-i ni kaji-ri, áchí-ya.

Siki xú'un yóo

¹⁵Yúan-na te kája'an chaa fariseo. Te ni kanda'tu'ún máá-de nú ndasa tiin yátá-de-ya jíin tu'un ká'an-ya. ¹⁶Te ni katájí-de chaa káskuá'a jíin máá-de jíin cháa herodiano kája'an nuu-yá. Te ni kaka'an-de jíin-yá: Maestro, kájiní-ná ja ká'an ndaa-ní te stá'an ndaa-ní ichi Dios. Te tú yú'u-ní jíto-ní ni ñin chaa, chí tú ndé'é-ní ndasa jíto taká chaa. ¹⁷Núsáá te kachí-ní nuu-ná jíiná'an-ná: Ndasá kachí-ní, á kuu kuá'a-yó xú'un yóo nuu César xí túu, áchí-de. ¹⁸Ko Jesús, ni juku'un

inì-ya já xndá'ú-de-ya kákuni-de.
 Te nì ka'an-ya jíin-de: Chaa uṽ xini
 kákuu-ró. Naja kájito nchaa-ro rúy.
¹⁹Stá'an xu'ún yóo jíán ná ndé'é-rí.
 Achí-ya jíin-de. Te nì kastá'an-de iin
 peso máa-de nuṽ-yá. ²⁰Yúan-na te
 nì kachi-ya jíin-de: Ndé chaa kúu
 chaa ncháa nuṽ yá'a, jíin tú'un yóso
 yá'a, áchí-ya. ²¹Te nì kaka'an-de
 jíin-yá: César kúu, áchí-de. Yúan-na
 te nì ka'an-ya jíin-de: Kua'a ja xíin
 César nuṽ César, te ja xíin Dios
 nuṽ Dios núsáa, áchí-ya. ²²Te nuṽ
 ní kajini so'o-de tu'un yá'a, te nì
 kanaa iní-de, te nì kaxndóo-de-ya,
 te kája'an-de.

Sikì já náchaku ndiyi

²³Te suni kivi-ún nì jakoyo
 chaa saduceo nuṽ-yá. Chaa-ún
 káka'an-de ja tú nachaku kuti
 ndíyi. Te nì kajika tu'un-de-ya:
²⁴Maestro, Moisés nì ka'an-de: Nú
 iin chaa kuṽ-de, te nú tú se'e-de
 ní ío. Te ñani-de, ná nátanda'a
 jíin ñásí'í-de, te ndukani-de tata
 ñani-de. ²⁵Te jíin-ná nì ka'io usia
 ñani. Te chaa núu nì tanda'a-dé.
 Te nì jíi-de. Te tú se'e-de ní
 ío. Te nì xndóo-de ñásí'í-de nuṽ
 ñani-de. ²⁶Te suni súan nì ta'an
 chaa uṽ, te suni súan chaa unì,
 onde ndí'usiá-de. ²⁷Te nuṽ ní kaji'
 ndí'usiá-de, te suni nì jíi' maa
 ñá'an-ún. ²⁸Núsáa te kivi náchaku
 taká ndiyi, te ja ndí'usiá-de ndé
 iin-de kuu-ña ñásí'í-de. Chì ndí'i-de
 nì kanchaka-de-ña, áchí-de jíin-yá.
²⁹Yúan-na te nì ka'an Jesús: Mání
 kástívi-ró tú'un, chì tú kájuku'un
 inì-ro jíin tutú iì, nì jíin fuerza Dios.
³⁰Chì kivi náchaku-de ma'nñ ndíyi,
 ni chaa tú tanda'a-dé jíin ñásí'í, ni

ña'an tú koo yii-ña. Chì nduu-de
 nátu'un ndajá'a Dios andívi. ³¹Te
 sikì ndíyi ja náchaku, á tú ní
 káka'u-ró tutú ja ní ka'an Dios
 jíin-ró: ³²Máa-rí kúu Dios Abraham,
 Dios Isaac, Dios Jacob, áchí-ya. Ko
 nasu Dios chaa nì kajilì kúu-ya, chì
 sua Dios chaa káichaku kúu-ya,
 áchí Jesús jíin-de. ³³Te ñayivi-ún,
 nì kanaa iní-i nì kajini so'o-i tu'un
 stá'an-ya.

Tu'un tá'ú tínu kánúu xaan-gá

³⁴Yúan-na te chaa fariseo, nì
 kajini so'o-de ja ní kundéé-yá jíin
 cháa saduceo, te nì kandutútú-de.
³⁵Te iin máa-de, ja kúu-de maestro
 ley, nì jika tu'un-de-ya náva'a koto
 nchaa-de-ya kuní-de: ³⁶Maestro,
 ndéja kúu tu'un tá'ú tínu kánúu
 xaan-gá nuṽ tutú ley, áchí-de. ³⁷Te
 nì kachì Jesús jíin-de: Kumani-ro
 jíin máa Tatá-ro Dios onde jíin iní
 jíin añú-ro, jíin ní núu jini tuní-ro,
 áchí. ³⁸Ya'á kúu tu'un tá'ú tínu
 kánúu xaan-gá. ³⁹Te tu'un uṽ kúu
 suni nátu'un inga-ún: Kundá'ú inì-ro
 tá'an-ró nátu'un kundá'ú inì-ro
 máa-ró, áchí. ⁴⁰Te chii ndendúu
 tu'un yá'a kándeé taká tutú ley, jíin
 taká tutú chaa nì kajani tu'un Dios,
 áchí-ya.

Sikì Sé'e David

⁴¹Te nini ká'jin tutú cháa fariseo
 yúan, te Jesús nì jika tu'un-yá-de:
⁴²Ndasa kájani inì-ro já kúu Cristo.
 Ndé Se'e kúu-ya, áchí-ya. Te
 nì kakachi-de jíin-yá: Se'e David
 kúu-ya, áchí-de. ⁴³Te nì ka'an-ya
 jíin-de: Te naja ní sá'a Espiritu
 ja David skúnání-de-ya Jito'o-de
 núsáa. Chì nì ka'an-de: ⁴⁴Máa

Tatá Dios, ni ka'an-ya jíin Jító'o-ri: Nungoo-ró íchi ndává'a-ri nini ná chúkú-rí chaa kájito u'u róo kuu-de teyu kuxndíi ja'a-ro, áchí. ⁴⁵Te nú Jító'o ni ka'an David jíin-yá, te ndasa kúu máá-yá se'e-de núsáá, áchí-ya. ⁴⁶Te ni iin-de tú ní kúu xndíó káni kuti-dé tu'un nuu-yá. Te ni tuká ní chúndéé iní ni iin-de kaka tu'ún-de-ya ondé kivi-ún.

Sikí já ní kana jíin-yá nuu-í

23 Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin ñayivi jíin cháa káskuá'a jíin-yá: ²Chaa káchaa tutu jíin cháa fariseo, ni kajungoo-de nuu silla Moisés. ³Núsáá te taká naún tá'ú-de tiñu nuu-ro, yuán kuándatu-ro te sá'a-ró. Ko ma sá'a-ró nátu'un kásá'a máá-de. Chi ká'an-de, ko tú káskíkuu-de. ⁴Chi káju'ni-de carga vee ja yíi kúndiso-i, te káchaa-de sikí-í. Ko máá-de jíná'an-de, tú kákuyí-de ké'é-de carga-ún ni jíin iin nda'a lúlí-de. ⁵Chi kásá'a-de taká tiñu-de nává'a kuni ñayivi núu-dé. Chi kánaskáa-de nuu yóso tú'un tutu-de, te suni súan jíin yú'a nuu tkachí-de. ⁶Te xaan kákusií iní-de jíin silla jíin'ún ondé xini mesa nuu ío xini, jíin silla ondé xini mesa iní ve'e sinagoga. ⁷Suni ja ká'an sa'an-yo jíin-de nuyá'u, te ja ká'an ñayivi: Maestro, Maestro, jíin-de, kákusií iní-de jíin. ⁸Ko máá-ró jíná'an-ró, ma kúnání-ró Maestro, chi iin máá tú'ún-ni kúu Maestro máá-ró, kúu Cristo. Te taká róo, ñani kákuu-ró. ⁹Te ma ká'an-ro já ní iin chaa iní ñuyívi yá'a kúu Táa-ro. Chi ío iin Táa-ro jíná'an-ró, te kánchaa-ya ondé andívi. ¹⁰Ni ma

kúnání-ró Jító'o. Chi ío iin Jító'o-ro jíná'an-ró, te Cristo kúu-ya. ¹¹Te chaa kúná'nu-ga nuu-ro, ná ndúu-de mozo nuu-ro jíná'an-ró. ¹²Chi chaa sáná'nu máá-de, ndusúchí-de. Te chaa sásúchí máá-de, nduñá'nu-de. ¹³Naka ndá'ú kuu róo chaa káchaa tutu jíin cháa fariseo. Chaa uu xini kákuu-ró, chi kájasu-ro ñuu nátu'un andívi núu ñayivi. Chi tú kivi koyo máá-ró, ni tú kája'a-ró tú'un ja kivi koyo ñayivi kándúkú kivi. ¹⁴Naka ndá'ú kuu róo, chaa káchaa tutu jíin cháa fariseo. Chaa uu xini kákuu-ró, chi kákókó-ró vé'e ña'an kákendoo ndá'ú. Te kásá'a-ró já túu kuachi-ró, yuán kájikan ta'u ná'an-ró. Ja yuán ví'í-gá ta'nu ndatu-ro. ¹⁵Naka ndá'ú kuu róo chaa káchaa tutu jíin cháa fariseo. Chaa uu xini kákuu-ró, chi káxndékava-ró mar jíin ñu'un íchí ja skándíja-ró iin chaa. Te nú a ni kandíja-de, te ví'í-gá uu jínu nduu-de iin se'e infierno kásá'a-ró vásá máá-ró. ¹⁶Naka ndá'ú kuu róo chaa kuáa ja káyoxnúu-ró núu ñayivi. Chi kaka'an-ro: Nú ndé chaa játu'un téyí-de sikí vé'e íi, te tú ní'in tiñu, ko nú iin chaa játu'un téyí-de sikí oro iní ve'e íi-ún, yuán te fuerza ná skíkuu-de, áchí-ro. ¹⁷Chaa ñáá jíin cháa kuáa kákuu-ró. Ndéja ñá'nu-ga kúu, oro xí máá vé'e íi ja sándoo oro-ún. ¹⁸Te: Nú ndé chaa játu'un téyí-de sikí altar, tú ní'in tiñu. Ko nú iin chaa játu'un téyí-de sikí ndatíñu ni kachúkú-i nuu altar, yuán te fuerza ná skíkuu-de. Achí-ro. ¹⁹Chaa xini ñáá jíin cháa kuáa kákuu-ró. Ndéja ñá'nu-ga kúu, ndatíñu ni soko-í, xí máá altar ja sándoo ndatíñu-ún.

²⁰Núsáá te cháa játu'un teyíí sikí altar, sikí máá altar játu'un teyíí-de jíín sikí táká ndatíñu káxiukú núu-ún. ²¹Te cháa játu'un teyíí sikí vé'e ij, sikí máá vé'e ij-ún játu'un teyíí-de jíín sikí I'a ncháá ini-ún. ²²Te cháa játu'un teyíí sikí ándíví, játu'un teyíí-de sikí silla nuu tá'ú Dios tíñu jíín sikí I'a kánchaa nuu-ún. ²³Naká ndá'ú kuu róó cháa káchaa tutu jíín cháa fariseo, cháa uu xiní kákuu-ró. Chí kája'a-ró íin sikí uxí décimo ita minú jíín itá xíin jíín comino nuu Dios, te káxndóo-ró tú'un kánúú xáan-gá nuu ley, ndasa kii juicio, jíín ndása kundá'ú ini-ya yóó, jíín ndása kándija-yó. Taká ya'á kánúú sá'a-ró núú, te suni ma xndóo-ró ingá-ún núú. ²⁴Chaa kuáá kákuu-ró já káyoxnúú-ró núu ñáyivi. Chí máni kátava-ro tíyúkún te kákókón-ró camello. ²⁵Naká ndá'ú kuu róó cháa káchaa tutu jíín cháa fariseo. Chaa uu xiní kákuu-ró. Chí kánakacha-ró íchi yatá vaso jíín íchi yatá kó'ó. Ko ichi iní nú'un chítú tú'un kuí'ná jíín tú'un káñáá. ²⁶Chaa kuáá kákuu-ró, fariseo. Nakacha xna'an-ga ichi iní vaso jíín ichí iní ko'ó, náva'a suni súan ná ndúndoo ichi yatá-ún. ²⁷Naká ndá'ú kuu róó cháa káchaa tutu jíín cháa fariseo. Chaa uu xiní kákuu-ró, chí nátu'un ve'e añú ja kándayaa kándaa-ró. Te jandaa ja lúu kaa ichi yatá, ko ichi iní nú'un chítú yíki añú jíín táká ja te'yú. ²⁸Suni súan máá-ró jíná'an-ró, chí ichi fuera, jandaa kásá'a-ró já cháa ndaa kákuu-ró núu ñáyivi. Ko ichi iní-ro nú'un chítú-ró tú'un yóso yú'u jíín tú'un káñáá. ²⁹Naká ndá'ú kuu róó cháa

káchaa tutu jíín cháa fariseo. Chaa uu xiní kákuu-ró, chí káska'nu-ró vé'e añú cháa ni kajani tu'un Dios. Te kásá'a luu-ró vé'e añú taká cháa ndaa. ³⁰Te káka'an-ro: Nú ní ká'io-yó kivi ní ka'io ndiyyi táa-yo, te ma kivi nduu-yo jíín-de ja ká'ni-yo cháa ni kajani tu'un Dios núú, áchí-ro. ³¹Te súan káani ndaa-ro tú'un sikí máá-ró, chí táa-ro ni kaja'ni-dé cháa ni kajani tu'un-ya. Te máá-ró kákuu ndija se'e-de. ³²Núsáá te ná náskútú-ró kú'a ndiyyi táa-ro. ³³Koo jíín sé'e koo kákuu-ró. Ndasa kaku-ró já tá'nu ndatu-ro núu infierno núsáá. ³⁴Ja yúan tájí-rí cháa kani tu'un Dios nuu-ro jíín cháa ndíchi jíín cháa cháa tutu. Te sava-de, ka'ni-ro-dé, te kata kaa-ró-de jiká cruz. Te sava-ga-de, ku'a-a-ró yúnu xí-de ini ve'e sinagoga máá-ró, te chindikín-ro-dé ndita'an nuu. ³⁵Náva'a koo kuachi sikí máá-ró já ní jati niñi ñáyivi ndaa nuu nú'un yá'a, onde niñi cháa ndaa Abel, te onde niñi Zacarías, se'e Berequías, chí ni kaja'ni-ro-dé sava ma'nú altar jíín vé'e ij. ³⁶Jandaa ká'an-ri jíín-ró: Taká tundó'o yá'a kii sikí ñáyivi yá'a. ³⁷Jerusalén, Jerusalén, ni kaja'ni-ro cháa káani tu'un Dios. Te ni kaja'a-ró yúu cháa ni tájí-yá vai nuu-ro. Ió kua'a vuelta ni kuni-ri nastútú-rí se'e-ró nátu'un chukí ja nástútú-tí tirí-tí chí ndijín-tí, ko tú ní kákuu-ro. ³⁸Vina te ni kendoó víchí vé'e-ró núsáá. ³⁹Chí ká'an-ri jíín-ró ja má kuni kuti-gá-ró núu-rí jíná'an-ró, onde ja íin kivi ká'an-ro: Ná nákana jaa-yó-yá, chí ndíso-ya tíñu máá Tatá, achí-ro. Achí-ya.

Tunì nuu kúyani nchaa Jesús

24 Te nì kenda Jesús inì ve'e ij kua'an-ya. Te chaa káskuá'a jíin-yá-ún, nì jakoyo-de nuu-yá ja stá'an-de taká ve'e ja ncháá tá'an jíin vé'e ij-ún nuu-yá. ²Te nì ka'an-ya: Á kánde'lé-ró núu vé'e yá'a. Jandáa ká'an-ri jíin-ró ja má kútá'an-ga ni iin yuu. Chi iin kivi te ndí'i stúncháa-i. Achí-ya jíin-de. ³Te nì jungoo-ya onde yuku Olivos. Te nì jakoyo chaa káskuá'a-ún nuu-yá. Te nì kajika tu'ún sáin-de-ya: Kastu'ún-ní nuu-ná. Ndé kivi koo taká tundó'o yá'a. Te naún tuni koo nuu kúyani nchaa-ní jíin kivi jínu ñuyívi, áchí-de. ⁴Te nì ka'an Jesús: Koto-ró máá-ró jíná'an-ró, náva'a tú xndá'ú ni iin-de róo. ⁵Chi kikoyo kua'a cháa ki'in núu sí'ví-rí. Te ka'an-de: Máá-rí kúu Cristo, achí-de, te xndá'ú-de kua'a xaán ñáyivi. ⁶Te kuni tu'un-ró káka'an ja ío guerra, jíin já koo guerra. Ko ma yú'ú-ro, chí níni koo súan. Ko té jinu-ga kivi. ⁷Chi ndonda nación siki nación, te ñuu siki ñuu. Te koo kue'e xaán jíin tamá. Te yá'a yúan taan. ⁸Te taká yuán kákuu tundó'o kéj'á'a núu.

Tu'un ndasa ndo'o ñayivi kákandíja

⁹Yúan-na te nastúu-de róo jíná'an-ró, ja kóto-ró túndó'o. Te ka'ni-dé róo. Te taká ñayivi, koto u'u-i róo ja siki rúu. ¹⁰Yúan-na te nayú'ú kua'a-í, te nastúu tá'an-i, te koto u'u tá'an-i. ¹¹Te jukuini kua'a cháa kani tu'un tú'ún. Te xndá'ú-de kua'a ñáyivi. ¹²Te ndea tiñu náá, te yuán kuá'a-í ma koo maní-gá-i. ¹³Ko chaa

kúndij nì'in onde kivi jínu, chaa-ún kaku. ¹⁴Te tu'un va'a yá'a cuenta ñuu nuu tá'ú-yá tiñu, kuicha inì níí ñuyívi náva'a kuni ndaa taká ñayivi, yúan-na te jinu. ¹⁵Núsáa te nú nì kajini-ro já káchá'an te nì tucha taká ndatíñu inì lugar ij nátu'un nì ka'an Daniel, chaa nì jani tu'un Dios onde sáa, (chaa ká'u, ná júku'un inì-de), ¹⁶Yúan-na te ñayivi káxiukú inì ñuu Judea, kunu-i kingoyo-i onde yuku. ¹⁷Te chaa kánde xini vé'e, ma núu-de kiñi'in-de ndatíñu inì ve'e-de. ¹⁸Te chaa kánde onde rancho, ma náxíó káva yátá-de naki'in-de tikachí-de. ¹⁹Ko kivi-ún naka ndá'ú kuu ña'an káñu'un se'e, jíin ná'an káskáxin. ²⁰Núsáa, te kakan ta'u-ro náva'a tú kunu-ró víko víjin ni kivi ndétatú ki'in-ro. ²¹Chi kivi-ún koo tundó'o xaán, ja ná té koo-ga onde kivi ní jungoo ñuyívi, te onde vina, te ni ma koo-ga. ²²Te nú tú ní ndúkúti kivi-ún núu, te ni iin ñayivi má kaku kuti-í núu. Ko ja siki ñayivi ní nakaji-ya-ún, yuán ndúkúti kivi-ún sá'a-ya.

Tunì máa kivi sándí'í-na

²³Núsáa te nú ndé chaa ká'an jíin-ró: Yá'a nde'lé-ró kánchaa Cristo, xí yúan nde'lé-ró kánchaa-ya, ma kándíja-ró já ká'an-de. ²⁴Chi kenda Cristo xndá'ú jíin cháa kani tu'un tú'ún. Te sá'a-de tuni jíin tíñu ná'nu, náva'a xndá'ú-de onde ñayivi ní nakaji-ya nú ná kúu sá'a-de. ²⁵Vina a nì kastu'ún-rí nuu-ro onde jíin kivi. ²⁶Núsáa te nú ka'an ñayivi jíin-ró: Yúan nde'lé-ró, onde nuu ñú'un té'é kánchaa-ya, achí-i, te ma kenda-ró. Xí: Jjan nde'lé-ró, ichi

iní ve'e kánchaa-ya, achi-i, te ma kándíja-ró jíná'an-ró. ²⁷Chí nátu'un ndíi ncháa ja nándeyu ichi núu kána ndikandii te jáa onde ichi núu kée ndikandii, suni súan kii máa Sé'e cháa. ²⁸Chí nú ndénu kútúu ndíyi, yúan taká tiji. ²⁹Yúan-na te nú ni ndí'i taká tundó'o kivi-ún, te kutúun-ni ndikandii, te tuká nandii yóo. Te jungoyo tiñúu xíní ichi ándívi. Te taká fuerza andívi ndí'i ka'ya. ³⁰Yúan-na te ichi ándívi kéndá tuni máa Sé'e cháa. Te nde'e taká ñayivi ío ini ñuyivi yá'a. Te kuni-i nuu máa Sé'e cháa kii-ya jíin vikó ío andívi, jíin kuá'a fuerza ja ndúñá'nu-ya. ³¹Te táji-yá ndajá'a-yá kingoyo. Te nde'e jaa clarín. Te nastútú-yá ñayivi ní nakaji-ya ndíkúun lado ñuyívi, onde iin lado andívi te onde inga lado. ³²Vina te skuá'a-ró ndasa sá'a mérxexé. Nú a ni nduyúcha núma, te ni najaa nda'a, te a kájiní-ro já á ni kuyani viko sáú. ³³Suni súan róo, nú a ni kajiní-ro taká tiñu yá'a, te kuni-ro já á yani jaa kivi-ún. ³⁴Jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja má náa ñayivi yá'a, onde ná skíkuu taká tiñu yá'a. ³⁵Andívi jíin ñuyívi chí naa, ko tu'un ká'an-ri chi ma náa. ³⁶Ko kivi kóo-ún, jíin hora, tú ni iin cháa jiní, ni ndajá'a ká'io andívi, tú ni iin ñaún jiní, ni máa Sé'e-ya. Chí máa iin-ni máa Táa-ri jiní-ya. ³⁷Chí nátu'un ni io kivi ní kii Noé, suni súan koo kivi kii máa Sé'e cháa. ³⁸Chí kivi-ún ja ná té chá'an-ga kuun sau xáan, káyee-í, káji'i-i, kátanda'a cháa, te kátanda'a ñá'an. Te ni jaa kivi já ní kivi Noé ini barco ká'nu. ³⁹Te tú ní kájiní kuti-í onde ni cháa sau xáan, te ni

xnáa ndí'i-cha-í. Te suni súan kii máa Sé'e cháa. ⁴⁰Kivi-ún te kuiñi uu cháa onde rancho. Te iin-de naki'in-ya, te inga-de ndoo. ⁴¹Te uu ñasí'yí ndiko-ña iin-ni yosó. Te iin-ña náki'in-ya, te inga-ña ndoo.

Siki já kúndito-yó

⁴²Núsáa te kundito-ró, chí tú kájiní-ro na kivi ncháa Jito'o-ro. ⁴³Ko ná júku'un ini-ro tú'un yá'a. Táa ini ve'e, nú ní jiní-de na hora kuu ja kii ñaku'i'ná, te kundito-de núu. Te ma kuá'a-de tu'un ja saku'i'ná ve'e-de núu. ⁴⁴Núsáa te suni koo tu'a máa-ró chí máa kivi já tú ñaún kájaní ini-ro, te ncháa-ni máa Sé'e cháa. ⁴⁵Ndeja kúu iin mozo ndichí já jatiñu va'a. Chí máa jito'o, kani-de mozo-ún ná kóto-i se'e-de, náva'a skée-í suchí-ún hora ja ío va'a. ⁴⁶Xáan ndatu kuu mozo-ún. Te nú ni ncháa jito'o-i, te nani'in-dé mozo-ún sá'a-i súan. ⁴⁷Jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja kani-de mozo-ún ja kóto-i taká ndatiñu-de. ⁴⁸Ko nú mozo káñáa kúu-i te jani ini-i: Kúkuéé-ga te ncháa jito'o-ri, achi-i. ⁴⁹Te nú kejá'a-i stují-í tá'an mozo-i. Te kee-í ko'o-i jíin cháa kánajini. ⁵⁰Yúan-na te ncháa jito'o mozo-ún kivi já tú ndatu-i jíin hora ja tú jiní-i. ⁵¹Te xiti sáva-de-i. Te skétá'an-de-i jíin cháa uu xini jíná'an. Te yúan kundee-i nde'e-i te nakaji-í ñii yú'u-í.

Siki uxí ñá'an jáá

25 Yúan-na te nuu nátu'un andívi kúu nátu'un uxí ñá'an jáá, ja ní káki'in-ña linterna káindá'a-ña. Te ni kenda koyo-ña kuáta'an-ña iin yii víko tánda'a.

²Te u'un-ña ká'io ndito xini-ñá, te u'un-ña káñáá xini-ñá. ³Te ña'an káñáá xini-ún, kándá'á-ña linterna-ña. Ko tú káindá'á-ña petróleo ku'un iní. ⁴Ko ña'an ndíto xini-ún, káindá'á-ña botella ñú'un petróleo iin ká'nu-ni jíin táká linterna-ña. ⁵Te nini nī kukuéé yii-ún ja cháa-de, te nī kakixi-ni-ña. ⁶Te nuu ní kuu sava ñúú, te nī kajini so'o-ña iin tu'un kána jaa: Yá'a nde'é-ró, a vai yii. Kenda koyo kita'an-ro-dé, áchí. ⁷Yúan-na te taká ña'an jáá-ún, nī kandukoo-ña. Te nī kasátu'a-ña linterna-ña. ⁸Te ña'an káñáá xini-ún, nī kaka'an-ña jíin ñá'an ká'io ndito xini-ún: Kua'a iin tá'ú petróleo nuu-rí, chi kuanda'va linterna-ri, áchí-ña. ⁹Ko ña'an ká'io ndito xini-ún, nī kaka'an-ña: Ma kúu, chí sanaa te ma kánda ja kúu-ri jíin já kúu-ró. Va'a-ga ki'in-ro núu cháa xíkó te kuaan-ró já kúu máá-ró. Achí-ña. ¹⁰Te nini ká'ja'an-ña ká'jaku'aan-ña, te nī chaá-ni yii-ún. Te ña'an ká'io tu'a-ún, nī kivi koyo-ña jíin-de iní ve'e viko tánda'a. Te nī nakasu-de yuxé'é. ¹¹Yúan-na te nī kunúu. Te nī cha'koyo tuku sava-ga ña'an jáá-ún. Te nī kaka'an-ña: Táta, Táta, kuña-ní ve'e, ná kivi koyo-ná, áchí-ña. ¹²Ko máá-de nī ka'an-de: Jandáa, ká'an-ri jíin-ró, tú jiní-ri róó, áchí-de. ¹³Kundito núsáá, chí tú kájiní-ro na kivi, ni na hora nchaa máá Sé'e chaá.

Chaa nī teta'an ndatíñu

¹⁴Chí ñuu nátu'un andíví kúu nátu'un iin chaá ja kenda jkáká-de inga ñuu ki'in-de. Te nī kana-de xini mozo-de. Te nī teta'an-de

ndatíñu-de nuu mozo-de-ún jíná'an. ¹⁵Te nuu iin-i, nī ja'a-de u'un mil peso. Te nuu ingá-i, uú mil peso. Te nuu ingá-i, iin-ni mil peso. Súan nī teta'an-de nuu iin iin mozo-de ndasa xini máá-i jíná'an-i. Te nī kee-ni-de kua'an jkáká-de. ¹⁶Te mozo nī ki'in u'un mil peso-ún, nī kee-i kua'an-i jíin. Te nī sátiñu-i jíin. Te nī ni'in-í u'un-ga mil peso siki. ¹⁷Suni súan nī sá'a mozo ja ní ki'in uú mil peso-ún. Te nī ni'in túku-i uú-ga mil peso siki. ¹⁸Ko mozo ja ní ki'in iin mil peso, nī kee-i kua'an-i. Te nī jacha-i chíi ñu'un. Te nī chisá'í-i xu'ún jito'o-i. ¹⁹Te nī kuu kua'a kivi. Te nī nchaa jito'o mozo-ún. Te nī nasánda-a-de cuenta jíin-i. ²⁰Te nī jaa mozo ja ní ki'in u'un mil peso-ún, nī jastá'an-i u'un-ga mil peso. Te nī ka'an-i: Táta, nī ja'a-ní u'un mil peso nuu-ná. Te yá'a nde'é-ní, u'un-ga mil peso nī ni'in-ná siki. Achí-i. ²¹Te jito'o-i, nī ka'an-de jíin-i: Ió va'a. Mozo skíkuu va'a kúu-ró. Nī skíkuu va'a-ró jíin yakú-ni ndatíñu. Ná cháa-ri kua'a tíñu siki-ro. Ná júngo-yó, chí kúsi iní jito'o-ro jíin-ró. Achí-de. ²²Te nī jaa tuku mozo ja nī ki'in uú mil peso-ún. Te nī ka'an-i: Táta, nī ja'a-ní uú mil peso nuu-ná. Te yá'a nde'é-ní, uú-ga mil peso nī ni'in-ná siki. Achí-i. ²³Te jito'o-i, nī ka'an-de jíin-i: Ió va'a. Mozo skíkuu va'a kúu-ró. Nī skíkuu va'a-ró jíin yakú-ni ndatíñu. Ná cháa-ri kua'a tíñu siki-ro. Ná júngo-yó, chí kúsi iní jito'o-ro jíin-ró. Achí-de. ²⁴Yúan-na te nī jaa mozo ja ní ki'in iin mil peso-ún, te nī ka'an-i: Táta, a jiní-ná ní ja cháa xa'an iní kúu-ní. Te já'nu-ní nuu tú jachá-ní,

te nástútú-ní nuu tú sáka-ní. ²⁵Te ni yu'ú-ná. Te ni ja'an-ná. Ni chisa'í-ná xu'ún-ní chii ñu'un. Te vina ná náku'a-ná xu'ún-ní nuu-ní. Achí-i. ²⁶Te jito'o-i, ni ka'an-de jíin-i: Mozo ñáá, mozo kúxí kúu-ró. Ni jini-ro ja já'nu-ri nuu tú jachá-ri, te nástútú-rí nuu tú sáka-rí. ²⁷Ní já'a-ró xu'ún-rí nuu banco núu. Te nuu ncháa-ri, te naki'in-ri xu'ún-rí onde jíin sé'e xu'ún núu. Achí-de jíin-i. ²⁸Yúan-na te ni kachi-de jíin ingá mozo-de: Núsáa te kuanchaa-ro mil peso jian núu-í. Te ku'a-ró núu mozo ja ñáva'a uxí mil peso-ún. ²⁹Chi ñayivi já á ñáva'a, te kii-ga nuu-í, te ví'í-gá kuñava'a-i. Ko ñayivi já ná tú ñáva'a, vasa ja á ñáva'a-i-ún, te kuxio ki'in. ³⁰Te mozo ja tú játíñu va'a-ún, kiñi'in-i ná kúndee-i ñuñáa yatá vé'e. Te yúan nde'e-i, te nakaji-í ñii yú'u-í. Achí-de.

Sikí já koo juicio taká nación

³¹Te kivi kii máa Sé'e chaa ja nduñá'nu-ya, te kikoyo ndí'i ndajá'a ndoo-ya jíin-yá. Yúan-na te jungoo-ya ñin nuu silla tá'ú tíñu, chí ñá'nu kuu-ya kúnchaa-ya. ³²Te ndutútú taká ñayivi núu-yá. Te sásin-ya-í ná ñin ná ñin-i jíná'an-i, nátu'un ndusín rií jíin ndíxí'tú sá'a chaa ndíto-ti. ³³Te kani-ya rí-ún ichi ndává'a-ya, te ndíxí'ú-ún ichi ndávésé-yá. ³⁴Yúan-na te máa Rey, kachi-ya kúni ñayivi ká'jin ichi ndává'a-ya: Ichi yá'a kikoyo-ró, chí kúsiñ iní Táa-ri jíin-ró. Kivi koyo-ró ñuu nuu tá'ú-ró tíñu, chí a ni sátu'a-ya onde kivi ní jungoo ñuyivi. ³⁵Chi ni ji'i-ri soko, te ni kaja'a-ró já ní yee-rí. Ni jichi-ri nducha, te ni kaja'a-ró já ní ji'i-ri.

Ni jika tatú-ri, te ni kaja'a-ró vé'e-ró ní kanchaa núu-ri. ³⁶Víchí líi-rí, te ni kanachisúkun-ro rúu. Ni ku'u-ri, te ni kajandé'é-ró rúu. Ni kandee-ri vekaa, te ni jakoyo-ró núu-rí. Achí-ya. ³⁷Yúan-na te ka'an ñayivi vá'a-ún jíin-yá: Táta, ndé kivi ní kajini-ná ní ja ní ji'i-ní soko, te ni kaja'a-ná ja ní yee-ní, xí já ní jichi-ní, te ni kaja'a-ná ja ní ji'i-ní vii. ³⁸Te ndé kivi ní kajini-ná ní ja ní jika tatú-ní, te ni kaja'a núu-ná ve'e-ná nuu-ní, xí já víchí líi-ní, te ni kanachisúkun-ná ní. ³⁹Te ndé kivi ní kajini-ná ní ja ní ku'u-ní, xí já ní kandee-ní vekaa, te ni kajandé'é-ná ní, achí-i. ⁴⁰Yúan-na te kachi máa Rey-ún kuni-i: Jandaa ká'an-ri jíin-ró ja ná ni kasá'a-ró súan jíin ñin ñani lúli-rí yá'a, te nuu rúu ni kasá'a-ró. ⁴¹Yúan-na te suni kachi-ya kúni ñayivi ká'jin ichi ndávésé-yá-ún: Ñayivi tá'nu ndatu kakuu-ró. Kuxio kingoyo-ró núu kayú-ro ñí káni, nuu ío tu'a ja kúndee kui'na jíin taká ndajá'a máa. ⁴²Chi ni ji'i-ri soko te tú ní kaja'a-ró já kée-rí. Ni jichi-ri nducha te tú ní kaja'a-ró já kó'o-ri. ⁴³Ni jika tatú-ri te tú ní kaja'a-ró vé'e-ró kúnchaa núu-ri. Víchí líi-rí, te tú ní kanachisúkun-ro rúu. Ni ku'u-ri, ni kandee-ri vekaa, te tú ní kajandé'é-ró rúu. Achí-ya. ⁴⁴Yúan-na te máa ñayivi-ún, suni ka'an-i jíin-yá: Táta, ndé kivi ní kajini-ná ní ja ní ji'i-ní soko, xí já ní jichi-ní nducha, xí já ní jika tatú-ní, xí já víchí líi-ní, xí já ní ku'u-ní, xí já ní kandee-ní vekaa, te tú ní kajatíñu-ná nuu-ní vii. Achí-i. ⁴⁵Yúan-na te kachi máa Rey jíin-i: Jandaa ká'an-ri jíin-ró, ja tú ní

kásá'a-ró súan jíin ĩn ñani lúlí-rí yá'a, te ni nuu rúu tú ní kásá'a-ró, achí-ya. ⁴⁶Te kingoyo ñayivi yá'a nuu ndó'o-i ní káni. Ko ñayivi ndáá-ún, kivi koyo-i nuu kúchaku-i ní káni, achí-de. Achí Jesús.

Ja ní kanatiin tu'un tá'an sikí Jesús

26 Te nuu ní ndí'i nì ka'an Jesús taká tu'un yá'a, yúan-na te nì ka'an-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá: ²A kájiní-ro já úu-na kivi te koo viko Pascua, te máá Sé'e cháa natuu-ya já kúu-ya jiká cruz, áchí-ya. ³Yúan-na te sutu ñá'nu jíin cháa káchaa tutu jíin cháa nì kayii iní ñuu, nì kandutútú-de yu'u palacio máá sutú ñá'nu-ga ja nání Caifás. ⁴Te nì kandatú'ún-de ndasa xndá'ú-de Jesús, te katiin-de-ya, te ka'ni-dé-ya. ⁵Te nì kaka'an-de: Mā kúu sá'a-yó máá kivi víko, chí nú súan te ndonda vaq ñayivi, áchí-de.

Jesús jíin ñá'an ndiso perfume iní ñuu Betania

⁶Te kánde Jesús ñuu Betania kánchaa-ya iní ve'e Simón cháa té'yu ndí'yi. ⁷Te nì cháa ĩn ña'an núu-yá kándá'a-ña ĩn tiya'a ñú'un perfume ja yá'u xaan ncháá. Te nì chí'i-ña xiní-yá nini yée-yá staa. ⁸Te cháa káskuá'a jíin-yá, nì kajiní-de yuán. Te nì kakití iní-de. Te nì kaka'an-de: Naja náa sáni perfume jian. ⁹Chí jian kúu kuya'u ya'u xaan, te kua'a-yó núu ñayivi ndá'ú núu. Achí-de. ¹⁰Te nì jiní-ni Jesús ja súan ío. Te nì ka'an-ya jíin-de: Naja kástá'an-ro ñá'an yá'a. ĩn tiñu va'a sá'a-ña jíin-rí. ¹¹Chí nene káxiukú ñayivi ndá'ú jíin-ró, ko ruu, na tú

nene kánchaa-rí jíin-ró. ¹²Chí nì chí'i-ña perfume yá'a yiki kúñu-rí, náva'a sátu'a-ña rúu ja yúji-rí. ¹³Jandáa ká'an-rí jíin-ró, ja ní ñúyivi nú ná kuichá tu'un va'a yá'a, te tiñu nì sá'a-ña vína, suni koo tu'un náva'a ná núku'un ini-i-ña, áchí-ya. ¹⁴Yúan-na te ĩn tá'an ja uxí uu-de, nání-de Judas Iscariote, nì ja'an-de nuu sutú ñá'nu jín'an. ¹⁵Te nì ka'an-de jíin: Naún kua'a-ní nuu-ná, te ná nastúu-ná-de nuu-ní, áchí-de. Te nì kaja'a oko uxí peso nuu-dé. ¹⁶Yúan-na te onde kivi-ún, nì kejá'a-de ndúkú-de modo ndasa nastúu-de-ya núu sutú-ún.

Viko lélú Pascua

¹⁷Te máá kivi kejá'a víko koo statilá tú yí'i yujan ía jíin, nì jakoyo cháa káskuá'a-ún nuu Jesús. Te nì kaka'an-de jíin-yá: Ndénu kuní-ní ná kísátu'a-ná nuu kée-ní lélú Pascua, áchí-de. ¹⁸Te nì ka'an-ya: Kuá'an onde ñuu, nuu ĩn cháa yúan. Te kachí-ro kúni-de: Achí máá Maestro, a nì kuyani kivi-rí. Vina te kee-rí lélú Pascua iní ve'e-ro jíin cháa káskuá'a jíin-rí. Achí-ya. Achí-ro. ¹⁹Te cháa káskuá'a jíin-yá, nì skíkuu-de tiñu nì tá'ú Jesús nuu-dé. Te nì kasátu'a-de viko Pascua. ²⁰Te nuu ní ini, te káyee-yá staa jíin uxí uu cháa káskuá'a jíin-yá. ²¹Te nini káyee-yá staa jíin-de te nì ka'an-ya: Jandáa ká'an-rí jíin-ró, ja ĩn róo nastúu ruu vina, áchí-ya. ²²Te nì kakukuí'a xaan iní-de. Te ná ĩn ná ĩn-de nì kaka'an-de jíin-yá: Táta, náá kúu náún, áchí-de. ²³Yúan-na te nì ka'an-ya: Cháa ja chíxí'ú núu kó'o jíin-rí, cháa-ún nastúu-de ruu.

24 Chi jandáa máá Sé'e cháa ki'in-ya nátu'un yóso tú'un-ya núu tutú. Ko naká ndá'ú kuu cháa nastúu máá Sé'e cháa. Va'a-ga nú tú ní káku cháa-ún núu, áchí-ya. 25 Yúan-na te ni ka'an Judas ja ní nastúu-ya-ún: Maestro, náá kúu náún, áchí-de. Te ni ka'an-ya jíin-de: Ká'an ndaa-ro, áchí-ya. 26 Te nini káyee-dé, te ni ki'in Jesús staa, te ni jikan ta'u-yá. Te ni ja'ncha sava-ya. Te ni ja'a-ya núu cháa káskuá'a jíin-yá. Te ni ka'an-ya: Ki'in te kee-ro, chi ya'á kúu yiki kúñu-ri, áchí-ya. 27 Te suni ni ki'in-ya ñin taza. Te ni jikan ta'u-yá. Te ni ja'a-ya núu-dé jíná'an-de. Te ni ka'an-ya: Ko'o taká-ro jíná'an-ró. 28 Chi ya'á kúu niñi-rí ja sá'a contrato jáá. Te játi ja sikí kúa'a ñáyivi náva'a koo tuká'nu ini nuu taká kuachi-i. 29 Te ká'an-ri jíin-ró, ja ondé vina ma kó'o-ga-ri nducha ndé'e uva yá'a onde kivi náko'o-ri ja jáá jíin-ró ini ñuu nuu tá'u Táa-ri tiñu. Achí-ya. 30 Te ni kajita-ya ñin yaa ii. Te ni kenda-ya kaja'an-ya ondé yuku Olivos. 31 Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin-de: Ndivii-ro náyu'ú-ro ja sikí rúu akuáa vína. Chi a yóso núu tutú: Stují-rí cháa ndíto rií, te tik'u'ni rií-ún, kuicha-tí, áchí. 32 Ko nuu náchaku-ri, te xna'an-ga ruu ki'in-ri ñuu Galilea vásá róó, áchí-ya. 33 Te ni ka'an Pedro: Vasa ndi'i-de ná náyu'ú-de, ko náá, chi ma náyu'ú kuti-ná, áchí-de jíin-yá. 34 Te ni ka'an Jesús jíin-de: Jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja ákuáa vína, onde ná té kana-ga lí'li, te ma kuátu'un-ró rúu uní jínu, áchí-ya. 35 Te ni ka'an Pedro jíin-yá: Vasa ná kúu-ná jíin-ní, ko ma kasú-ná yu'u-ná ja kúu ní,

áchí-de. Te suni súan ni kaka'an sava-ga cháa káskuá'a jíin-yá.

Jesús ini Jardín Getsemaní

36 Yúan-na te ni jaa Jesús jíin-de ndañúu nání Getsemaní. Te ni ka'an-ya jíin cháa káskuá'a-ún: Yá'a-ni jungoo-ró nini ná kí'in-ri onde yúan kakan ta'u-rí, áchí-ya. 37 Te ni jaka-ya Pedro jíin ndéndúu se'e Zebedeo kua'an-de jíin-yá. Te ni kejalá-yá kúxíí iní-ya, te ndúkuí'a xaan iní-ya. 38 Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin-de: Xaan ndúkuí'a ini-ri, chi nátu'un a jí'i-ri, yá'a kundatu-ró te kundito-ró jíin-rí. 39 Te ni kanduu-ya ñin tí'lí-na. Te ni jukuiñi jíti-yá. Te ni jikan ta'u-yá: Táa máá-ná, nú kuu te chaxio-ní tundó'o-ná yá'a ná kí'in, ko nasu ja kuní máá-ná kúu, chi ja kuní máá-ní, áchí-ya. 40 Te ni nchaq-ya núu cháa káskuá'a jíin-yá. Te ni jini-ya ja kákixi-de. Te ni ka'an-ya jíin Pedro: Tú kánda-ró kundito-ró jíin-rí vasté ñin hora náún. 41 Kundito, te kakan ta'u-ro, náva'a ma kóto nchaq-ún róó. Chi kuní ndija añú-ro, ko yiki kúñu-ró chi túu, áchí-ya. 42 Te ni ja'an tuku-ya vuelta uu, te ni jikan ta'u-yá: Táa máá-ná, te nú ma kúu kuxio tundó'o-ná yá'a, ja má kundéé-ná jíin, te ná kúu ja kuní máá-ní núsáa, áchí-ya. 43 Te ni nchaq-ya ingá jínu. Te ni jini-ya ja kákixi tuku-de, chi xaan káji'i-de numá'ná. 44 Te ni xndóo-ya-dé jíná'an-de. Te ni kee tuku-ya kuá'an-ya. Te ni jikan ta'u-yá ja vuelta uní. Te suni ñin-ni tu'un ni ka'an-ya. 45 Yúan-na te ni nchaq tuku-ya núu cháa káskuá'a jíin-yá. Te ni ka'an-ya jíin-de: Kusu

te ndetátú-ro-ná. Vina te ní jaa hora ja máá Sé'e cháa natuu-ya núu ndá'a cháa ká'io kuachi. ⁴⁶Ndukoo ná ch'ó'o, chi cháa nastúu ruu, a ní kuyani-de vaj-de, áchí-ya.

Ja ní kákatiin-de Jesús

⁴⁷Te nini sá súan ká'an-ya, te ní cháa Judas, iin tá'an ja uxí uu-ún. Te jíin-de ní jakoyo kua'a xáan náyivi jíin machete jíin yúnu. Chí sutu ná'nu jíin cháa ní kayii iní nnu-ún, ní katáji náyivi-ún. ⁴⁸Te cháa ní nastúu-ya-ún, ní ja'a-de iin tuni. Te ní ka'an-de: Cháa tiyú'ú-rí-ún, yuán kúu. Katiin jíná'an-ró. Achí-de. ⁴⁹Te ní cháa-ni-de nuu Jesús. Te ní ka'an-de jíin-yá: Tarsíoo, Maestro, áchí-de. Te ní tiyú'ú-de-ya. ⁵⁰Te ní ka'an Jesús jíin-de: Amigo, na sikí vái-ró, áchí-ya. Yúan-na te ní jakoyo náyivi-ún. Te ní kákatiin-ni-i Jesús, ká'ja'an-i jíin-yá. ⁵¹Te iin cháa kándii yúan jíin Jesús, ní skáa-de nda'a-dé. Te ní tava-dé machete-de. Te ní stují-dé iin mozo sutu ná'nu-ún, ní kachi-ni-de so'o. ⁵²Yúan-na te ní ka'an Jesús jíin-de: Nachindee machete-ro, chi taká ja stáa machete, jíin machete kuu. ⁵³Xí jáni iní-ro ja má kúu kakan ta'u-rí nuu Taa-ri vina, te máá-yá táji-yá ví'i-gá uxí uu mil ndajá'a ándívi kíkoyo nuu-rí náún. ⁵⁴Ko nú súan, te ndasa skíkuu tu'un ká'an tutu ij já kánúú kóo súan, áchí-ya. ⁵⁵Te suni hora-ún ní ka'an Jesús jíin náyivi kuá'a-ún: Natu'un sikí iin cháa kuí'ná vái koyo-ró jíin machete jíin yúnu kátiin-ró rúu náún. Ndíta'an kivi ní kanchaa-ri jíin-ró ní stá'an-ri tu'un nuu-ro iní

ve'e ij, te tú ní kákatiin-ró rúu. ⁵⁶Te súan kásá'a-ró náva'a skíkuu tutu ij cháa ní kajani tu'lun Dios, áchí-ya. Yúan-na te taká cháa káskuá'a jíin-yá, ní kaxndóo-de-ya. Te ní kajinu-de ká'ja'an-de.

Ja ní kandii Jesús nuu sutu ná'nu-ga

⁵⁷Te cháa ní kákatiin Jesús, ní jaka-de-ya kuá'an-de jíin-yá onde ve'e Caifás, cháa kúu sutu ná'nu. Te yúan ká'iin tútú cháa káchaa tutu jíin taká cháa ní kayii. ⁵⁸Ko Pedro, jíká-ni ndikín-de-ya onde ní jaa-de yux'éé sutu ná'nu-ún. Te ní kivi-de ichi iní ní jungoo-de jíin cháa kájatíñu yúan, náva'a kuni-de ndasa koo. ⁵⁹Te taká sutu ná'nu jíin taká cháa ní kayii jíin taká cháa junta, ní kandúkú-de tu'un tú'ún sikí Jesús náva'a ka'ni-dé-ya. ⁶⁰Ko tú ní káni'in-dé modo, vasa ní chakoyo kua'a testigo falso. Ko onde sandí'i-na ní chakoyo uu-ga, ⁶¹Te ní kaka'an: Cháa yá'a ní ka'an-de: Kuu stuncháa-ri ve'e ij Dios, te nuu uní-ni kivi te nachutá'an-ri, áchí. ⁶²Te ní ndukuiñi máá sutu ná'nu. Te ní jiká tu'ún-de-ya: Tú ka'an kuti-ro náún. Ndasá káka'an cháa yá'a sikí-ro. Achí. ⁶³Ko tú ní ká'an kuti Jesús. Te ní ka'an máá sutu ná'nu: Onde jíin Dios I'a chakú, ká'an ní'in-ri jíin-ró. Kastu'ún te nú máá-ró kúu Cristo, Se'e Dios xí túu, áchí jíin-yá. ⁶⁴Te ní ka'an Jesús jíin-de: Ká'an ndaa-ro. Te ná kástu'ún-rí nuu-ro, ja ingá kivi te kuni-ro núu máá Sé'e cháa kunchaa-ya ichi ndává'a I'a ndíso fuerza. Te ndii-ya jíin vikó ándívi. Achí-ya. ⁶⁵Yúan-na te máá sutu ná'nu-ga, ní ndátá-de sa'ma-dé. Te ní ka'an-de: Aaj, ká'an

ndiva'a-de. Naún nini kúni so'o-yó ká'an inga testigo núsáá. Vina a ni kajini so'o-ró já ká'an ndiva'a-de. ⁶⁶Ndasa kájani ini-ro, áchí-de. Te ni kaka'an sava-ga: Ió va'a ja kúu-de, áchí. ⁶⁷Yúan-na te ni kativi sí'v'i-de nuu-yá. Te ni kaja'a-de jikí núu-yá. Te sava-de, ni kakatu-dé yiki núu-yá. ⁶⁸Te ni kaka'an-de: Róo Cristo, kastu'ún ndé chaá ni stují róo, áchí-de.

Ja tú ní játu'un Pedro

⁶⁹Te kánchaá Pedro yata vé'e-ún. Te iin ña'an játiñu, ni jaa-ña núu-dé. Te ni ka'an-ña: Te róo, jíin Jesús ñuu Galilea jíka-ró vii, áchí-ña. ⁷⁰Ko máá-de, tú ní játu'un-de jíto nuu taká ñayivi: Tú jiní-ná naún tu'un ká'an-ní, áchí-de. ⁷¹Te ni kenda-de yux'é-ún kua'an-de. Te ni jini inga-ña núu-dé. Te ni ka'an-ña jíin ñayivi ká'jin yúan: Chaá yá'a suni jíka kuu-de jíin Jesús ñuu Nazaret, áchí-ña. ⁷²Te inga jínu tú ní játu'un-de. Sa máá-de ni nduni'in yu'u-dé: Tú jiní-ri chaá jian, áchí-de. ⁷³Te ni kunúu. Te ñayivi ká'jin yúan ni jakoyo-i nuu-dé. Te ni kaka'an-i jíin Pedro: Jandáa ja súni tá'an-de kúu-ró, chi tu'un ká'an-ro nástúu róo, áchí-i. ⁷⁴Yúan-na te ni kejá'a ní'in ká'an ndiva'a-de: Tú jiní-ri chaá jian, áchí-de. Te ni kana-ni lí'li. ⁷⁵Te ni nuku'un ini Pedro tu'un Jesús, ja ní ka'an-ya jíin-de: Ondé ná té kana-ga lí'li, te ma kuátu'un-ró rúu uni jínu. Te ni kenda-de kua'an-de. Te ni nde'e xaan-dé.

Ja kuá'an Jesús nuu Pilato

27 Yúan-na te ni kundijin. Te taká sutu ñá'nu jíin

cháa ni kayii, ni kaskétá'an-de tu'un ja ká'ni-dé Jesús. ²Te ni kaju'ni-de-ya. Te kua'an-de jíin-ya nuu Poncio Pilato, chaá kúu gobernador. ³Yúan-na te Judas, chaá ni nastúu-ya-ún, ni jini-de ja ni kuni'in siki-yá. Te ni nakani ini-de. Te nákuá'a-de oko uxi peso-ún nuu sutú ñá'nu jíin núu cháa ni kayii-ún núu. ⁴Te ni ka'an-de: Ni sá'a-ná kuachi. Ni nastúu-ná iin chaá ja tú ío ni iin kuachi siki-dé, áchí-de. Ko máá sutú-ún ni kaka'an-de: Naún jítu ini-ri. Siki máá-ró kúu. Achí-de. ⁵Te ni súnگویo Judas oko uxi peso-ún ini ve'e i. Te ni kee-de kua'an-de. Te ni skuá'ñá-de máá-de. ⁶Te sutu ñá'nu-ún, ni kanastútú-de xu'ún-ún. Te ni kaka'an-de: Ma kúu chú'un-yó xú'ún yá'a ini janu núu kásoko-í, chi xu'ún yá'u niñi kúu, áchí-de. ⁷Ko ni kandatú'un-de. Te ni kajaan-de iin ndu'a ñu'un kixín jíin xú'ún-ún, náva'a yúan yuji taká ñayivi jíká. ⁸Ja yúan nání ñú'un-ún ondé vina: Ñu'un niñi. ⁹Yúan-na te ni skíkuu tu'un ni ka'an Jeremías chaá ni jani tu'un Dios: Ni ká'ini-ndé'okó uxi peso-ún, ya'u I'a ni kundaá ya'u-ya, chi yaku chaá Israel, ni kasándaá-de ja kúya'u-ya. ¹⁰Te ni kaja'a-i xu'ún-ún ja siki iin ndu'a ñu'un kixín, natu'un ni tá'ú máá Tatá Dios tiñu nuu-ri, áchí. ¹¹Te Jesús, kándichi-ya núu gobernador. Te gobernador-ún ni jika tu'un-de-ya: Máá-ró kúu rey chaá judío náún, áchí-de. Te ni ka'an Jesús jíin-de: Ká'an ndaa-ro, áchí-ya. ¹²Te taká sutu ñá'nu, ni kajikan-de kuachi siki-yá. Ko tú ní xndíó káni-ya ní iin tu'un. ¹³Yúan-na te ni ka'an Pilato jíin-yá:

Te tú jini so'lo-ró nasaa kuachi kájikan chaa yá'a siki-ro náun, áchí-de. ¹⁴Te tú ní ká'an kuti-yá ni iin tu'un jíin-de. Te ni naa iní gobernador ndé'é-de nuu-yá. ¹⁵Te ío costumbre gobernador ja kivi víko yúan sía-de iin preso, nú ndéja kájata'an iní máá ñáyivi nūu-ún sía-de. ¹⁶Te suu kivi-ún ío iin chaa kándeé preso nání-de Barrabás, te ni jichá tu'un-de. ¹⁷Te ni kándutútú ñáyivi te ni ka'an Pilato jíin-i: Ndé chaa kákuni-ro já sía-ri vina, á Barrabás xí Jesús, chaa ja nání Cristo, áchí-de. ¹⁸Chí a ni juku'un iní-de ja ní kakukuásún iní sutu ñá'nu, te yuán ní kanastúu-de Jesús. ¹⁹Te nini kánchaa Pilato iní ve'e tíñu, te ni tájí ñás'í-de tu'un nuu-dé: Ma sá'a-ró cuenta ja kúu siki cháa va'a jian, chí kuni, xaan ní siyú'ú jani ruu ja siki-dé, áchí-ña. ²⁰Ko sutu ñá'nu jíin cháa ni kayii-ún, ni kaská'an-de ñáyivi já ná kakán-i Barrabás kaku-de, te Jesús ná kúu-ya. ²¹Te gobernador, ni jiká tu'ún-de-i: Ja úu tá'an-de, te ndé iin-de kuní-ro sía-ri, áchí-de. Te ni kaka'an-i: Sía-ní Barrabás, áchí-i. ²²Te ni ka'an Pilato jíin-de: Núsáa te ndasa sá'a-ri jíin Jesús, chaa nání Cristo, áchí-de. Te ni kaka'an ndí'i-i: Ná kúu-de jiká cruz, áchí-i. ²³Te gobernador, ni ka'an-de jíin-i: Naún kuachi ni sá'a-de núsáa, áchí-de. Ko máá ñáyivi-ún, ví'í-gá ni kaka'an jaa-i: Ná kúu-de jiká cruz, áchí-i. ²⁴Te ni jini Pilato ja tú kúndéé-de jíin ñáyivi, chí sasua kándonda va-ga-i. Te ni ki'in-de nducha. Te ni nandá'á-de jito nuu ñáyivi kuá'a-ún. Te ni ka'an-de: Tú na kuachi máá-rí ío ja kúnchaa niñi cháa va'a yá'a

siki-rí. Siki máá-ró ná kúu. Achí-de. ²⁵Te ni kaka'an taká ñáyivi: Ma yú'ú-ní, chí siki máá-ná jíin siki sé'e-ná ná kúnchaa kuachi niñi-dé, áchí-i. ²⁶Yúan-na te ni sía-de Barrabás kua'an. Te ni xndó'o-de Jesús. Te ni naku'a-de-ya já kúu-ya jiká cruz.

Ja ní kasákátá soldado nuu-yá

²⁷Te soldado gobernador, ni kajaka-de Jesús kua'an-de jíin-yá iní ve'e palacio. Te ni kakana-de xini tá'an-de ni kándutútú-de. ²⁸Te ni kasávichí-de-ya. Te ni kachu'un-de-ya iin sa'ma kuá'a tándí'í. ²⁹Te ni katiin-de iin corona iñu. Te ni kachu'un-de xini-yá. Te ni kachi'i-de yunu ndáv'a-ya. Te ni kajakuiñi jítí-de nuu-yá, ni kasákátá-de nuu-yá: Rey judío, taá ndii, áchí-de. ³⁰Te ni kativi si'ví-de nuu-yá. Te ni kakiñi'in-de yunu-ún nda'a-yá. Te ni kastují-dé xini-yá jíin. ³¹Te nuu ní ndí'i ni kasákátá-de nuu-yá, te ni kanakuanchaa-de sa'ma ñú'un-ya-ún. Te ni kanachu'un-de-ya sá'ma máá-yá. Te ni kakeñi'in-de-ya kuíta kaa-ya jiká cruz.

Ja ní kajata kaa-de-ya

³²Te nuu ní kakenda-de, te ni kaketa'an-de jíin iin chaa ñuu Cirene nání-de Simón. Te ni katetíñu-de chaa-ún ki'in-de jíin-yá, kundiso-de cruz-ya. ³³Te ni jakoyo-de iin tinduu nání Gólgota, ja kuní ka'an: Yiki xini. ³⁴Te ni kaja'a-de vino jíin súsia ua ja kó'o-ya. Ko nuu ní jito nchaa-ya, te tú ní kuní-ya kó'o-ya. ³⁵Te nuu ní ndí'i ni kajata kaa-de-ya jiká

cruz, te ni kasaka-dé sa'ma-yá nuu tá'an-de, te ni kasá'a-de iin apuesto siki. Te ni skíkuu tu'un ká'an chaa ni jani tu'un Dios: Ni kándátá-i sa'ma-rí, te siki sún'u-rí ni kasá'a-i iin apuesto, áchí. ³⁶Yúan-na te ni kajungoo-de yúan, ni kande'é-de nuu-yá. ³⁷Te ni kachaa-de iin tu'un xini cruz-ya já kúu kuachi-ya: Ya'á kúu Jesús Rey ñayivi judío, áchí. ³⁸Te ni kajata kaa-de uu ñakuí'ná jíin-yá. Iin ichi ndává'a-ya, te inga ichi ndávésé-yá. ³⁹Te ñayivi kája'a yúan, ni káskuikó-i xini-í. Te ni kaka'an ndiva'a-i jíin-yá. ⁴⁰Róo ká'an-ro já stúneháa-ro vé'e ii te nuu uní kivi te ndukani-ró núú, nú Se'e Dios kúu-ró, núsáá te nama-ró máá-ró, te nuu-ró jiká cruz vii, áchí-i. ⁴¹Te sutu ñá'nu jíin cháa káchaa tutu jíin cháa fariseo jíin cháa ni kayii, suni súan ni kasákátá-de nuu-yá. Te ni kaka'an-de: ⁴²Sava ñayivi, ni nama-de-i, ko ma kúu nama-de máá-de. Nú rey ñayivi Israel kúu-de, te ná núu-de jiká cruz vina. Yúan-na te ná kándíja-yó-de. ⁴³Kándíja-de nuu Dios, te ná náma máá-yá-de vina te nú kuní máá-yá, chi ni ka'an-de: Máá-rí kúu Se'e Dios, áchí-de. Achí. ⁴⁴Te ñakuí'ná kándita kaa jíin-yá jiká cruz, suni iin-ni tu'un ni kaka'an ndiva'a jíin-yá. ⁴⁵Te nuu ní kuu ka'uxi uu te ni kuxki'vi ní núu ñú'un onde ka'uní. ⁴⁶Te a yani ka'uní aini, ni ka'an jaa Jesús: Elí, Elí, lama sabactani, áchí-ya. Ya'á kuní ka'an: Dios máá-ná, Dios máá-ná, naja ní xndóo-ní náá. ⁴⁷Te sava ñayivi ká'íin yúan, ni kajini so'o-i tu'un-ún. Te ni kaka'an-i: Kána chaa yá'a

xini Elías, áchí-i. ⁴⁸Te jínu iin chaa ni jaa-de. Te ni ki'in-de kachi, ni chindaji-de nuu vinagre. Te ni chaa-de xini iin yunu. Te ni ja'a-de nuu-yá ja kó'o-ya. ⁴⁹Te ni kaka'an sava-ga-i: Sía, nándéó nú chaa Elías nama-de chaa xí túu, áchí-i. ⁵⁰Ko máá Jesús, ni ka'an jaa-ya ingá jínu. Te ni jí'i-ni-ya. ⁵¹Yúan-na te sa'ma ndíta kaa onde iní ve'e ii, ni te'nde uu onde nuu xini, te onde nuu já'a. Te ni taan ñuyívi. Te toto, ni kandata. ⁵²Te suni ni kanaanuña ve'e añú. Te kua'a ndíyi chaa ndoo, ja á ni kají'i-de, ni kanachaku-de. ⁵³Te nuu á ni nachaku-ya, te ni kandenda koyo-de iní ve'e añú. Te ni ndívi koyo-de iní ñuu ii. Te ni kandenda ndijin-de nuu kuá'a ñáyivi. ⁵⁴Te chaa capitán, jíin cháa kándito Jesús jíin-de, ni kajini-de ja ní taan, jíin táká tínu ni kuu. Te ni kayu'ú téyíi-de. Te ni kaka'an-de: Jandáa ja Sé'e Dios kúu chaa yá'a núú, áchí-de. ⁵⁵Te ká'íin kua'a ñás'í yúan kándé'é jiká-ni-ña. Te suu ña'an-ún, ni kandikin-ña Jesús onde ñuu Galilea vai-ña kájatínu-ña núu-yá. ⁵⁶Te jíin ñá'an yúan ká'íin María ñuu Magdala, jíin María náa Jacobo jíin José, jíin náa se'e Zebedeo.

Ja ní kachiyuji-de-ya

⁵⁷Te ni ini kivi-ún. Te ni jaa iin chaa kúká ñuu Arimatea, nání-de José, chi suni iin chaa ni sku'a jíin Jesús kúu-de. ⁵⁸Chaa yá'a, ni jaa-de nuu Pilato. Te ni jikan-de yiki kúnu Jesús. Te ni tá'ú tínu Pilato ja ná kuá'a-i yiki kúnu Jesús nuu-dé. ⁵⁹Te ni ki'in José ndíyi-ún. Te ni chisúkun-dé-ya jíin iin sa'ma kuítá

ndóo. ⁶⁰Te n̄i chindee-de-ya iní ve'e añú jáá ñáv'a-de, ja ní jacha jiká ñin kava. Te n̄i stúu-dé ñin yuu ká'nu, n̄i jasú-de yux'é añú-ún. Te kua'an-de. ⁶¹Te María ñuu Magdala jíin ingá María, káxiukú-ña yúan ichi núu vé'e añú-ún. ⁶²Te n̄i kuu kivi xían. Te iku-ún n̄i kuu kivi ní kasátu'a-i máá-i. Te taká sutu ñá'nu jíin cháa fariseo, n̄i kándutútú-de nuu Pilato. ⁶³Te n̄i kaka'an-de: Tátá, kánuku'un iní-ná ja cháa xndá'ú ñá'an-ún, onde ná chakú-ga-de núu, te n̄i ka'an-de: Nuú uní kivi te nachaku-ri. ⁶⁴Núsáá, te tá'ú tínu-ní ná kúkútu yúyaú-ún onde jinu nuu uní kivi. Ch̄i nú túu te sanaa kii cháa n̄i kaskuá'a jíin-de-ún akuáa, te nasákuí'ná-de ndi-yi-ún ki'in-de jíin. Yúan-na te kachi-de kuni ñayivi: N̄i nachaku-ya já ní jil'i-ya, ach̄i-de. Te ká'ú-ga kuu tu'un xndá'ú yúan vásá já xnáñúú, ách̄i-de. ⁶⁵Te n̄i ka'an Pilato jíin-de: Yá'a ká'io soldado. Kuá'an jíin-de, te sákútu máá-ró yúyaú-ún nú ndasa kájin̄i-ro. Ach̄i-de. ⁶⁶Te kája'an-de. Te n̄i kasákútu-dé ve'e añú. Te jíin sello n̄i kajasu va'a-de sik̄i yúu já ndí'uy yuyaú-ún. Te ká'jin̄i soldado jíin-de.

Ja ní nachaku Jesús

28 Te n̄i ja'a kivi ndétatú-ún. Te n̄i kundijin kivi ñin semana. Te María ñuu Magdala jíin ingá María-un, n̄i kajande'é-ña vé'e añú-ya. ²Te ñin ndajá'a máá Tatá Dios, n̄i kuun-ya ichi ándívi ní cháa-ya. Chi n̄i taan xaan ní sá'a-ya. Te n̄i stúu-yá yuu-ún kua'an. Te n̄i jungoo-ya sik̄i. ³Te ndíi ncháa núu-yá. Te su'nu

ñú'un-ya káa nátu'un yu'a volcán. ⁴Te soldado kándito yúan, n̄i kayu'ú-de, te kákisi-i-de n̄i sá'a-ya. Te n̄i kakundiyí-de. ⁵Te n̄i ka'an ndajá'a jíin ñá'an-ún: Ma yú'ú-ro, ch̄i a jin̄i-ri ja kánandúkú-ró Jesús, I'a n̄i jil'i jiká cruz. ⁶Túu-ya yá'a, ch̄i a n̄i nachaku-ya nátu'un n̄i ka'an-ya. Na'an te nde'é-ró núu ní katúu máá Jító'o-ro. ⁷Kuángoyo yach̄i te kachi-ro núu cháa n̄i kaskuá'a jíin-yá, ja á n̄i nachaku-ya má'ñú ndíyi. Te jandáa xna'an-ga ki'in-ya ñuu Galilea vásá kí'in-ro. Te yúan kuni-ro núu-yá. Ach̄i-ro kúni-de. Kástu'ún ndija-ri nuu-ro, ách̄i-ya. ⁸Te máá-ña káyu'ú-ña te kákusiñ iní-ña. Te n̄i kándenda-ña iní ve'e añú-ún. Te n̄i kajinu-ña kuákastu'ún-ña núu cháa kaskuá'a jíin-yá. Te nini kája'an-ña núu-dé, ⁹Te n̄i kenda-ni Jesús n̄i ketá'an-ya jíin-ña. Te n̄i ka'an-ya jíin-ña: Taá ndii, ách̄i-ya. Te n̄i kanuu-ña sukún já'a-yá, te n̄i kachiñú'ún-ña-yá. ¹⁰Yúan-na te n̄i ka'an Jesús jíin-ña: Ma yú'ú-ro jíná'an-ró. Kuá'an te kastu'ún-ró núu ñani-ri ja ná kóngoyo-de onde ñuu Galilea. Te yúan kuni-de nuu-rí. Ach̄i-ya. ¹¹Te nini kája'an-ña, te sava soldado kándito ve'e añú-ún, káno'on-de onde ñuu. Te n̄i kakastu'ún-de nuu sutu ñá'nu taká tínu ja súan n̄i io. ¹²Te n̄i ndutútú-de jíin cháa n̄i kayii. Te n̄i kanda'tu'ún-de. Te n̄i kaja'a-de kua'a xú'ún núu soldado jíná'an. ¹³Te n̄i kaka'an-de: Súan ka'an-ro jíná'an-ró: Cháa kaskuá'a jíin máá-de, n̄i kikoyo akuáa, te n̄i kanasákuí'ná ndíyi-ún nini kákixi-ná, ach̄i-ro. ¹⁴Te nú tu'un yá'a ná kúni so'o gobernador, te

máá-rí, kiská'an-ri-de, náva'a ma
 kóo kuachi sikí máá-ró. Achí-de.
¹⁵Te soldado, ni káki'in-de xu'ún.
 Te ni kasá'a-de nátu'un ni ta'u
 tíñu nuu-dé. Te tu'un yá'a ni jicha
 kua'an ní ñúu ñayivi judío onde
 vina.

Ja ní nastá'an-ya máá-yá nuu-í
¹⁶Te ndí'uxí iin chaá káskuá'a-ún,
 ni kee-de kája'an-de onde ñuu
 Galilea, onde yuku núu ní tá'ú
 tíñu Jesús nuu-dé ja kí'in-de.
¹⁷Te ni kajini-de nuu-ya, te ni

kachiñú'ún-de-ya. Ko sava-de tú ní
 kákandíja-de. ¹⁸Te ni chaá Jesús, ni
 ka'an-ya jíin-de: Sikí-rí, a ni chaá
 Dios taká fuerza ja ío ini andíví
 jíin ini ñuyívi. ¹⁹Núsáá te kuá'an
 jíná'an-ró. Te stá'an-ro tú'un nuu
 taká ñayivi, ná chú'un ini-i. Te
 skuánducha-ro-í onde jíin sí'ví máá
 Táa-yo jíin sí'ví máá Sé'e, jíin sí'ví
 máá Espíritu Santo. ²⁰Te stá'an-ro
 núu-í ná kuándatu-i taká tíñu
 ni tá'ú-rí nuu-ro. Te máá-rí kaka
 ndija-ri jíin-ró ní káni onde kivi
 ndí'i ñuyívi. Achí-ya. Amén.